
ΑΡΧΕΙΑΚΑ ΝΕΑ

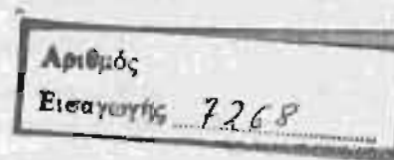

Νοέμβριος 1994

Αριθμός 10

ΔΕΛΤΙΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΑΡΧΕΙΑΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

ΑΡΧΕΙΑΚΑ ΝΕΑ

Νοέμβριος 1994

Αριθμός 10

ΔΕΛΤΙΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΑΡΧΕΙΑΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

	Από Αρχαικά Νέα σε Αρχαικά Νέα	5
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΤΗΣ Ε.Α.Ε.		6
Ν. Παντελάκης	Η διάσωση των αρχείων του ΚΚΕ	6
	Ψήφισμα για τα αρχεία ΚΚΕ	8
Ν. Παντελάκης	Διοργάνωση ημερίδας με θέμα "Οι άξονες της αρχαικής πολιτικής στην Ελλάδα σήμερα"	8
Α. Κράους	Ολυμπισμός - αθλητισμός	10
ΘΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΠΟΨΕΙΣ		11
Ν. Καραπιδάκης	Η Τμήμα Αρχειονομίας Βιβλιοθηκονομίας στην Κέρκυρα	11
Στέλλα Νταβαρούκα	Ο θεσμός των υπαλλήλων συνδέσμων	14
ΑΡΧΕΙΟΝΟΜΙΚΑ		17
Μαργαρίτα Δρίτσα	Αρχεία επιχειρήσεων και ιστορία των επιχειρήσεων	17
ΑΡΧΕΙΑΚΕΣ ΒΙΔΗΘΕΙΣ		27
Αμαλία Παππά-Καραπιδάκη	Έκθεση αρχαικού υλικού στην Κέρκυρα	27
Α. Κράους	Εκδρομή για την Άνοιξη	29
ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ		30
Β. Πελτίκογλου	Περιβάλλον και συντήρηση του γραφτού, της εικόνας και του ήχου	30
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ		38
Ν. Παντελάκης	Επιλεγμένη ξενόγλωσση βιβλιογραφία	38

Αρχαικά Νέα Περιοδική έκδοση.
Εκδότης: Ελληνική Αρχαική Εταιρεία (Ε.Α.Ε.)
Επιμέλεια έκδοσης: Χριστίνα Βάρδα, Ν. Παντελάκης, Ζ. Συνοδινός.
τηλ. 7785186, 7713412
FAX 8015 453
Επεξεργασία-εκτύπωση υπολογιστή: Τ. Αναστασιάδης

Ελληνική Αρχαική Εταιρεία
Έδρα: ΓΑΚ, Θεάτρου 6, 105 32 ΑΘΗΝΑ
Ταχυδρομική Διεύθυνση: Τ.Θ. 76072
171 01 Ν. ΣΜΥΡΝΗ

ΔΙΕΘΝΗ ΝΕΑ		55
Μαρία Ζουμπούλη	Η 58η ετήσια συνάντηση της Εταιρείας Αμερικανών Αρχειονόμων (SAA)	55
Ν. Παντελάκης	Η ΧΧΧη Διεθνής Στρογγυλή Τράπεζα των Αρχείων στη Θεσσαλονίκη	62
Α. Κράους	Διεθνές Ινστιτούτο Εργατικής Ιστορίας (IALHI), Συνέδριο Manchester 1994	73
ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ		74
Ε.Μπαφούνη	Επιστολή παραίτησης από το Δ.Σ.	74
Ελ.Αναγνωστοπούλου		
Μέλη Δ. Σ.	Απάντηση στην επιστολή παραίτησης	77
ΠΟΙΚΙΛΙΑ		82
	- Περιοδικά που λάβαμε	82
	- Βιβλία που λάβαμε	83
	- Contents - Table des matières	84

Από "Αρχειακά Νέα" (9)

σε "Αρχειακά Νέα" (10)

Την κινητικότητα που παρουσίασαν τα αρχειακά πράγματα έως το Μάιο ακολούθησε μια περίοδος σχετικής ηρεμίας. Οι δυνάμεις μας, συγκεντρωμένες κυρίως στην προβληματική του CITRA και στις δυσκολίες διοργάνωσής του, δεν μας έδωσαν εφέτος τις συνηθισμένες για τέτοια περίοδο εκδηλώσεις, όπως τα αρχειακά συνέδρια και συναντήσεις. Η ελπίδα παρακολούθησης του CITRA από έλληνες αρχειακούς δεν πραγματοποιήθηκε εξαιτίας των δισταγμών της οργανωτικής επιτροπής του CITRA, παρά τις αντιδράσεις ορισμένων μελών της Εταιρείας που συμμετείχαν σε αυτή. Αποτέλεσμα να το παρακολουθήσουν μόνο τα μέλη του Δ.Σ. με μια απόφαση που ελήφθη την τελευταία μόλις στιγμή και που υιοθετήθηκε από το Δ.Σ.Α. και τον Υπουργό Παιδείας κάμπτοντας τελικά τις αντιδράσεις της οργανωτικής επιτροπής. Τη σχετική αδράνεια της περιόδου καλύπτει, βέβαια, αυτή καθαυτή η διοργάνωση του CITRA και η αξιοσημείωτη συμμετοχή ελλήνων ομιλητών. Αν όλα δεν ήταν τέλεια στη διοργάνωση, αξίζουν ευχαριστίες εκείνοι που μόχθησαν ανώνυμα. Η Εταιρεία οφείλει να τους ευχαριστήσει εδώ.

Τα πράγματα είναι δυσκολότερα με τις πλημμύρες. Είναι σε όλους γνωστό πως τα άγνωστα αλλά σημαντικά αρχεία του ΚΚΕ, ουσιαστική πηγή της πρόσφατης ιστορίας μας (μαζί με τα αντίστοιχα της Εταιρείας Αρχείων Κοινωνικής Ιστορίας), υπέστησαν σοβαρές ζημιές με τις τελευταίες πλημμύρες. Η αρχειακή κοινότητα, τρομαγμένη μπροστά σε μια κατάσταση που μας βρίσκει χωρίς κανένα μέσο ή σχέδιο άμεσης αντίδρασης, προσπαθεί, αλλά απεγνωσμένα, να προλάβει. Παρά την κινητοποίηση που προκάλεσε η καταστροφή, ο χρόνος αποκατάστασης των ζημιών φαίνεται δυστυχώς μακρύς.

Με δεδομένη την αιφνίδια και απρόσμενη παραίτηση δύο μελών του Δ.Σ. (βλ. σχετική αλληλογραφία, σελ. 74-81) το Δ.Σ. είναι αναγκασμένο να προχωρήσει, στη μικρή περίοδο που μένει έως τη Γενική Συνέλευση και τις εκλογές της Εταιρείας, στην προώθηση όλων των ανειλημμένων υποχρεώσεων (εγχειρίδιο, Ολυμπιακά) και στη διοργάνωση των εκδηλώσεων που θα πλαισιώσουν την Γενική Συνέλευση. Η διοργάνωση μιας ημερίδας για την αρχειακή πολιτική, αυτή την περίοδο και μετά τη γνωστή κρίση στα δημόσια αρχεία, παραμένει από τις προτεραιότητες της Εταιρείας.

Το Διοικητικό Συμβούλιο

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΤΗΣ Ε.Α.Ε.

Η ΔΙΑΣΩΣΗ ΤΩΝ ΑΡΧΕΙΩΝ ΤΟΥ Κ.Κ.Ε.

Η πρόσφατη θεομηνία που έπληξε το λεκανοπέδιο Αττικής τον περασμένο Οκτώβριο (21.10.1994), εκτός από τα ανθρώπινα θύματα και τις υπόλοιπες υλικές ζημιές που προκάλεσε, είχε και σαν συνέπεια την καταστροφή των αρχείων και της βιβλιοθήκης του Κομμουνιστικού Κόμματος της Ελλάδας.

Πράγματι, το αρχείο και η βιβλιοθήκη του κόμματος φυλάσσονταν στα υπόγεια του κτιρίου που πλημμύρισαν από τα νερά και τη λάσπη του Ποδονίφτη που βρίσκεται εκεί κοντά. Το ύψος του νερού στα υπόγεια εφθασε γύρω στα 10 μέτρα. Είναι χαρακτηριστικό ότι αν και η καταιγίδα ξέσπασε νωρίς το βράδυ της Παρασκευής 21 Οκτωβρίου μόλις το απόγευμα της 27 Οκτωβρίου έγινε δυνατό να πλησιάσει κανείς το χώρο του υπογείου στον οποίο φυλάσσονται το αρχείο και η βιβλιοθήκη, ενώ μέχρι και την 8 Νοεμβρίου η ΔΕΗ αδυνατούσε ακόμα να θέσει σε λειτουργία τον υποσταθμό της που βρίσκεται εγκατεστημένος στα υπόγεια του ίδιου κτιρίου.

Να επισημάνουμε στο σημείο αυτό ότι πρόκειται για το σημαντικότερο ίσως αρχείο πολιτικού κόμματος που διασώζεται στη χώρα μας, όχι μόνο για τον εντυπωσιακό του όγκο και τη μεγάλη χρονική περίοδο που καλύπτει (1917 έως σήμερα), αλλά και για τα συνταρακτικά πολιτικά γεγονότα στα οποία αναφέρεται (Δικτατορία Μεταξά, Κατοχή, Αντίσταση, Εμφύλιος, Δικτατορία των συνταγματαρχών κλπ). Το αρχείο εκτός από τα έγγραφα και έντυπα του ίδιου του κόμματος περιλαμβάνει και προσωπικά αρχεία στελεχών του, έγγραφα και έντυπα άλλων κομμάτων, καθώς και αρχειακό υλικό που αναφέρεται στις πολιτιστικές και καλλιτεχνικές δραστηριότητες του κόμματος, ακόμα ανέκδοτα κείμενα καλλιτεχνών και λογοτεχνών που υπήρξαν στελέχη του.

Μόλις έγινε δημόσια γνωστή η καταστροφή, η Ελληνική Αρχειακή Εταιρεία φρόντισε να έρθει σε επαφή με τους υπεύθυνους

της προσπάθειας διάσωσης του εν λόγω αρχείου για την παροχή κάθε είδους βοήθειας που θα μπορούσε να προσφέρει σε επιστημονικό επίπεδο η Εταιρεία, και να δηλώσει έμπρακτα τη συμπαράστασή της στο δύσκολο έργο των συνεργείων διάσωσης.

Στα πλαίσια αυτά το Διοικητικό Συμβούλιο, στη συνεδρίαση του στις 2 Νοεμβρίου, υιοθέτησε ψήφισμα συμπαράστασης, ενώ την επομένη ο Πρόεδρος της ΕΑΕ επισκέφθηκε τους χώρους του αρχείου και συνάντησε τον υπεύθυνο των συνεργείων διάσωσης κ. Δ. Γόντικα, για να διαπιστώσει την έκταση της καταστροφής και τις προσπάθειες που καταβάλλονται.

Επισημάνουμε:

1. Ότι για να στεγνώσει ο τεράστιος όγκος του υλικού απαιτείται πολύς χρόνος. Ο αγώνας ταχύτητας είναι άνισος καθώς η κατάσταση χειροτερεύει ώρα με την ώρα. Το πρόβλημα αυτό μπορεί να αντιμετωπισθεί ριζικά και αποτελεσματικά μόνο με τη μέθοδο της ψύξης του αρχειακού υλικού στους -30 βαθμούς Κελσίου. Με τη μέθοδο αυτή το βρεγμένο υλικό κρατιέται σε βαθιά κατάψυξη για όσο διάστημα χρειαστεί, με αποτέλεσμα να μην αναπτύσσονται οι μύκητες και να μην προχωράει η αποσύνθεση της μελάνης, δύο παράγοντες δηλαδή που καταστρέφουν τα έγγραφα.

2. Στην περίπτωση που βρεθεί λύση για τη ψύξη θα πρέπει να εξετασθεί η δυνατότητα να βρεθεί ειδικός θάλαμος κενού για το στέγνωμα με τη μέθοδο του Vacuum freeze-drying, με την οποία σταδιακά τμήματα υλικού αποψύχονται για να στεγνώσουν. Το σημαντικό στη μέθοδο αυτή στεγνώματος είναι ότι το νερό που έχει παγώσει και βρίσκεται σε στερεά μορφή εξατμίζεται απευθείας χωρίς να περάσει από την υγρή του μορφή.

3. Σε κάθε περίπτωση το αρχειακό υλικό, όσο διάστημα δεν βρίσκεται σε ψύξη, πρέπει να φυλάσσεται σε χώρους όπου οι ατμοσφαιρικές συνθήκες θερμοκρασίας και υγρασίας είναι κατάλληλες και ελεγχόμενες. Ιδιαίτερα όταν το αρχειακό υλικό είναι υγρό πρέπει να βρίσκεται σε χώρους που εξαερίζονται πολύ καλά ώστε να μην δημιουργούνται στην ατμόσφαιρα θύλακες υγρασίας.

Ν. Παντελάκης

ΨΗΦΙΣΜΑ ΓΙΑ ΤΑ ΑΡΧΕΙΑ ΤΟΥ ΚΚΕ

Το Διοικητικό Συμβούλιο της Ελληνικής Αρχειακής Εταιρείας (Ε.Α.Ε.) εκφράζει τη λύπη του για την καταστροφή που υπέστη το ανεκτίμητο αρχειακό υλικό του Κ.Κ.Ε. με την πρόσφατη θεομηνία που έπληξε τη χώρα.

Συμπαραστεκόμαστε σε όλες τις προσπάθειες που καταβάλλονται για τη διάσωση του έντυπου και χειρόγραφου αρχειακού αυτού υλικού και δηλώνουμε ότι είμαστε στη διάθεση των υπευθύνων για κάθε επιστημονική και τεχνική συμβουλή στα πλαίσια των δυνατοτήτων της αρχειακής μας κοινότητας.

Αθήνα 3/11/1994

Το Δ.Σ. της Ε.Α.Ε.

ΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗ ΗΜΕΡΙΔΑΣ ΜΕ ΘΕΜΑ: ΟΙ ΑΞΟΝΕΣ ΤΗΣ ΑΡΧΕΙΑΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΣΗΜΕΡΑ

Το Δ.Σ. της Ε.Α.Ε., στη συνεδρίασή του στις 7 Απριλίου 1994, συζήτησε πρόταση που υποβλήθηκε από το μέλος του κ. Α. Κράους για την πιθανότητα οργάνωσης μιάς ανοικτής συζήτησης με θέμα τους άξονες της αρχειακής πολιτικής και το θεσμικό πλαίσιο των αρχείων στη χώρα μας. Μετά από εκτενή συζήτηση, κατά τη διάρκεια της οποίας τέθηκαν οι προϋποθέσεις και οι στόχοι της εκδήλωσης, το Δ.Σ. αποφάσισε να διερευνήσει τη δυνατότητα συνδιοργάνωσης της εκδήλωσης αυτής με άλλους ενδιαφερόμενους φορείς.

Για το θέμα αυτό η ΕΑΕ ήρθε σε επαφή με το διευθυντή του τομέα Φιλοσοφίας και Μεθοδολογίας των Κοινωνικών Επιστημών-

Οικονομικής και Κοινωνικής Ιστορίας καθηγητή Β. Κρεμμυδά του Πανεπιστημίου Αθηνών, στον οποίο πρότεινε η εκδήλωση να συνδιοργανωθεί από τον τομέα του Πανεπιστημίου και την ΕΑΕ. Ο διευθυντής του τομέα καθηγητής κ. Β. Κρεμμυδάς θεώρησε κατ'αρχήν θετική την πρόταση, υπο τον όρο ότι όλοι οι ενδιαφερόμενοι φορείς θα συμμετείχαν ισότιμα στην εκδήλωση, θέση η οποία βρήκε απολύτως σύμφωνη την ΕΑΕ.

Στη συνέχεια, το Δ.Σ. της ΕΑΕ, στις 23 Μαΐου 1994, απευθύνθηκε με επιστολή του στην Αναπληρώτρια Διευθύντρια των ΓΑΚ κα. Μαριάννα Κολυβά, προσκαλώντας τα Γενικά Αρχεία του Κράτους να συμμετάσχουν ως συνδιοργανωτές στην εν λόγω εκδήλωση. Στην επιστολή αυτή προτεινόταν και συγκεκριμένος κατάλογος ομιλητών, με τον οποίο είχε κατ' αρχήν συμφωνήσει και ο κ. Β. Κρεμμυδάς. Ως εισηγητές στην πρωινή συνεδρία της ημερίδας είχαν προταθεί οι κ.κ. Π. Γκιαούρης, Ν. Καραπιδάκης, Μαριάννα Κολυβά, Β. Κρεμμυδάς, Β. Παναγιωτόπουλος, Ν. Παντελάκης, ένας υπάλληλος περιφερειακών αρχείων και ένας υπάλληλος-σύνδεσμος. Στη απογευματινή συνεδρία προβλέπετο να ακολουθήσει συζήτηση επί των πρωινών ανακοινώσεων και συζήτηση στρογγυλής τράπεζας με τους Ν. Καραπιδάκη, Μαριάννα Κολυβά, Β. Παναγιωτόπουλο, και Τρ. Σκλαβενίτη.

Στην πρόταση αυτή τα Γενικά Αρχεία του Κράτους απάντησαν στις 30 Μαΐου 1994 ότι αδυνατούν να λάβουν μέρος λόγω πολλών και επιτακτικών υποχρεώσεων (συνέδριο CITRA, επιθεωρήσεις, λειτουργία νέων υπηρεσιών, προγραμματισμός εργασιών για περαιτέρω ανάπτυξη κλπ).

Έτσι το Δ.Σ. της ΕΑΕ, διαπιστώνοντας ότι δεν μπορούν να εκπληρωθούν οι προϋποθέσεις που είχαν τεθεί για τη διεξαγωγή της ημερίδας, αποφάσισε να αναβάλει τη οργάνωση της εκδήλωσης για αργότερα.

Ν. Παντελάκης

ΟΛΥΜΠΙΣΜΟΣ - ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ

Πρόγραμμα Αρχειακών και Ιστορικών Ερευνών

Στα πλαίσια του CITRA Θεσσαλονίκης μοιράστηκε στο Συνέδριο ύστερα από απόφαση του Δ.Σ. σύντομο κείμενο με το γνωστό σχετικό πρόγραμμα της Ε.Α.Ε. για το 1996 και κάλεσμα για συνεργασία προς του Διεθνές Συμβούλιο Αρχείων.

Είχαμε την ικανοποίηση να λάβουμε στη συνέχεια μια επιστολή της προέδρου του τμήματος οικονομικών και κοινωνικών αρχείων του Δ.Σ.Α. κας Ουλσπάρε, η οποία δήλωσε ότι αναλαμβάνει τη συγκέντρωση αρχειακών πληροφοριών σε διεθνές επίπεδο. Έτσι, οι προσπάθειες του Προέδρου της Ε.Α.Ε. για γνωστοποίηση των προτάσεών μας τόσο στο CITRA Μεξικού όσο και στη Θεσσαλονίκη είχαν τελικά θετικό αποτέλεσμα.

Όσον αφορά τον εθνικό χώρο, η Ε.Α.Ε. έλαβε επίσης θετική απάντηση στις προτάσεις της από την Ολυμπιακή Επιτροπή, η οποία με απόφαση της Ολομέλειας τις ενέταξε στα πλαίσια των εορταστικών εκδηλώσεων των εκατόχρονων. Η εφημερίδα *"Τα Νέα"* μάλιστα είχε αναφερθεί στο όλο θέμα με δημοσίευμα την Άνοιξη.

Α. Κράους

ΘΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΠΟΨΕΙΣ

ΤΜΗΜΑ ΑΡΧΕΙΟΝΟΜΙΑΣ-ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΟΝΟΜΙΑΣ ΣΤΟ ΙΟΝΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Το τμήμα Αρχειονομίας-Βιβλιοθηκονομίας του Ιονίου είχε ιδρυθεί από το 1985 μαζί με τα άλλα τμήματα (Ξένων γλωσσών, Μετάφρασης και Διερμηνείας, Ιστορίας, Μουσικών Σπουδών) του νέου τότε Πανεπιστημίου με Πρόεδρο τον κ. Γ. Κασιμάτη και αντιπρόεδρο τον κ. Σπύρο Ασδραχά. Η λειτουργία του τμήματος άρχισε το ακαδημαϊκό έτος 1993-1994. Από το έτος 1992 συνεδρίασε τακτικά με πρωτοβουλία της τότε προέδρου της Διοικούσας Επιτροπής κυρίας Έλλης Γιωτοπούλου-Σισιλιάνου, ομάδα εργασίας με την ευθύνη καταρτισμού του προγράμματος. Την ομάδα, η οποία είχε και την ευθύνη της προετοιμασίας όλων των σχετικών κειμένων για την υποστήριξη της άδειας λειτουργίας του τμήματος από το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων, συγκρότησαν, για το αρχειονομικό μέρος, εκπρόσωποι των Γενικών Αρχείων του Κράτους, οι κ. Κρίτων Χρυσοχοΐδης, μέλος της Εφορείας των ΓΑΚ και ο επ. καθ. Νίκος Καραπιδάκης, Διευθυντής των ΓΑΚ, αμφότεροι μέλη της Ελληνικής Αρχειακής Εταιρείας, ο κ. Γιώργος Μπώκος, τμηματάρχης στην Εθνική Βιβλιοθήκη και μέλος της Ενώσεως Βιβλιοθηκαρίων, για το βιβλιοθηκονομικό μέρος, ο κ. Αγαμέμνων Τσελίκας, προϊστάμενος του Παλαιογραφικού αρχείου του Μορφωτικού ιδρύματος της Εθνικής Τράπεζας και μέλος της Ελληνικής Αρχειακής Εταιρείας, για το παλαιογραφικό μέρος, η κυρία Βίκυ Αντζουλάτου-Ρετσίλα, από το Μουσείο Λαϊκής τέχνης, για το μουσειολογικό μέρος.

Το τμήμα σχεδιασμένο για την παροχή μιας τριπλής ουσιαστικά εκπαίδευσης, αρχειακής, βιβλιοθηκονομικής και μουσειολογικής -οι επιμέρους κατευθύνσεις είναι ακόμα και σήμερα υπό συζήτηση- περιλαμβάνει τα εξής γνωστικά αντικείμενα¹:

¹ Τα γνωστικά αντικείμενα αναφέρονται εδώ με την επιφύλαξη των πιθανών αλλαγών που θα επέλθουν στο πρόγραμμα με την εμπειρία και τις ανάγκες της λειτουργίας της Σχολής.

► Α'- Υποχρεωτικά μαθήματα. Παλαιογραφία, ελληνική και λατινική στο Α', Β', Γ', Δ', Ε', ΣΤ', και Η' εξάμηνο (στα μαθήματα της παλαιογραφίας περιλαμβάνεται και η κωδικολογία). Γενική Αρχειονομία στο Α', Β' εξάμηνο και Ειδική αρχειονομία στο Β' και Γ' εξάμηνο. Ιστορία των αρχειακών πηγών της Νεώτερης Ελληνικής Ιστορίας στο Α' εξάμηνο και Ιστορία των αρχειακών πηγών της Μεσαιωνικής Ιστορίας στο Β' εξάμηνο. Ιστορία του Νεοελληνικού κράτους και των θεσμών του (περιλαμβάνεται και η Ιστορία των προελλαδικών κρατικών μορφωμάτων όπως της γαλλο-αγγλικής διοίκησης των Επτανήσων, του Ιονίου κράτους, της Σαμιακής πολιτείας) στο Α', Γ', Δ', Ε', ΣΤ', Ζ' εξάμηνο. Εισαγωγή στη Μουσειολογία, στο Α' εξάμηνο και Μουσειολογία και οργάνωση των Μουσείων όλα τα υπόλοιπα εξάμηνα. Ιστορία των εκκλησιαστικών θεσμών στο Β' εξάμηνο. Βυζαντινή και μεταβυζαντινή διπλωματική στο Γ', Δ', Ε', ΣΤ' εξάμηνο. Διπλωματική του δημοσίου και ιδιωτικού Δυτικού εγγράφου στο Ζ' και Η' εξάμηνο. Προγραμματισμός ηλεκτρονικών υπολογιστών στο Γ' Εξάμηνο. Βιβλιογραφία στο Γ' και Ε' εξάμηνο. Βιβλιολογία στο Δ' και Ε' εξάμηνο. Εισαγωγή στη Βιβλιοθηκονομία και την επιστήμη της πληροφόρησης στο Α' και Γ' εξάμηνο. Τεχνολογία βιβλιοθηκών και αρχείων στο Δ' εξάμηνο και Ε' εξάμηνο. Οργάνωση και διοίκηση Βιβλιοθηκών, Αρχείων και υπηρεσιών πληροφόρησης στο Ζ' και Η' εξάμηνο. Διαχείριση βάσεων δεδομένων στο Η' εξάμηνο. Συστήματα οργάνωσης, αποθήκευσης και ανάκτησης πληροφοριών στο Η' εξάμηνο. Στατιστική στο Ζ' εξάμηνο.

► Β'- Μαθήματα επιλογής. Μεσαιωνικά λατινικά και νεολατινικές γλώσσες ή τουρκική γλώσσα, οθωμανική διπλωματική και παλαιογραφία για όλα τα εξάμηνα. Μεσαιωνική Ιστορία. Νεώτερη και σύγχρονη Ιστορία. Ιστορία του Δικαίου. Μαθηματικά. Ιστορία του Οθωμανικού κράτους. Νομισματική. Βυζαντινή και μεσαιωνική τέχνη. Εισαγωγή στη συντήρηση. Βυζαντινή γραμματολογία. Νεοελληνική γραμματολογία. Ιστορία της ευρωπαϊκής παιδείας και λογοτεχνίας. Δίκαιο βιβλιοθηκών και αρχείων.

Το τμήμα έχει ενταχθεί στις εισαγωγικές εξετάσεις της Γ' δέσμης με κύριο μάθημα τα αρχαία ελληνικά ενώ οι εξετάσεις περιλαμβάνουν και τα μαθήματα της ιστορίας, της έκθεσης και των λατινικών.

Οι απόφοιτοι της σχολής θα κατευθυνθούν στην κάλυψη θέσεων αρχειονόμων στα κρατικά αρχεία, θέσεις ΠΕ αρχειονόμων (Ν. 1946/91)

και θέσεις ΠΕ Βιβλιοθηκονόμων στις δημόσιες και δημοτικές βιβλιοθήκες της χώρας. Επίσης είναι σε θέση να ανταποκριθούν στα καθήκοντα τεκμηριωτή σε υπηρεσίες τεκμηρίωσης και ενημέρωσης (Ν. 1566/86). Η σχολή εξασφαλίζει επίσης μια καλή προετοιμασία για την ιστορική έρευνα. Απαραίτητο είναι να διερευνηθούν και οι δυνατότητες απασχόλησης των αποφοίτων στα Μουσεία και τα πολιτιστικά Κέντρα. Υπενθυμίζουμε πως η διεθνής τάση είναι σήμερα προς την κατεύθυνση προετοιμασίας πολιτιστικών υπαλλήλων και διαχειριστών της πολιτιστικής κληρονομιάς, κατεύθυνση στην οποία οι αρχειονόμοι και οι ειδικότητες του βιβλίου και του αρχαιολογικού αντικειμένου έχουν προκαθοριστικό ρόλο.

Η ίδρυση μιας ειδικής σχολής Αρχειονομίας-Βιβλιοθηκονομίας έρχεται να ανταποκριθεί σε μια παλιά απαίτηση της ελληνικής αρχειακής και ιστορικής κοινότητας αφού από το 1939 με τον τότε Νόμο περί Γενικών Αρχείων του Κράτους εκφραζόταν η επιθυμία ίδρυσης μιας ειδικής σχολής. Λαμβάνοντας υπόψη την ανάπτυξη της αρχειονομίας από τότε και ιδίως τη σημασία της κατάρτισης των αρχειονόμων στην ανάπτυξη μιας αρχειονομικής πολιτικής, το νέο τμήμα καλείται να αντιπροσωπεύσει ένα σημαντικό παράγοντα στην ανάπτυξη των ελληνικών αρχείων και της πολιτικής τους που τα τελευταία χρόνια είναι σε δυναμική φάση παρά τα κατάλοιπα υπανάπτυξης που δυστυχώς την χαρακτηρίζουν ακόμα και σήμερα (ειδικά στο πεδίο της επιμόρφωσης και των κτηρίων). Αντίστοιχο παράγοντα θα αντιπροσωπεύσει και στην πολιτική των βιβλιοθηκών που βέβαια εδώ δεν μας απασχολεί.

Η ελπίδα μας είναι ότι το νέο Τμήμα θα εξελιχθεί σε στενή συνεργασία με τις άλλες αρχειακές συνιστάμενες του ελληνικού χώρου όπως είναι τα Γενικά Αρχεία του Κράτους, η Ελληνική Αρχειακή Εταιρεία, η Ένωση Βιβλιοθηκαρίων και φυσικά οι διεθνείς αρχειακοί θεσμοί όπως είναι το Διεθνές Συμβούλιο Αρχείων και οι σχετικές επιτροπές του. Ελπίδα μας επίσης είναι να προληφθούν οι ακαδημαϊκές ασθένειες και κυρίως εκείνη που θέλει να προκηρύσσονται θέσεις άσχετες με τα γνωστικά αντικείμενα της σχολής με μόνο σκοπό να καλύπτονται οι ανάγκες διορισμού διδασκόντων. Ας υπενθυμίσουμε ότι η Αρχειονομία και σ'ένα βαθμό η Βιβλιοθηκονομία είναι σχετικά πρόσφατες επιστήμες στον ελληνικό χώρο και κίνδυνος είναι να αμαλγαματοποιηθούν με άλλες, παρεμφερείς ίσως, ειδικότητες που

ωστόσο δεν έχουν σχέση με τον σκοπό τους. Σκοπός που δεν είναι άλλος από την άρτια στελέχωση, επιστημονικά και ηθικά, υπηρεσιών αρχείων, βιβλιοθηκών και τεκμηρίωσης με επιστήμονες που μπορούν με καθαρότητα να διαχειρισθούν την πληροφορία αποδεσμεύοντάς την από την γραφή, τη γλώσσα ή το υπόστρωμα που την περιέχει.

Ν. Ε. Καραπιδάκης

ΥΠΑΛΛΗΛΟΙ -ΣΥΝΔΕΣΜΟΙ ΕΝΑΣ ΘΕΣΜΟΣ ΠΟΥ ΑΚΟΜΑ ΠΡΟΚΑΛΕΙ:

Ο νέος νόμος για τα ΓΑΚ, ο νόμος 1946/91, εισάγει μια θεσμική καινοτομία, απαραίτητη και σημαντική στον τομέα της εποπτείας των δημόσιων αρχείων, της διάσωσής τους και της εισαγωγής τους στην κρατική αρχειακή υπηρεσία. Η καινοτομία αυτή είναι ο θεσμός του Υπαλλήλου-Συνδέσμου και καθιερώνεται για πρώτη φορά με το άρθρο 12 του νέου νόμου, στο οποίο άρθρο ορίζονται οι αρμοδιότητες του Τμήματος των Συγχρόνων Αρχείων.

Μία από τις αρμοδιότητες του τμήματος αυτού είναι η συνεργασία με τους Υπαλλήλους-Συνδέσμους, τους οποίους ορίζουν οι ίδιες οι υπηρεσίες παραγωγής των εγγράφων, με σκοπό την απρόσκοπτη εκτέλεση δύο βασικών έργων:

- 1) την επισήμανση και απογραφή των αρχείων των δημοσίων Υπηρεσιών και της εποπτείας των ενεργών αρχείων για να προληφθούν απώλειες ή καταστροφές και
- 2) της παρακολούθησης των εκκαθαρίσεων και της μέριμνας για την εισαγωγή των διατηρητέων αρχείων των ΓΑΚ.

Το περιεχόμενο της έννοιας "υπάλληλος-σύνδεσμος" μπορεί να παρομοιαστεί μ'αυτό του *αρχειονόμου σε αποστολή*, που υπάρχει στη Γαλλία.

Όπως προκύπτει από την ανάλυση των άρθρων του νόμου, ο ρόλος των Υπαλλήλων-Συνδέσμων εμπεριέχει συνοπτικά τις εξής αρμοδιότητες: επισήμανση των αρχείων της υπηρεσίας στην οποία ανήκουν, επισήμανση των αντίστοιχων χώρων στους οποίους φυλάσσονται τα αρχεία, καθώς και των τυχόν μεταφορών τους ή της

εισαγωγής άλλων αρχείων στις υπηρεσίες τους, μέριμνα για την ομαλή και απρόσκοπτη διεκπεραίωση των εκκαθαρίσεων και των επιλογών των αρχείων καθώς και του εγκιβωτισμού και της παράδοσής τους στα ΓΑΚ.

Η ρύθμιση αυτή του νόμου, που συνδέει την Υπηρεσία του Δημόσιου Τομέα με τα ΓΑΚ μέσω ενός ορισμένου υπαλλήλου, παρέχει διεξόδους και προσφέρει δυνατότητες για μια ορθολογικότερη οργάνωση των αρχειακών εργασιών και, ως εκ τούτου, αποτελεσματικότερη διαδικασία διάσωσης των ιστορικών τεκμηρίων. Σήμερα ειδικά, που διογκούται με εκπληκτική ταχύτητα τόσο ο αριθμός όσο και ο τύπος του αρχειακού υλικού, είναι απολύτως απαραίτητη η στενή συνεργασία των αρχειακών υπηρεσιών της χώρας με τη Δημόσια Διοίκηση.

Είναι γνωστό πως από τη στιγμή που θα παραχθεί ένα διοικητικό έγγραφο ως τη στιγμή που θα χαρακτηριστεί από τα ΓΑΚ διατηρητέο, επιτελείται μια σειρά διοικητικών πράξεων και τυπικών διαδικασιών, που η ομαλή διεξαγωγή τους δεν είναι αυτονόητα εξασφαλισμένη. Στο ενδιαμέσο αυτής της πορείας παρεμβαίνει ο Υπάλληλος-Σύνδεσμος, για να επιτευχθεί ο καλύτερος δυνατός συντονισμός των στόχων που επιτελούν η διοίκηση από τη μια πλευρά (εκκαθάριση των αχρήστων -ελευθέρωση χώρων) και τα ΓΑΚ από την άλλη.

Εγγενείς αδυναμίες του διοικητικού μηχανισμού (έλλειψη προσωπικού, έλλειψη κυρίως συντονισμού θέσεων και αρμοδιοτήτων, άγνοια νομοθεσίας, ελλιπής ή αντιφατική νομοθεσία) μαζί με τη γνωστή άγνοια και υποτίμηση της σημασίας των αρχείων (επίσημη και ανεπίσημη) κινδυνεύει και αυτή να μετατραπεί σε κληρονομική νόσο -είχαν σαν αποτέλεσμα να χαθούν ή να καταστραφούν μέχρι σήμερα σημαντικότερα αρχεία, πηγές της ιστορίας μας. Πιτυάλληλα, η μέχρι πριν από λίγα χρόνια ισχυρή στελέχωση των ΓΑΚ σε προσωπικό, πολύ περισσότερο σε εξειδικευμένο, δεν επέτρεψε σχεδόν καμία ανάληψη πρωτοβουλιών για ενημέρωση, σύνδεση και συνεργασία με τις υπηρεσίες παραγωγής εγγράφων, με αποτέλεσμα να μην προληφθούν απώλειες και καταστροφές αρχείων. Μπορώ να πω, κινδυνεύοντας να χαρακτηριστώ υπερβολική, πως ό,τι σώθηκε, σώθηκε χάρη στο αίσθημα προσωπικής ευθύνης απέναντι στα αρχεία που επέδειξαν ορισμένοι υπάλληλοι και όχι χάρη στο αίσθημα της απρόσωπης διοικητικής υπευθυνότητας. Και είναι αξιοσημείωτο το γεγονός ότι, όταν τα ΓΑΚ

το 1992 συγκάλεσαν το πρώτο σεμινάριο επιμόρφωσης των Υπαλλήλων-Συνδέσμων, βρήκαν θερμή ανταπόκριση στο έργο τους από αυτούς τους υπαλλήλους και από αρκετούς άλλους που στην πορεία της προηγούμενης συνεργασίας μας, και ιδιαίτερα στενής από το 1990, είχαν ευαισθητοποιηθεί και είχαν πειστεί για το άξιον του εγχειρήματος, που καλείται διάσωση των αρχείων.

Κατά το χρονικό διάστημα που λειτούργησε ο θεσμός, περίπου ένα χρόνο, αποκαλύφθηκε στην πράξη η θετική του συμβολή στο έργο του εντοπισμού νέων αρχείων και στο έργο της εκκαθάρισης και επιλογής που είναι και το πλέον δυσχερές. Ταυτόχρονα αποκαλύφθηκαν και δυσκολίες στην εφαρμογή του -κυρίως εξαιτίας της άγνοιας και της δυσπιστίας των ανώτερων στελεχών της διοίκησης προς κάτι καινούργιο- όπως επίσης προέκυψαν και νέα προβλήματα προς λύση, και ήταν από τα αναμενόμενα. Ενδεικτικά αναφέρω προβλήματα συντονισμού των υπαλλήλων-συνδέσμων οργανισμών που εδρεύουν στην Αθήνα με τους Υπαλλήλους-συνδέσμους των παραρτημάτων τους ανά την Ελλάδα, προβλήματα συντονισμού των ΓΑΚ με τις περιφερειακές τους μονάδες, προβλήματα καθιέρωσης των νέων τους αρμοδιοτήτων στην ιεραρχία έως προβλήματα σχετικά με την αποκλειστική ανάληψη των νέων τους ευθυνών ή με επιπρόσθετη οικονομική ενίσχυση. Όσον αφορά τα ΓΑΚ, αναδείχτηκε το πρόβλημα της στελέχωσης του τμήματος των Σύγχρονων Αρχείων με περισσότερο προσωπικό, ικανό να ανταποκριθεί στα αυξημένα του καθήκοντα.

Σήμερα, όμως, δε συζητούμε για να βρούμε λύσεις σ' αυτά τα προβλήματα, γιατί ο θεσμός ατόνισε. Το προσωπικό του αρμόδιου τμήματος αντί να αυξηθεί μειώθηκε, η συνεργασία με τους Υπαλλήλους-Συνδέσμους περιορίστηκε σε τυπικότητες ή και εξαφανίστηκε, γιατί η Κρατική Αρχειακή υπηρεσία δεν διαθέτει χώρους να παραλάβει τα εκκαθαρισμένα και επιλεγμένα αρχεία που μαζί τους τα φροντίσαμε, και έτσι χάθηκε η αξιοπιστία των προθέσεών μας.

Αιωρείται λοιπόν το ερώτημα: Πότε και πώς θα ανακτήσουμε την αξιοπιστία μας απέναντί τους; Κι ακόμα περισσότερο, πότε δεν είναι πολύ αργά για να κερδίσει κανείς αυτό που ξεκίνησε και στην πορεία έχασε;

Στέλλα Νταβαρούκα

ΑΡΧΕΙΟΝΟΜΙΚΑ

ΑΡΧΕΙΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

Εισαγωγή

Η ιστορία των επιχειρήσεων ξεπήδησε από την οικονομική ιστορία και τείνει τα τελευταία χρόνια να αποτελέσει ιδιαίτερο γνωστικό αντικείμενο στην Ευρώπη, Αμερική και Ιαπωνία, τόσο μέσα στα πανεπιστήμια όπου έχουν θεσμοθετηθεί ιδιαίτερες έδρες και τμήματα όσο και στην αντίληψη του κράτους και των υπολοίπων φορέων, δημοσίων και ιδιωτικών, επιχειρηματικών και άλλων. Παράλληλα έχει προχωρήσει η έρευνα στο χώρο των επιχειρήσεων και φυσικά η παραγωγή ενός ήδη σεβαστού όγκου πληροφοριών, μονογραφιών, διδακτορικών διατριβών, κ.ά., είναι διαθέσιμη προς όποιον ενδιαφέρεται. Ένα συγκεκριμένο παραδειγμα αποτελεί η Σουηδία όπου η οικονομική ιστορία εισήχθη στη δεκαετία του 1950 και έκτοτε έχουν εκδοθεί πάνω από 150 διδακτορικές διατριβές, από τις οποίες 10% μονογραφίες επιχειρήσεων και ένα άλλο 10% μελέτες για το εμπόριο και τη βιομηχανία που όμως βασίζονται κυρίως σε αρχεία επιχειρήσεων. Η εξέλιξη αυτή μεταξύ άλλων υπήρξε συνάρτηση και των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών που παρουσιάζει το οικονομικό σύστημα από τότε που υπάρχουν οι επιχειρήσεις και λειτουργούν ως θεσμοί πλέον και όχι μόνον ως αποτέλεσμα της προσωπικής δράσης των επιχειρηματιών.

Οι επιχειρήσεις και τα συστήματα επιχειρήσεων σχετίζονται, επηρεάζουν και επηρεάζονται από άλλους θεσμούς της κοινωνίας και οικονομίας, όπως είναι το νομικό πλαίσιο, οι πολιτικοί θεσμοί, το εκπαιδευτικό σύστημα κλπ. Η ιστορία των επιχειρήσεων εκτός από τη μελέτη συγκεκριμένων φορέων επιχειρεί να συλλάβει την πολυπλοκότητα αυτή των σχέσεων και να ερμηνεύσει τα αποτελέσματά της.

Η προσέγγιση αυτή που θεωρεί ότι η μελέτη των επιχειρήσεων ως θεσμών είναι απαραίτητη για την κατανόηση των οικονομικών και κοινωνικών διαδικασιών, εντάσσεται στη Νέα Θεσμική Θεωρία (New Institutional Theory)¹ και επιχειρεί να συγκεράσει τα δύο γενικά οικονομικά θεωρητικά συστήματα που η επιστήμη διέθετε έως πρόσφατα για την εξήγηση των οικονομικών, και όχι μόνον, φαινομένων, δηλ. τη φιλελεύθερη οικονομική θεωρία και τον μαρξισμό. Ανάμεσα στους κυριότερους εκφραστές της θεωρίας αυτής αξίζει να αναφερθεί ο ένας από τους εφετινούς αποδέκτες του βραβείου Νόμπελ, Douglas North. Η σύζευξη αυτή επιχειρεί να εξετάσει τη διχοτομία μεταξύ αγοράς και ιεραρχίας. Πριν την ανάδυση των νέων αυτών προσεγγίσεων, μεγάλη υπήρξε η επίδραση των εργασιών του Alfred Chandler², ο οποίος, μπορεί κανείς να πεί, ότι σφράγισε με τις εργασίες του τα τελευταία περίπου 20 χρόνια την ιστορία των επιχειρήσεων. Ο Chandler ασχολήθηκε με την ιστορία των αμερικανικών επιχειρήσεων μαζί με τους C. Cole και T. Cochran, εξετάζοντας τη μεταβαλλόμενη δομή των αμερικανικών επιχειρήσεων, τη θέση τους στο ευρύτερο πολιτισμικό πλαίσιο και τις μεταβολές ειδικότερα των στρατηγικών της διοίκησής τους μέσα στη γενικότερη διαδικασία μεταβολής της παραγωγής και διανομής προϊόντων, από το 18ο αι. μέχρι τον 20ο. Υποστήριξε για όλο αυτό το εγχείρημα ήρθε από το τμήμα έρευνας του μεταπτυχιακού προγράμματος του Πανεπιστημίου του Harvard. Κατά τον Chandler, η μεγάλη επιχείρηση -δηλαδή εκείνη που περιλαμβάνει πολλές μονάδες λειτουργίας (multiunit) και διευθύνεται από ιεραρχίες μισθωτών στελεχών- αντικατέστησε τη μικρή παραδοσιακή οικογενειακή επιχείρηση, όταν, μέσω του διοικητικού συντονισμού μάλλον παρά μέσω του συντονισμού των μηχανισμών της αγοράς,

¹ Ένας από τους κυριότερους εκφραστές της θεσμικής θεωρίας είναι ο Oliver E. Williamson με δύο έργα του *Markets and Hierarchies: Analysis and Antitrust Implications*, New York, Free Press (1975) και *The Economic Institutions of Capitalism*, New York, Free Press (1985). Επίσης ο Douglas C. North, *Structure and Change in Economic History*, New York, Norton (1981). Ακόμη για γενικότερη παρουσίαση των προσεγγίσεων, βλ. Sjogren, Hans (1991), *The Financial Contracts of Large Firms: A longitudinal Study of Swedish Firms and Commercial Banks, 1919-1947*, Paper presented at the Conference "Banks and Customers Institutional Theory and Banking Practices", London 1991, Lindgren Hakan (1991), "Swedish Historical research on Banking during the 1980's" Scandinavian Economic History Review, vol. XXXIX, No3.

² Chandler, Alfred, *The Visible Hand*, Cambridge, MA: Harvard University Press (1977), και Chandler A., & Herman Daems (eds), *Managerial Hierarchies*, Cambridge MA, London (1980).

έγινε δυνατή η άνοδος της παραγωγικότητας, η μείωση του κόστους και η αύξηση των κερδών. Αυτή η σύγχρονη επιχείρηση αντικατέστησε έτσι τους μηχανισμούς της αγοράς για τον συντονισμό των οικονομικών δραστηριοτήτων και την κατανομή των πόρων. Η εμφανής χείρ (σε αντιδιαστολή με την αφανή χείρα του A. Smith) της διοίκησης, που σιγά σιγά συγκροτήθηκε σε τάξη, ακύρωσε την επίδραση των δυνάμεων της αγοράς. Η αγορά παραμένει βέβαια πάντα ο χώρος όπου δημιουργείται η ζήτηση για αγαθά και υπηρεσίες, αλλά οι σύγχρονες επιχειρήσεις, όπως υποστηρίζει ο Chandler, ανέλαβαν τον συντονισμό των ροών των αγαθών μέσω της διαδικασίας παραγωγής και διανομής και τη λειτουργία της κατανομής κεφαλαίων και ανθρώπων και για τη μελλοντική παραγωγή και διανομή. Αφού παγιώθηκε αυτή η μορφή επιχείρησης, η ανοδική της πορεία συνεχίστηκε με την ενσωμάτωση άλλων μονάδων που θεωρητικά μπορούσαν να λειτουργούν σαν ανεξάρτητα τμήματα. Οι αλλαγές αυτές και τα απορρέοντα πλεονεκτήματα έγιναν δυνατά μόνον όταν δημιουργήθηκε η διοικητική ιεραρχία στελεχών. Οι νέοι managers, για να μπορέσουν να υποκαταστήσουν τις δυνάμεις της αγοράς, επινόησαν νέες πρακτικές και διαδικασίες που μέσα στο χρόνο παγιώθηκαν ως βασικές λειτουργικές μέθοδοι στις αμερικανικές επιχειρήσεις. Σταδιακά, η μισθωτή αυτή στελεχειακού τύπου ιεραρχία χωρίστηκε από τους ιδιοκτήτες/μετόχους. Η εμφάνιση της μεγάλης πολυτμηματικής γραφειοκρατικής επιχείρησης δεν υπήρξε ομοίμορφη. Έγινε μόνον στους τομείς εκείνους όπου η τεχνολογία ήταν προχωρημένη και η αγορά αναπτυγμένη, έτσι ώστε να είναι δυνατός ο συντονισμός της ροής αγαθών και υπηρεσιών από τα αρχικά στάδια της παραγωγής πρώτων υλών, στα διάφορα στάδια παραγωγής τελικών προϊόντων, μέχρι τη διανομή στον τελικό καταναλωτή. Η διαδικασία αυτή τοποθετείται στο δεύτερο ήμισυ του 19ου αι. Στην αμερικανική προσέγγιση ενσωματώθηκε σταδιακά η ιδιαίτερη ευρωπαϊκή εμπειρία, όπου η επιχείρηση, ακόμη και η μεγάλη, έχει μια πολύ μακρύτερη ιστορία, οι επικαλύψεις ανάμεσα στις διάφορες μορφές επιχειρήσεων είναι μεγαλύτερες, και ο ρόλος του κράτους υπήρξε σχεδόν παντού καταλυτικός ως προς τη δημιουργία συνθηκών που επέτρεψαν τον έλεγχο των δυνάμεων της αγοράς, πριν εμφανισθούν οι μεγάλες, πολυτμηματικές επιχειρήσεις. Η Αγγλία και η Γερμανία αποτέλεσαν για καιρό τα κέντρα μελέτης της ιστορίας των επιχειρήσεων με παγιωμένες δομές μέσα στα Πανεπιστήμια. Πιο Νότια, στη Γαλλία,

εξακολουθεί να τονίζεται η σημασία της αγοράς, ενώ η περιοχή αυτή έχει να επιδείξει και μία ιδιαιτερότητα του Μεσογειακού κυρίως χώρου, τη μικρή ευέλικτη οικογενειακή επιχείρηση, η οποία, αντίθετα με τις προσδοκίες, δεν έχει εξαφανισθεί και δεν φαίνεται να οδεύει προς εξαφάνιση. Αποδεικνύεται, μάλιστα, ιδιαίτερα λειτουργική και ανθεκτική, και ικανή να εκμεταλλευθεί κάθε φορά τις μεταβολές της αγοράς, τόσο που η ανταγωνιστικότητα της να εντυπωσιάζει και τις πολύ μεγάλες επιχειρήσεις. Έχει λοιπόν αναπτυχθεί μία εναλλακτική προσέγγιση που επιχειρεί να εξηγήσει την επιβίωση αυτής της μορφής μέσα στα ιδιότυπα πλαίσια της ευρωπαϊκής αγοράς.

Στην Ελλάδα, το αντικείμενο είναι πολύ πρόσφατο και συναντά αρκετές αντιστάσεις ακόμη. Παρ'όλα αυτά, σήμερα δύο έρευνες βρίσκονται υπό εξέλιξη σε διάφορα στάδια, και ορισμένες επιχειρήσεις έχουν αρχίσει να προσανατολίζουν την πολιτική χορηγιών τους προς τον τομέα αυτό, πράγμα πολύ ενθαρρυντικό και αισιόδοξο για το μέλλον¹.

Τόσο στην Αμερική όσο και στην Ευρώπη, η κίνηση στο επιστημονικό πεδίο, με έρευνες που προέρχονται τόσο από κρατικούς όσο και από ιδιωτικούς φορείς, οδήγησε στη δημιουργία ιδιαίτερων θεσμών για τη διατήρηση του τμήματος της συλλογικής μνήμης που αποτελεί η επιχειρηματική εμπειρία. Έχουν λοιπόν σε διάφορες χώρες θεσμοθετηθεί ιδιαίτεροι νόμοι και οργανισμοί έρευνας και διάσωσης των επιχειρηματικών αρχείων. Π.χ. στην Αγγλία εδώ και μερικά χρόνια λειτουργεί ειδικός οργανισμός, το Business Archives Council, ο οποίος έχει εκδόσει μεταξύ άλλων και ογκώδη οδηγό για τα 1.000 και περισσότερα αρχεία επιχειρήσεων που έχουν διασωθεί, ταξινομηθεί και

¹ Και οι δύο έρευνες γίνονται στο Πανεπιστήμιο Κρήτης. Η πρώτη αφορά τη συγκρότηση των επιχειρηματικών δικτύων στην Ελλάδα και την Ανατολική Μεσόγειο στον 19ο και 20ο αιώνα. Η δεύτερη, με χορηγία ιδιωτικής επιχείρησης, αφορά την ιστορία της ελληνικής χρωματοβιομηχανίας. Επίσης, στα πλαίσια αυτών των ερευνών, έχουν ταξινομηθεί και χρησιμοποιηθεί διάφορα αρχεία επιχειρήσεων, που είτε είναι γνωστά και προσβάσιμα, όπως π.χ. το Αρχείο της Εθνικής Τράπεζας, είτε ανήκουν σε βιομηχανίες και ταξινομήθηκαν για το σκοπό της συγκεκριμένης έρευνας.

τεθεί στη διάθεση της έρευνας. Επίσης στη Σκωτία έχει συσταθεί αντίστοιχο όργανο. Εκτός από αυτή την κατηγορία δημοσίων ιδρυμάτων, υπάρχουν και άλλα αυτόνομα, κάποτε επιδοτούμενα, άλλοτε όχι, που επίσης συλλέγουν, ταξινομούν και φυλάσσουν υλικό. Μια τρίτη κατηγορία είναι οι ίδιες οι επιχειρήσεις που συχνά προτιμούν να διατηρούν οι ίδιες τα δικά τους αρχεία. Ορισμένα αρχεία έχουν επίσης δωρηθεί σε μεγάλες δημόσιες ή πανεπιστημιακές βιβλιοθήκες οι οποίες διατηρούν καταλόγους του υλικού. Στη Γερμανία έχουν ιδρυθεί κέντρα έρευνας για τις επιχειρήσεις, τα οποία ασχολούνται και με τη συντήρηση αρχείων. Ο ρόλος αυτών των οργανισμών είναι περισσότερο συμβουλευτικός, ενώ τα περισσότερα αρχεία παραμένουν συνήθως στην κατοχή των επιχειρήσεων, π.χ. Siemens, I.G. Farben, Hoechst, Volkswagen, κλπ, οι οποίες χρηματοδοτούν και κέντρα έρευνας, ή και την εκπόνηση μελετών που βασίζονται στα εν λόγω αρχεία, σε διάφορα πανεπιστήμια. Σε άλλες χώρες της Κεντρικής Ευρώπης, ιδιαίτερα όσες αναδύθηκαν από τον υπαρκτό σοσιαλισμό (π.χ. Δημοκρατία της Τσεχίας, Σλοβακία, κλπ), η νομοθεσία τους ορίζει ότι τα αρχεία των επιχειρήσεων αποτελούν περιουσία του κράτους. Έτσι σταδιακά περνούν στον έλεγχο των κρατικών αρχείων και εν πάσει περιπτώσει είναι πάντοτε προσβάσιμα στους ερευνητές.

Αξίζει να τονισθεί ότι, στην Ευρώπη και στην Αμερική υπάρχουν στενοί δεσμοί ανάμεσα στα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα και σε κυβερνητικούς οργανισμούς και η εκπόνηση ερευνών ωθεί προς την κατεύθυνση διάσωσης αρχειακού υλικού. Πέραν αυτού οι ίδιες οι επιχειρήσεις, πιο σίγουρες για το ρόλο τους στην οικονομία και την κοινωνία απ' ό,τι ενδεχομένως στην Ελλάδα, φαίνεται να θέλουν να διατηρήσουν τη μνήμη τους ως συστατικό στοιχείο της σύγχρονης ιστορίας. Για ορισμένες η διατήρηση των αρχείων τους θεωρείται αναπόσπαστη ενέργεια διατήρησης του κύρους τους. Για άλλες ίσως αποτελεί περισσότερο άσκηση δημοσίων σχέσεων. Όπως και να έχει το πράγμα, από τη στιγμή που αποφασίζεται να διατηρηθεί το πολύτιμο αυτό κομμάτι της μνήμης, η πρωτοβουλία πρέπει να επικροτείται και να ενθαρρύνεται. Ορισμένες μεγάλες και παγκόσμιες εμβέλειας επιχειρήσεις, μαζί με την συντήρηση και έκθεση του αρχείου τους, έχουν οργανώσει και ξενώνες-ιδιαίτερα αν οι εγκαταστάσεις τους βρίσκονται μακριά από μεγάλα αστικά κέντρα-όπου, μετά από άδεια που χορηγούν, στεγάζονται για περιορισμένο χρόνο ερευνητές

που θέλουν να εντυπώσουν στο αρχείο τους. Σε όλες τις περιπτώσεις υπάρχουν ειδικές επιτροπές διατήρησης αρχείων που αποτελούνται συνήθως από Ιστορικούς Επιχειρήσεων και στελέχη των εταιρειών. Πάντως, στις περισσότερες περιπτώσεις, το να συμβουλευθεί κανείς ένα αρχείο δεν είναι απλή υπόθεση, αφού πολλά από τα αρχεία αυτά δεν είναι γενικώς ανοικτά στο επιστημονικό κοινό. Η πρόσβαση εξασφαλίζεται μετά από υποβολή αίτησης με βιογραφικό σημείωμα και άλλες πληροφορίες (π.χ. δημοσιεύσεις κλπ), από τον ενδιαφερόμενο και χορήγηση έγκρισης από τις ειδικές επιτροπές.

Το υλικό και η χρήση του

Ο ιστορικός των επιχειρήσεων που ερευνά ένα αρχείο ξεκινά από το βασικό σκοπό του αντικειμένου, ότι δηλαδή μια επιχείρηση είναι οργανισμός που δημιουργείται για να δράσει οικονομικά. Το καταστατικό του παρέχει πληροφορίες για τους σκοπούς του, ενώ τα βιβλία του αποκαλύπτουν τις μεθόδους που χρησιμοποιούνται και το βαθμό επιτυχίας ή αποτυχίας της λειτουργίας του. Ειδικότερες πλευρές ή τμήματα της δραστηριότητας μιας επιχείρησης μπορεί επίσης να ενδιαφέρουν τη γενικότερη έρευνα, και το υλικό που διασώζεται μπορεί να χρησιμοποιηθεί ποικιλοτρόπως. Έτσι είναι δυνατό να εμπλουτισθεί η ιστορία της τεχνολογίας, της αρχιτεκτονικής ή της κοινωνικής ζωής. Ωστόσο, μελετώντας ολόκληρη την επιχείρηση σαν οικονομική μονάδα, η ιστορία των επιχειρήσεων συμβάλλει στην κατανόηση της σύγχρονης καπιταλιστικής κοινωνίας και των μηχανισμών αναπαραγωγής της. Πέρα από τις μελέτες μεμονωμένων επιχειρήσεων, χρειάζεται πάντως και η ευρύτερη προοπτική ολόκληρων κλάδων ή διαδικασιών συγκρότησης συστημάτων επιχειρήσεων. Και εν πάσει περιπτώσει, πρέπει επίσης να επισημανθεί ότι παρ' όλη τη διαθεσιμότητα υλικού και φορέων και τη δυνατότητα αξιοποίησης αυτών των πηγών πληροφοριών, τα αρχεία αυτά δεν είναι αρκετά διότι εξακολουθεί να λείπει η ιστορία όσων επιχειρήσεων είναι πολύ μικρές, ή όσων έπαψαν να υπάρχουν ή όσων απέτυχαν. Αυτές πραγματικά αποτελούν πρόκληση για τον οικονομικό ιστορικό και για τους αρχειονόμους και οι εμπειρίες τους δεν πρέπει να παραδοθούν στη λήθη.

Ένα άλλο πρόβλημα για τον ιστορικό επιχειρήσεων είναι ότι ο συνήθης -συνήα ο μοναδικός- τρόπος για να αποκτήσει πρόσβαση σε

αυτού του είδους τις πηγές είναι να του ανατεθεί η συγγραφή της ιστορίας των συγκεκριμένων επιχειρήσεων. Αν όμως εξακολουθήσει αυτό επ' άπειρο, τότε δεν θα ξεπερασθεί ποτέ το επίπεδο της εμπειρικής μεμονωμένης μελέτης που δεν διαθέτει ευρύτερη σκοπιά. Ενθαρρυντικό είναι ότι σε αρκετές περιπτώσεις, κι εδώ η Σουηδία είναι παράδειγμα προς μίμηση, έχει ξεπερασθεί αυτός ο κίνδυνος και ο φαύλος κύκλος. Οι επιχειρήσεις που άνοιξαν τα αρχεία τους σ' αυτή τη χώρα δεν περιορίζονται στην ανάθεση της συγγραφής της δικής τους ιστορίας. Το υλικό έχει χρησιμοποιηθεί συχνά για την εκπόνηση συγκριτικών μελετών από ανεξάρτητους ιστορικούς. Επίσης, ξεκινώντας από την ιστορία μιας επιχείρησης, ιστορικοί των επιχειρήσεων κατόρθωσαν να διευρύνουν την προοπτική τους προς διάφορες κατευθύνσεις. Η έρευνα, άλλωστε, ακόμη και όταν αφορά μεμονωμένες επιχειρήσεις, δεν πρέπει να αρκείται μόνον στα αρχεία των επιχειρήσεων. Σχεδόν πάντοτε χρειάζεται οι πληροφορίες να συμπληρωθούν με έρευνα σε άλλα δημόσια ή ιδιωτικά αρχεία και πηγές. Η ποιότητα αυτών των εργασιών συναρτάται επίσης άμεσα με τη δυνατότητα να γίνονται σεμινάρια και συμπόσια στα οποία συζητούνται προβλήματα θεωρίας και μεθόδου.

Οι παρατηρήσεις αυτές μοιραία οδηγούν σε σκέψεις για τις προσπάθειες που έχουν γίνει στην Ελλάδα. Η σύγκριση δεν μπορεί να χαρακτηρισθεί, δυστυχώς, θετική. Οφείλει κανείς να παραδεχθεί ότι το μοναδικό συγκροτημένο πρόγραμμα, το Πρόγραμμα Μελετών Οικονομικής Ιστορίας της Εθνικής Τράπεζας, παρά τον αρχικό του δυναμισμό, τελικώς ατόνησε, ακριβώς διότι αφενός δεν ενσωματώθηκαν όλες οι μελέτες σ' ένα οργανικά δεμένο σύνολο με κάποιο συμπαγή πυρήνα και αφετέρου το πρόγραμμα συναντήσεων, το οποίο είχε ξεκινήσει με θετικές προοπτικές, στην πορεία επίσης ατόνησε, και εν πάσει περιπτώσει δεν πλαισιώθηκε από την αναγκαία στήριξη με συζητήσεις για θεωρία και μεθοδολογία. Χαρακτηριστικά, αξίζει να σημειωθεί ότι δεν οργανώθηκε ούτε ένα διεθνές συμπόσιο γύρω από τα θέματα που απασχολούσαν τους ερευνητές της ΕΤΕ με θέμα την τραπεζική ιστορία άλλων ευρωπαϊκών χωρών, ούτε επιχειρήθηκε η συνεργασία με ιδρύματα του εξωτερικού που ασχολούνταν με ομοειδή προγράμματα έρευνας. Ούτε, τέλος, αξιολογήθηκε ποτέ συγκριτικά η εργασία και οι μελέτες που προέκυψαν στην Ελλάδα. Εξάλλου δεν οργανώθηκε ούτε κάποιο εθνικό συμπόσιο και δεν επιχειρήθηκε, αν και προτάσεις υπήρξαν, να

ενοφθαλμισθεί η προβληματική στον πανεπιστημιακό χώρο και, αντίστροφα, να επιτραπεί στο τραπεζικό περιβάλλον να διευρύνει την οπτική του πέρα από το στενό γραφειοκρατικό ορίζοντα και πέρα από την άσκηση δημοσίων σχέσεων. Παρέμεινε έτσι η αξιολόγηση αυτή εμπειρία άσκηση ατομικών/προσωπικών πρωτοβουλιών και δεν ξεπέρασε, ούτε εκδοτικά, τα εθνικά σύνορα.

Τα τελευταία χρόνια στην Ελλάδα έχει πλέον δημιουργηθεί η συνείδηση, τουλάχιστον στους οικονομικούς ιστορικούς, γύρω από τη σημασία των αρχείων επιχειρήσεων, χωρίς όμως να υπάρχει ακόμη συστηματική αντιμετώπιση του προβλήματος. Διάφορα ιδιωτικά αρχεία έχουν συλλεγεί, από ιδιωτικούς φορείς κυρίως (π.χ. το Ε.Λ.Ι.Α.). Επίσης, το αρχείο Ρετσίνα είναι γνωστό ότι έχει δωρηθεί στο Κέντρο Νεοελληνικών Ερευνών του Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών. Το ΚΝΕ ασχολείται επίσης, σύμφωνα με κάποιες αόριστες πληροφορίες, με το αρχείο της ΔΕΗ. Τα Γενικά Αρχεία του Κράτους περιέχουν επίσης αρκετά σημαντικά αρχεία παλαιών επιχειρήσεων, τα οποία όμως ακόμη δεν είναι προσβάσιμα γενικώς για επεξεργασία/έρευνα. Σε περιφερειακά αρχεία ασφαλώς περιλαμβάνονται πληροφορίες για επιχειρήσεις, επιχειρηματίες ή γενικότερες διαδικασίες που αφορούν την οικονομική δραστηριότητα, π.χ. άδειες ιδρύσεων επιχειρήσεων, βιομηχανιών, άδειες εισαγωγής μηχανημάτων από Νομαρχίες, Δήμους, κλπ. Σε κυμμία από αυτές τις περιπτώσεις όμως δεν έχουμε ενδείξεις για την τάξη μεγέθους του υλικού. Τέλος, είναι επίσης γνωστό ότι διάφορες μεγάλες βιομηχανίες διατηρούν μέρος τουλάχιστον του παλιού αρχείου τους, (π.χ. ένα μέρος του αρχείου της ΑΓΕΤ Ηρακλής έχει ήδη γίνει αντικείμενο επεξεργασίας. Υπάρχουν ακόμη τα αρχεία της καπνοβιομηχανίας Ματσάγγου, τα οποία σύμφωνα με κάποιες όχι πολύ πρόσφατες πληροφορίες είχαν περάσει στην κυριότητα της ΕΤΒΑ). Με εξαίρεση το τμήμα του αρχείου της ΑΓΕΤ τα άλλα αρχεία δεν έχουν αξιοποιηθεί.

Ωστόσο τα πράγματα φαίνεται να αλλάζουν. Εδώ και λίγο περισσότερο από ένα χρόνο περίπου, έγινε η πρώτη ανάθεση εκπόνησης ιστορικής έρευνας από βιομηχανική επιχείρηση, την ΧΡΩΤΕΧ Α.Ε., και μάλιστα όχι για τη συγγραφή της ιστορίας της ίδιας της εταιρείας αλλά ολόκληρου του κλάδου. Πρόκειται για την ιστορία της ελληνικής βιομηχανίας χρώματων. Ίσως αυτό να αποτελεί την πρώτη τομή στην ιστορία της οικονομικής ιστορίας και ειδικότερα

της ιστορίας των επιχειρήσεων στην Ελλάδα και ασφαλώς αφήνει μεγάλα περιθώρια αισιοδοξίας ότι το εγχείρημα θα βρεί μιμητές και σε άλλους φορείς ιδιωτικούς και δημόσιους. Με την ευκαιρία αυτή, η υπογράφουσα, ως διευθύντρια έρευνας, ήρθε σε επαφή με τις μεγαλύτερες και παλαιότερες εταιρείες του κλάδου και αυτή τη στιγμή γίνεται προσπάθεια συγκέντρωσης και εξέτασης των αρχείων που υπάρχουν. Η ίδια η ΧΡΩΤΕΧ έθεσε στη διάθεση της έρευνας το αρχείο της. Επειδή είναι επιχείρηση που ξεκίνησε ουσιαστικά μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, υπάρχει λιγοστό υλικό για την προγενέστερη περίοδο. Το ίδιο ισχύει και για αριθμό άλλων βιομηχανικών επιχειρήσεων του κλάδου. Η πρώτη, χρονολογικά, βιομηχανία του κλάδου, η IRIS, που λειτούργησε σε όλη την περίοδο του Μεσοπολέμου, δεν υπάρχει πιά. Μέρος του αρχείου της όμως έχει διασωθεί από τους κληρονόμους του ιδρυτή της, έχει τεθεί στη διάθεση της έρευνας και ελπίζεται ότι θα μπορέσει να συστηματοποιηθεί η πρόσβαση στο μέλλον. Ένα μεγάλο μέρος του παλιού αρχείου ανακαλύφθηκε στις εγκαταστάσεις του εργοστασίου IRIS -ιδιοκτησίας τώρα της Εθνικής Τράπεζας- στην Ελευσίνα. Είναι σε αρκετά κακή κατάσταση και πρέπει οπωσδήποτε να διασωθεί. Περιέχει πολύ υλικό βιβλία και έγγραφα- και σημαντικές πληροφορίες. Το Ιστορικό Αρχείο της Εθνικής Τράπεζας θα να κινητοποιηθεί και να το συντηρήσει. Μέρος ενός άλλου αρχείου, επίσης μεγάλης βιομηχανίας του κλάδου που πέρασε σε όμιλο πολυεθνικών, έχει επίσης διασωθεί και είναι υπό εξέταση. Μόνον το ένα από αυτά τα αρχεία είναι σχετικά πλήρες και μας δίνει μία εικόνα της αρχικής οργάνωσης της εταιρείας, της οποίας μπορούμε να παρακολουθήσουμε την εξέλιξη και ανάπτυξη της, τις εξαγωγικές προσπάθειες, την εσωτερική αναδιοργάνωση, την πολιτική διαφήμισης, την οικονομική της απόδοση, την πολιτική προσωπικού και την μισθοδοσία, την πολιτική τιμών, την οργάνωση του συστήματος πωλήσεων και τον ανταγωνισμό με ομοειδείς επιχειρήσεις. Ακόμη είναι δυνατό να αποδεσμεύσουμε την προσωπικότητα των διοικούντων της πρώτης και της δεύτερης γενιάς βιομηχανών, με τη διαφορετική νοοτροπία και συμπεριφορά.

Μία δεύτερη περίπτωση που ενισχύει την αισιοδοξία, αν και δεν συνδυάστηκε με έρευνα, είναι η ταξινόμηση και καταλογογράφηση του αρχείου μεγάλης μεταλλευτικής εταιρείας, της Α.Ε. Βοξίται Παρνασσού, που πραγματοποιήθηκε μετά από εισήγηση της υπογράφουσας η οποία επιτήρησε και την εργασία. Το αρχείο αυτό

είναι σημαντικό, καλύπτει την προπολεμική και την μεταπολεμική περίοδο, περιλαμβάνει επιμέρους αρχεία άλλων θυγατρικών επιχειρήσεων του ομίλου, και θα αποτελέσει ελπίζουμε στο μέλλον σημαντική πηγή για την κατανόηση ολόκληρου του κλάδου της μεταλλευτικής βιομηχανίας της Ελλάδας. Το αρχείο εκτός από τη γενική του αξία έχει και ιδιαίτερο τοπικό ενδιαφέρον καθώς απεικονίζει ένα ολόκληρο πλέγμα σχέσεων στη Μήλο, όπου βρίσκονται πολλά από τα μεταλλεία των επιχειρήσεων.

Καταλήγοντας στο σημείωμα αυτό, θέλω να επισημάνω την ανάγκη νομοθετικής ρύθμισης από την πολιτεία της υπόθεσης των αρχείων επιχειρήσεων, που θα αποτελέσει την αρχή για κάθε προσπάθεια διάσωσης υλικού από διάφορους φορείς και χρήσης του από την ιστορική έρευνα.

Μαργαρίτα Δρίτσα

Πανεπιστήμιο Κρήτης

ΑΡΧΕΙΑΚΕΣ ΒΙΔΗΣΕΙΣ

ΔΙΕΘΝΗΣ ΕΚΘΕΣΗ ΑΡΧΕΙΑΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ

Κέρκυρα: *Ιστορία, Αστική ζωή και Αρχιτεκτονική 14ος-19ος αιώνας*. Αχιλλείο, Ιούλιος - Σεπτέμβριος 1994

Στον ειδικό χώρο του Αχιλλείου, στην πόλη της Κέρκυρας, έγιναν την 1η Ιουλίου τα εγκαίνια της διεθνούς εκθέσεως αρχειακού υλικού, χαρτών και εικονογραφίας με θέμα *Κέρκυρα: Ιστορία, Αστική ζωή και Αρχιτεκτονική 14ος-19ος αιώνας*, η οποία οργανώθηκε από τα Γ.Α.Κ.-Αρχεία Ν. Κερκύρας σε συνεργασία με την Αρχιτεκτονική Σχολή της Βενετίας (Τμήμα Ιστορίας της Αρχιτεκτονικής).

Η έκθεση, που συνδυάστηκε με τη Σύνοδο Κορυφής της Ευρωπαϊκής Ένωσης, πραγματοποιήθηκε υπό την αιγίδα των υπουργείων Εξωτερικών, Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, Τουρισμού καθώς και του υπουργείου Εξωτερικών της Ιταλίας.

Φιλοξενήθηκαν συνολικά 250 εκθέματα, αυθεντικά και σε αντίγραφο, κυρίως από την Κέρκυρα, τη Βενετία, το Λονδίνο και το Παρίσι. Συγκεκριμένα τα εκθέματα προέρχονταν από τα Αρχεία Ν. Κερκύρας, το Κρατικό Αρχείο της Βενετίας, τη Βιβλιοθήκη του Ναυστάθμου της Βενετίας, τη Βιβλιοθήκη του Μουσείου Correr της Βενετίας, την Εθνική Μαρκιανή Βιβλιοθήκη της Βενετίας, τη Βιβλιοθήκη Querini Stampalia της Βενετίας, το Ναυτικό Μουσείο Βενετίας, το Κρατικό Αρχείο του Τορίνο, τη Δημοτική Βιβλιοθήκη της Τεργέστης, την Αρχιεπισκοπή του Ούντινε, το Βρετανικό Μουσείο του Λονδίνου, την Εθνική Βιβλιοθήκη του Παρισιού, το Στρατιωτικό Αρχείο της Γαλλίας, το Πολεμικό Μουσείο Αθηνών, τη Μητρόπολη Κερκύρας Παξών και Διαποντίων Νήσων, τη Λατινική Αρχιεπισκοπή Κερκύρας, τη συλλογή Χαριλάου Κόλλα, το φωτογραφικό αρχείο Walter Borri, την 8η Εφορεία Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Αρχαιοτήτων, τη βιβλιοθήκη της κας Έλλης Γιωτοπούλου-Σισιλιάνου και από διάφορες συλλογές χαρακτηριστικών και σπανίων βιβλίων.

Τα εκθέματα αναπτύχθηκαν σε τρεις βασικούς άξονες:

- Α. Η ανάπτυξη της πόλης και διοικητική οργάνωση.
- Β. Αρχιτεκτονική, αστική ζωή και λιμάνι.
- Γ. Το νησί και το αγροτικό τοπίο.

Μέσα από την έκθεση αναδείχθηκε η σημασία των φρουρίων, του αμυντικού συστήματος και του σχεδιασμού της κερκυραϊκής πόλης. Περισσότερο όμως από μιά έκθεση αρχιτεκτονικής, η εκδήλωση φιλοδοξούσε, και το πέτυχε, να υποδείξει την πολυπλοκότητα της σύλληψης και της γέννησης του αμυντικού συστήματος της πόλης σε άμεση συσχέτιση με τις κοινωνικές και πολιτικές δυνάμεις του κερκυραϊκού χώρου και να αναδείξει τη σημασία της υπαίθρου χώρας καθώς και των διεθνών διασυνδέσεων στη συνολική εικόνα που αυτή παρουσιάζει μέσα από τα τεκμήρια που συγκροτούν την Ιστορία της αλλά και από τη ζωντανή της εικόνα όπως έχει διατηρηθεί μέχρι σήμερα.

Ο υποδειγματικός και άψογος τρόπος με τον οποίο παρουσιάστηκε στόχευε στο να γοητεύσει τον επισκέπτη και να τον ξεναγήσει σε όλες τις μορφές της ζωής στο νησί τους τελευταίους αιώνες, ξενάγηση η οποία έγινε περισσότερο ενδιαφέρουσα με τη βοήθεια που προσέφερε ο πολύ αξιόλογος τόμος που προετοιμάστηκε για να υποστηρίξει αυτή την έκθεση. Πρόκειται για έναν πολυτελή τόμο που χρηματοδοτήθηκε από τον πολιτιστικό σύλλογο "ΚΟΡΚΥΡΑ", προετοιμάστηκε με πολύ φροντίδα από τον καθηγητή Επnio Concina (Πανεπιστήμιο της Βενετίας) και την Αλίκη Νικηφόρου- Testone, διευθύντρια των Αρχείων Ν. Κερκύρας και εκδόθηκε στην ελληνική, αγγλική και ιταλική γλώσσα. Περιλαμβάνει, εκτός από τη φωτογραφική αναπαραγωγή αντιπροσωπευτικών εκθεμάτων και το γενικό κατάλογο τους, μιά σειρά άρθρων ελλήνων και ξένων επιστημόνων που βρίσκονται σε άμεση συνάρτηση τόσο με το περιεχόμενο όσο και το σκοπό της έκθεσης. Στον τόμο γράφουν οι Alberto Tenenti, Eπnio Concina, Silvia Moretti, Έλλη Γιωτοπούλου Σισιλιάνου, Αλίκη Νικηφόρου-Testone, Νίκος Καραπιδάκης, Πλάτων Μαυρομούστακος, Alberto Rizzi, Σπύρος Ασδραχάς, Guido Zucconi, Ιορδάνης Δημακόπουλος και Renzo Dubbini.

Οι επιμελητές του τόμου στο προλογικό τους σημείωμα αναφέρουν χαρακτηριστικά: *"Η έκθεση με θέμα Κέρκυρα: Ιστορία, Αστική Ζωή και Αρχιτεκτονική 14ος-19ος αιώνας, θέλησε να*

πειραματιστεί την περίπτωση της απευθείας συνεργασίας ανάμεσα σε κέντρα ιστορικής έρευνας και κέντρα που επιμελούνται τη διαφύλαξη της αρχαικής κληρονομιάς, με την προοπτική της δημιουργίας ενός ευρωπαϊκού δικτύου πολιτισμικού διαλόγου". Τώρα πιά που το πείραμα έχει πετύχει ελπίζουμε η προσπάθεια να συνεχισθεί.

Αμαλία Παππά-Καραπιδάκη

ΜΙΑ ΕΚΔΡΟΜΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΟΙΞΗ

Η συζήτηση γύρω από τη δυνατότητα οργάνωσης πολιτιστικής εκδρομής από την Ε.Α.Ε. έχει ξεκινήσει από καιρό. Μπορούμε τώρα να σας προτείνουμε συγκεκριμένα μια οκταήμερη εκδρομή στη Νότια Ιταλία (Ρώμη, Νάπολη, ελληνικά χωριά). Πρόθεσή μας είναι να επισκεφτούμε τα πολύ σημαντικά αρχεία των πόλεων και ίσως μάλιστα της CINECITA. Κόστος περίπου 85.000 δρχ. το άτομο. Όσοι πιστοί προσέλθετε και δηλώσετε συμμετοχή από τώρα.

Α. Κράους, Ζ. Συνοδινός

ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΚΑΙ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ ΤΟΥ ΓΡΑΠΤΟΥ, ΤΗΣ ΕΙΚΟΝΑΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΗΧΟΥ Β' Διεθνείς ημερίδες μελέτης του A.R.S.A.G.

Κατά το διάστημα 16-20 Μαΐου 1994 πραγματοποιήθηκαν στο Παρίσι οι δεύτερες Διεθνείς ημερίδες του ARSAG (Παράρτημα-Ένωση του Γαλλικού Κέντρου Μελέτης και Έρευνας του χαρτιού, του βιβλίου και των γραφικών τεχνών), με κύριο θέμα *"Το περιβάλλον και η συντήρηση του γραπτού, της εικόνας και του ήχου"*. Την Ελλάδα εκπροσώπησε στις παραπάνω Διεθνείς Ημερίδες ο υπογράφων το παρόν άρθρον, ως προϊστάμενος της Υπηρεσίας Συντηρήσεως, Αποκαταστάσεως και Μικροφωτογραφήσεως της Εθνικής Βιβλιοθήκης της Ελλάδος.

Οι Διεθνείς αυτές Ημερίδες διοργανώνονται από το ARSAG, κάθε τέσσερα χρόνια, με σκοπό την ενημέρωση των μελών του για τα αποτελέσματα, σε διεθνές επίπεδο, των διαφόρων μελετών και ερευνών που αφορούν γενικά το βιβλιακό και αρχειακό υλικό και τα νέα ηλεκτρομαγνητικά υποστρώματα καταγραφής του ήχου και της εικόνας. Διάφοροι μελετητές και ερευνητές, από όλο τον κόσμο, παρουσίασαν ενδιαφέρουσες μελέτες, οι οποίες περιστράφηκαν γύρω από τα θέματα: Το περιβάλλον, η μόλυνση της ατμόσφαιρας, το χαρτί και το δέρμα γενικά, τα διάφορα ηλεκτρομαγνητικά υποστρώματα καταγραφής ήχου και εικόνας. Τέλος παρουσιάστηκε μία νέα μέθοδος πυρόσβεσης με μία αεριώδη μέθοδο (*agent extincteur gazeux Inergen*), η οποία προβάλλεται ως αντικαταστάτρια μέθοδος του γνωστού μέχρι σήμερα Halon, που συζητιέται η απαγόρευσή του επειδή βλάπτει το όζον της ατμόσφαιρας. Αναλυτικότερα, τα θέματα των παρουσιάσεων έχουν ως ακολούθως:

Α) Περιβάλλον και ατμοσφαιρική μόλυνση

Οι ομιλητές επισήμαναν το μεγάλο κίνδυνο που διατρέχουν όλα τα μνημεία, γραπτά και λοιπά, από την ατμοσφαιρική ρύπανση, ιδίως στα κέντρα πόλεων και τις βιομηχανικές περιοχές. Ο γάλλος ομιλητής

αναφέρθηκε στη μεγάλη μόλυνση της ατμόσφαιρας στην πόλη του Παρισιού και στην ανάγκη υπάρξεως αυστηρών διεθνών και Κοινοτικών νομοθεσιών, τόσο για την πρόληψη όσο και για την αντιμετώπιση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης και της αλόγιστης ανάπτυξης της βιομηχανίας, μέσα στις πόλεις. Επισημάνθηκε, επίσης, η μη καθαρότητα των καυσίμων και ο ελλιπής έλεγχος των καυσερίων των αυτοκινήτων. Πρέπει να καταβληθούν πολλές προσπάθειες για την προστασία του ανθρώπου, του περιβάλλοντος (οικολογική πολιτική) και όλων των μνημείων του πνεύματος και της τέχνης του ανθρώπου, τα οποία συνήθως βρίσκονται εκτεθειμένα στην ύπαιθρο και υφίστανται άμεσα το αποτέλεσμα της μολυσμένης ατμόσφαιρας. Η ατμοσφαιρική μόλυνση δεν σταματά στο εξωτερικό των κτηρίων επιδρά και στο εσωτερικό τους. Δεν κάνει διακρίσεις. Ο αέρας μέσα σε πολλές βιβλιοθήκες και αρχεία, κυρίως στο κέντρο των πόλεων και στις βιομηχανικές περιοχές, είναι πολύ μολυσμένος. Τα βιβλία και όλα τα τεκμήρια φθείρονται από την ατμοσφαιρική μόλυνση, σε διαφορετικό βαθμό. Λ.χ. ένα ουδέτερο και μη όξινο χαρτί απορροφά περισσότερους, σε ποσότητα, ατμοσφαιρικούς ρύπους από ένα ήδη όξινο χαρτί, ιδιαίτερα το SO_2 , παρουσία αυξημένης τιμής NO_2 .

Οι επιστήμονες επισήμαναν την ανάγκη να χαραχθούν προγράμματα μετρήσεως και αναλύσεως του αέρος μέσα στα κτήρια, και μάλιστα στις αποθήκες των βιβλιοθηκών και των αρχείων, για να γνωρίζουμε τους χημικούς ρύπους, την αναλογία τους, καθώς και την ποσότητα και την κατηγορία των εντόμων, μικροοργανισμών και βακτηριδίων, που εμπεριέχονται στον αέρα και μεταφέρονται έτσι από τόπο σε τόπο. Να γίνουν, στη συνέχεια, μελέτες εξυγιάνσεως των χώρων, με εγκαταστάσεις ειδικών μηχανημάτων και άλλων μεθόδων. Στην Εθνική Βιβλιοθήκη της Ελλάδος, με πρωτοβουλία της Υπηρεσίας συντηρήσεως και αποκαταστάσεως του βιβλιακού και αρχειακού υλικού, εδώ και λίγα χρόνια, έγιναν μετρήσεις χημικών ρύπων. Τη μέτρηση έκανε εκπρόσωπος της Αμερικανικής εταιρείας PURAFIL INC., τα δε αποτελέσματα ήσαν λίαν ανησυχητικά και ασφαλώς έχουν εφαινογή και σε όλες τις άλλες βιβλιοθήκες και τα αρχεία του Κέντρου των Αθηνών. Οι υπεύθυνοι και οι επιστήμονες παραδέχονται με βεβαιότητα σήμερα ότι πρέπει να κινούμαστε στο πεδίο της προληπτικής συντηρήσεως (Conservation Preventive) και όχι τόσο της θεραπευτικής συντηρήσεως (Conservation Curative-restoration), η οποία είναι αναπόφευκτη και αναγκαία, αλλά και απευκαία.

Μεγάλη προσοχή πρέπει να δώσουμε και στους βιολογικούς μικροβιολογικούς χαρακτήρα παράγοντες, που προσβάλλουν το σύνολο των συστατικών του χαρτιού και του βιβλίου. Ευτυχώς, στη χώρα μας δεν έχουμε πολλά παραδείγματα και περιπτώσεις μολύνσεως από μικροοργανισμούς και βακτήρια. Οι επιστήμονες, στο σημείο αυτό, επισήμαναν την ανάγκη ευρέσεως νέων μεθόδων καταπολεμήσεως των μικροοργανισμών, αλλά και των εντόμων, των οποίων η καταπολέμηση είναι εύκολη. Δεδομένου δε ότι το μέχρι σήμερα χρησιμοποιούμενο οξείδιο του αιθυλενίου (*Oxyde d'ethylene*) καταργήθηκε σε πολλά κράτη, επειδή είναι μεν πολύ αποτελεσματικό και για τα έντομα και τους μικροοργανισμούς αλλά είναι ταυτόχρονα και πολύ τοξικό για τον άνθρωπο, οι επιστήμονες επαναπροσανατολίζονται στη χρήση Ακτίνων Γ, σε λογική και μικρή ποσότητα που να μη ξεπερνά το 0,5-1 kGy και για μία μόνο φορά, γιατί οι ακτίνες Γ εισχωρούν μέχρι το εσωτερό του χαρτιού συσσωρεύονται ομοιόμορφα και παραμένουν σ' αυτό. Δεν παραγνωρίζεται όμως η χημική φθορά της κυτταρίνης. Με την έκθεση του χαρτιού στις ακτίνες Γ δημιουργούνται ελεύθερες ρίζες, που με την σειρά τους γίνονται αιτία δημιουργίας υπεροξειδικών ενώσεων, στις οποίες οφείλεται η φθορά της κυτταρίνης δια της οξειδώσεως (*Oxydation*). Οι ακτίνες Γ χρησιμοποιούνται κυρίως ως εντομοκτόνο και μυκητοκτόνο μέσο και όχι ως μέσον αποστείρωσεως. Παρατηρήθη ότι, καίτοι βλάπτεται η χημική σύνθεση της κυτταρίνης, οι μηχανικές ιδιότητες του χαρτιού παραμένουν ανέπαφες. Προτείνεται να χρησιμοποιούνται κυρίως σε ακραίες περιπτώσεις όπως σε περιπτώσεις πλημμύρας, οπότε το χαρτί έχει μουσκέψει πολύ και έχουν εμφανισθεί μικροοργανισμοί. Παραλλήλως με τις ακτίνες Γ, γίνονται προσπάθειες για την αποτελεσματικότητα των ακτίνων Β ως βιοκτόνο μέσο.

Β) Χαρτί

Η προσοχή και το ενδιαφέρον όλων σχεδόν των ερευνητών, μελετητών και των ειδικών επιστημόνων στρέφεται σήμερα στην κατασκευή του νέου τύπου χαρτιού μεγάλης διάρκειας ζωής (*Permanent paper*), το οποίο θα συμβάλλει τα μέγιστα στη μακροβιότητα του βιβλίου και των αρχείων, καθώς επίσης και την ευαισθητοποίηση των υπευθύνων (βιβλιοθηκαρίων, αρχειονόμων, εκδοτών, τυπογράφων, χαρτοβιομηχάνων κλπ), ώστε να καθιερωθεί η χρήση του παντού. Ήδη στην Α' Διεθνή Συνάντηση της Χάγης το 1991, η Επιτροπή ανέλαβε

την αποστολή να υποχρεώσει, τρόπον τινά, όλες τις υπηρεσίες των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων να χρησιμοποιούν, για όλα τα έγγραφα και τις εκδόσεις τους, το *Permanent paper*.

Η ορθή, αποτελεσματική διαφύλαξη των γραπτών χάρτινων "μνημείων" και η ενδεδειγμένη θεραπεία τους δεν παύει να προβληματίζει τον επιστημονικό κόσμο, τους ερευνητές. Το όξινο χαρτί, παλαιό αλλά κυρίως το σύγχρονο, αποτελεί αντικείμενο μελέτης πολλών ερευνητικών προγραμμάτων. Η οξύτητα (*acidity*) του χαρτιού είναι η κύρια αιτία της φθοράς πολλών βιβλίων και αρχειακών υλικών. Το 25 % όλων των βιβλιακών συλλογών στον κόσμο, κυρίως μετά το β' μισό του 19ου αι. σε σύνολο 4 δισ. βιβλίων, είναι κατεστραμμένο και όξινο. Η αναλογία αυτή αυξάνει καθημερινά με διάφορους τρόπους και οι βλαβερές, αρνητικές επιδράσεις διογκώνονται. Τα χημικά και φυσικά χαρακτηριστικά των συγχρόνων, νεότερων χαρτιών είναι άγνωστα. Υπάρχουν διάφοροι τύποι όξινου χαρτιού. Απαγορεύεται αυστηρά η χρήση ανακυκλωμένου χαρτιού για εκδόσεις και έγγραφα αρχείων, προοριζόμενα για διαφύλαξη, όσο καλή και αν είναι η ποιότης του χαρτιού αυτού. Δυστυχώς, όμως, παρόλο που τον Ιούνιο του 1993 δημοσιεύθηκαν οι διεθνείς προδιαγραφές του *Permanent paper*, και κυκλοφόρησαν τον Μάιο του 1994 με τη *Norma ISO-DIS 9706*, η χρήση του είναι περιορισμένη ένεκα κόστους παραγωγής και πώλησης. Το πλατύ κοινό επίσης το αποφεύγει επειδή δεν αντιλήφθηκε την αναγκαιότητα της χρήσης του και τις ζημιές που προξενεί το όξινο φθινό χαρτί. Αλλά και όλοι οι υπεύθυνοι, ανά τον κόσμο, δεν ευαισθητοποιήθηκαν κατάλληλα και όσο πρέπει. Σήμερα υπάρχουν στην Ευρώπη 21 κατασκευαστές *Permanent Paper*. Στη χώρα μας είναι ακόμη άγνωστο, δεν χρησιμοποιείται, όπως και σε πολλές χώρες της Ευρώπης. Μεγάλη, επίσης προσοχή δίνεται και στο ανακυκλωμένο χαρτί και στην τελειοποίηση, βελτίωση της απομελάνωσής του. Στη χώρα μας γίνονται μελέτες προς την κατεύθυνση αυτή από ομάδα ερευνητών στη Σχολή Χημικών Μηχανικών του Πολυτεχνείου. Για τη λεύκανση των χαρτιών προτείνεται να χρησιμοποιείται όχι πλέον το Χλώριο, που είναι φθοροποιό οξύ, αλλά το όζον.

Από τις μέχρι σήμερα μελέτες και έρευνες, ακόμη και μέσα στο πλαίσιο των ερευνών του *Προγράμματος STEP για το χαρτί* (*STEP paper project CT90-0100*), οι επιστήμονες δεν κατέληξαν σε θεαματικά

αποτελέσματα. Το θέμα acidity & deacidification of paper συνεχίζει να απασχολεί τα μέγιστα τους ερευνητές. Οι διάφοροι μέθοδοι αποξινώσεως (deacidification), ιδιαίτερα σε μορφή αερίωδη (mass deacidification), δεν ικανοποιούν τις ανάγκες των υπευθύνων. Όλες οι μέθοδοι έχουν τα θετικά και τα αρνητικά τους. Δεν έχουμε πάντοτε ομοιογενή εναποθήκευση αλκαλικών αλάτων, αλκαλικής ρεζέρβας, σε όλη την επιφάνεια και μάλιστα το εσωτερικό του χαρτιού. Ορισμένα υλικά βλέπτονται από τα χρησιμοποιούμενα χημικά. Η μέθοδος DEZ (Diethyl de Zinc) παραμένει η πιο θετική και αποδεκτή, οφείλουμε όμως να την τελειοποιήσουμε. Οφείλουμε και πάλι να σημειώσουμε εδώ, ότι δεν αρκεί να ουδετεροποιήσουμε τα χάρτινα υλικά αλλά να τα προστατεύσουμε από την έκθεση τους σε ατμόσφαιρα μολυσμένη και σε περιβάλλοντα όξινα, διότι τα ουδέτερα και αλκαλικά χαρτιά απορροφούν σε μεγαλύτερη ποσότητα τους χημικούς όξινους ρύπους παρά τα όξινα. Τα χαρτιά από καθαρή κυτταρίνη, επίσης, απορροφούν μεγαλύτερη ποσότητα χημικών ρύπων από ένα όξινο χαρτί όταν εκτεθούν σε όξινο και μολυσμένο περιβάλλον στο ίδιο χρονικό διάστημα καίτοι έχουν μία προστασία μεγαλύτερη, καθώς και τα αλκαλικά χαρτιά, έναντι των ρύπων. Οι δύο άλλες μέθοδοι που μελετήθηκαν, δηλ. η FMC και η Weita, δεν είναι και τόσο αποτελεσματικές.

Γ) Δέρμα

Το δέρμα, είδος ζωϊκής προέλευσης, γνωστό από την αρχαιότητα, δεν κατασκευάζεται σήμερα με τις ίδιες διαδικασίες φυτικής δέψης, όπως στο παρελθόν. Οι περίπλοκες και χρονοβόρες διαδικασίες φυτικής δέψης αντικαταστάθηκαν στους νεότερους και σύγχρονους καιρούς από τις συντομότερες χημικές δέψεις, με αποτέλεσμα να μη έχουμε, σήμερα, δέρμα καλής ποιότητας, συγκρινόμενο με αυτό παλαιότερων εποχών. Δεν έχει μακροβιότητα και τη σχετική ελαστικότητα. Φθείρεται εύκολα. Όλα αυτά είναι αποτέλεσμα της μεγάλης εμπορικής ζήτησης, η οποία δεν υπήρχε παλαιότερα. Δεν περιέχει κανονική, αρκετή -αλλά και την ενδεδειγμένη- λίπανση (τροφή-nourissement). Για λόγους αρχαιακούς, πρέπει να καταβληθούν προσπάθειες για την ποιοτική βελτίωση, να ευρεθούν νέες εναλλακτικές μέθοδοι δέψης του δέρματος, καθώς και τα κατάλληλα χημικά μέσα για τη σταθεροποίηση των παλαιών φθαμένων δερμάτων των παλαιών σταχώσεων, δεδομένου ότι τα σύγχρονα, παλαιού τύπου,

δέρματα χρησιμοποιούνται για την αποκατάσταση των παλαιών δερμάτινων σταχώσεων. Οι ειδικοί προτείνουν να αποφεύγεται η χρήση ατελώς κατεργασμένου αρνίσιου δέρματος, το οποίο φθείρεται ευκολότερα και γρηγορότερα. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα του Προγράμματος STEP για το δέρμα (STEP Leather Project) αποδείχθηκε ότι η φθορά του δέρματος εξαρτάται από το περιβάλλον (υγρές ή μολυσμένες) και από τη μορφή δέψης αυτού, δηλ. φυτική ή μεταλλική δέψη. Τα επεξεργασμένα με φυτική δέψη δέρματα είναι πιο ευαίσθητα στην acidity του κολλαγόνου, μάλιστα όταν έχει χρησιμοποιηθεί mimosa είναι ακόμη μεγαλύτερη η acidity σε αντίθεση με τη χρήση του sommaco (mimosa= ακακία, sommaco= ρούδι βυρσοδεψικό).

Στις προθέσεις των ερευνητών, μέσα στα πλαίσια του προγράμματος STEP για το δέρμα, ήταν να μελετηθούν οι διαδικασίες φυσικής γήρανσης του δέρματος, ώστε να εφαρμοσθούν οι κατάλληλες και ενδεδειγμένες μέθοδοι τεχνητής γήρανσης, με σκοπό τη θεραπεία του. Οι φθορές των δερμάτων, που υπέστησαν φυτική δέψη, οφείλονται κυρίως σε δύο διαδικασίες υδρολυτικής και οξειδωτικής φύσεως.

Σύμφωνα με το νέο πρόγραμμα μελέτης του δέρματος και στα γενικά πλαίσια του Ευρωπαϊκού Προγράμματος "Περιβάλλον", θα καταβληθούν προσπάθειες μελέτης της καταστροφής και της διαφύλαξης του δέρματος του επεξεργασμένου με φυτικές δέψεις.

Στο σημείο αυτό πρέπει να σημειώσουμε, ότι παρόμοιες έρευνες στο πνεύμα των προγραμμάτων STEP, αλλά και άλλων που αποβλέπουν στη μελέτη των αιτιών των φθορών, των διαδικασιών των φθορών, της κατασκευής, των πρώτων υλών του χαρτιού και του δέρματος, καθώς και στην εξεύρεση τρόπων και μεθόδων θεραπείας αυτών, δεν γίνονται στην χώρα μας. Όλες οι προσπάθειες οι οποίες καταβάλλονται και γίνονται αποβλέπουν στη βελτίωση της ποιότητας του προϊόντος για λόγους και μόνον παραγωγής και εμπορίας. Βεβαίως, υπάρχουν υποτυπώδεις παρόμοιες έρευνες για ανακυκλωμένο χαρτί και της απομελάνωσης του, καθώς και μελέτες, σε επίπεδο διπλωματικών εργασιών από φοιτητές των ΤΕΙ Αθήνας. Στο Ελληνικό Κέντρο Δέρματος γίνονται διάφορες μελέτες για την εξεύρεση εναλλακτικών μεθόδων δέψης του δέρματος και την προστασία του Περιβάλλοντος από τα απόβλητα της βυρσοδεψίας. Καταβάλλονται προσπάθειες βελτιώσεως του δέρματος, πάντοτε όμως αποβλέποντας στην αύξηση της παραγωγικότητας και της εμπορίας του προϊόντος.

Δεν γίνονται προσπάθειες και μελέτες για το δέρμα βιβλιοδεσίας, ούτε μελετάται το παλαιό δέρμα των παλαιών σταχώσεων. Οφείλουμε να επαναλάβουμε εδώ για πολλοστή φορά, ότι τα πάντα οφείλονται στην ανυπαρξία ενός Εθνικού Κέντρου Μελέτης και Έρευνας του Χαρτιού, του βιβλίου γενικά και του δέρματος, το οποίο και θα χαράζει την πολιτική έρευνας και μελέτης, όπως συμβαίνει στο εξωτερικό, αλλά και θα καθοδηγεί τους συντηρητές στο έργο τους.

Δ. Φωτογραφία, μικροταινία, ταινία κινηματογράφου και video

Οι επιστήμονες σήμερα ενδιαφέρονται πολύ για το θέμα της συντήρησης των φωτογραφιών και των νέων υποστρωμάτων καταγραφής του ήχου και της εικόνας, σε συνδυασμό με την καθημερινή εξέλιξη της τεχνολογίας, η οποία υπόψη προξενεί πολλά προβλήματα τόσο στη συντήρηση όσο και στη χρήση των διαφόρων μαγνητοταινιών. Βασική προϋπόθεση για την καλή τους συντήρηση και διαφύλαξη είναι οι κατάλληλες θερμοϋγρομετρικές τιμές του περιβάλλοντος διαφύλαξής τους. Η υγρασία επηρεάζει πολύ τις χημικές ουσίες που φέρουν τα υποστρώματα αυτά, δηλ. τα φιλμ των φωτογραφιών και των ταινιών κινηματογράφου και αναγνώσεως. Εξαιτίας της υψηλής υγρασίας παρουσιάζονται συχνά τα φαινόμενα της υδρολύσεως και της οξειδώσεως, που οφείλονται στα διάφορα οξέα τα οποία φέρουν τα φιλμ ή χρησιμοποιούνται για την εμφάνιση και την στερέωσή τους. Σπουδαίο ρόλο στην καλή διαφύλαξη των φωτογραφιών διαδραματίζει και το χαρτί πάνω στο οποίο εκτυπώνονται οι φωτογραφίες, καθώς και το υλικό του κουτιού όπου τοποθετούνται. Επιφυλάξεις υπάρχουν στη χρήση και των μεταλλικών, αλλά και πλαστικών, κουτιών που χρησιμοποιούνται για την τοποθέτηση των φιλμ. Γάλλος, εκπρόσωπος της Kodak Pathe, μίλησε για την εμπορευματοποίηση και χρήση, τελευταία, ενός γεώλιθου, ο οποίος τοποθετείται μέσα στα κουτιά διαφύλαξης των φιλμ και των μικροταινιών για την καλύτερη φύλαξή τους. Ο γεώλιθος αυτός προστατεύει τα φιλμ και τις μικροταινίες, κυρίως τις μαυρόασπρες, από τα διάφορα οξέα, που εκλύονται με το χρόνο από αυτά, από την υγρασία, από τις υδρολυτικές διαδικασίες, κ.ά. Επισημάνθηκε από τους ειδικούς η προτίμηση της χαμηλής θερμοκρασίας και της λογικής υγρασίας όσον αφορά τη διαφύλαξη των παντός είδους φιλμ και μικροταινιών.

Για τα μαυρόασπρα φιλμ προτείνεται ως τιμή θερμοκρασίας 21°C και υγρασίας 20%-30%. Η τιμή της υγρασίας δυνατόν να ανέλθει στο

50% όταν η θερμοκρασία κατέβει στους 10°C. Για τα έγχρωμα φιλμ προτείνεται θερμοκρασία 2°C με χαμηλή υγρασία. Οι επιστήμονες αναφέρθηκαν και σε πολλά άλλα θέματα σχετικά με την καλύτερευση της ποιότητας των υποστρωμάτων των φιλμ, τις συνθήκες ασφαλούς διατήρησής τους, τη διαδικασία φθοράς τους. Αναφέρθηκαν στις προτεινόμενες και μελετούμενες μεθόδους αντιμετώπισης των φθορών, στη καλύτερευση και βελτίωση των χημικών εμφανίσεως και στερεώσεως και κυρίως, ως αναφέραμε ανωτέρω, στην καλή επιλογή των κουτιών διαφύλαξης των.

Β) Πυρόσβεση

Στη διάρκεια των συνεδριάσεων προτάθηκε ένα υλικό πυρόσβεσης πιο αποτελεσματικό από το μέχρι σήμερα χρησιμοποιούμενο Hallon, το INERGEN. Είναι μίγμα τριών βασικών στοιχείων του αέρα, δηλ. του αζώτου, του διοξειδίου του άνθρακα και του αργού. Δρά μειώνοντας την τιμή του οξυγόνου που υπάρχει στην ατμόσφαιρα του περιβάλλοντος όπου εκδηλώνεται η πυρκαγιά. Με την εκδήλωση της πυρκαγιάς εκτοξεύεται μία ποσότητα ίση με το 50% του όγκου του αέρα του χώρου. Η τιμή, ο όγκος του οξυγόνου ελαττώνεται αμέσως και περιορίζεται στο 12%-13%. Η πυρκαγιά σβήνεται αμέσως, δεδομένου ότι η έντασή της εξαρτάται από την ποσότητα, τον όγκο του οξυγόνου που υπάρχει στο χώρο και το οποίο ενδυναμώνει και τροφοδοτεί τη φλόγα. Η απαιτούμενη ποσότητα-όγκος του οξυγόνου για να τροφοδοτηθεί η πυρκαγιά-φλόγα είναι το 15%. Κάτω από την τιμή αυτή συνήθως η φλόγα σβήνει. Επίσης το Inergen λόγω της χαμηλής περιεκτικότητάς του σε διοξείδιο του άνθρακα, δεν είναι βλαβερό για την αναπνοή του ανθρώπου. Είναι γενικώς ακίνδυνο, διότι περιέχει στη σύνθεσή του φυσικά αέρια που υπάρχουν και στην ατμόσφαιρα. Για τη χρήση του απαιτείται ειδική εγκατάσταση. Είναι αποτελεσματικό για όλες τις περιπτώσεις, δηλ. για τις κατηγορίες Α, Β και C (κατηγορία Α= ξύλο, χαρτί, χαρτόνι, δέρμα) και δεν βλάπτει το περιβάλλον.

Βασίλειος Πελτίκογλου

Προϊστάμενος Υπηρεσίας Συντηρήσεως, Αποκαταστάσεως και Μικροφωτογραφήσεως βιβλιακού και αρχειακού υλικού της Εθνικής Βιβλιοθήκης της Ελλάδος

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Η επιλογή της ξενόγλωσσας βιβλιογραφίας που ακολουθεί έγινε για κάθε θεματική ενότητα με κριτήρια τη σπουδαιότητα του έργου και το χρόνο έκδοσής του. Αποτελεί δηλαδή έναν πυρήνα των πιο πρόσφατων και σημαντικών εκδόσεων για κάθε θέμα που απασχολεί την αρχειονομία.

Ασφάλεια

Thomas D.L., "Study on control of security and storage of holdings". Documents Series of the General Information programme and UNISIST. RAMP studies and Guidelines. Paris, 1986. PGI-86/WS/23.

Walch Timothy, "Archives and Manuscripts: Security". Society of American Archivists, 1977.

Βιβλιογραφία

Benedict Karen M., "A Selected and Annotated Bibliography on Business Archives and Record Management". Society of American Archivists 1992.

Evans Frank B., "The history of archives administration: a selected bibliography". UNESCO Publications Prepared in Cooperation with ICA. Vol.6. Paris 1979.

Γενικά

Archives Nationales, "La gestion des archives contemporaines". Actes du 11e Congrès National des archivistes communaux 1990.

Special Volumes "Proceedings of the European Archival Conference on the Creation and Organisation of Contemporary Records", Budapest 1987.

Archives de France, "L'action culturelle dans les Archives". Actes du XXVe congrès national des archivistes français. 1983. ISBN 2-86000-092-5.

Archives de France, "Les nouvelles archives. Formation et collecte". Actes du XXVIIIe congrès national des archivistes français. 1987. ISBN 2-86000-133-6.

Archives de France, "Les archives régionales. La conservation physique des documents. Le contrôle scientifique et technique de l'État". Actes du XXXe congrès national des archivistes français. 1990. ISBN 2-86000-18831.

Duboscq Guy, "Organisation du préarchivage", UNESCO Publications Prepared in Cooperation with ICA. Vol.5. Paris, 1974.

Kecskemeti Charles, "Archival claims. Preliminary study on the principles and criteria to be applied in negotiations". Documents Series of the General Information programme and UNISIST. RAMP studies and Guidelines. Paris, 1977. PGI-77/WS/1.

Kecskemeti Charles, Laar Evert Van. "Model bilateral and multi-lateral agreements and conventions concerning the transfer of archives". Documents Series of the General Information programme and UNISIST. RAMP studies and Guidelines. Paris, 1981. PGI-81/WS/3.

Proceedings of the International Conference of the Round Table on Archives. Actes de la quatrième conférence "Histoire littéraire, géographie, économie actuelle", Wiesbaden-Francfort, 1958.

Proceedings of the International Conference of the Round Table on Archives. Actes de la sixième conférence. "Les archives dans la vie internationale", Varsovie 1961.

Proceedings of the International Conference of the Round Table on Archives. Actes de la septième conférence. "Le concept d'archives et les frontières de l'archivistique", Madrid 1962.

Proceedings of the International Conference of the Round Table on Archives. Actes de la quinzième conférence. "Les archives et les

relations publiques", Paris 1977.

Proceedings of the International Conference of the Round Table on Archives. Actes de la dix-septième conférence. *"La constitution et la reconstitution des patrimoines archivistiques nationaux"*, Cagliari 1980.

Proceedings of the International Conference of the Round Table on Archives. Actes de la vingt-deuxième conférence. *"L'archiviste et l'inflation des archives contemporaines"*, Bratislava. Paris 1985.

Proceedings of the International Conference of the Round Table on Archives. Actes de la vingt-quatrième conférence. *"Centralisation, décentralisation et archives"*, Helsinki. Paris 1987. ISBN 92-891-0004-4.

Proceedings of the International Conference of the Round Table on Archives. Actes de la vingt-cinquième conférence. *"Politique de préservation du patrimoine archivistique"*, Gardone Riviera. Paris 1989. ISBN 92-891-0012-5.

Rhoads James B., *"The applicability of UNISIST guidelines and ISO international standards to archives administration and records management"*, Documents Series of the General Information programme and UNISIST. RAMP studies and Guidelines. Paris 1982. PGI-82/WS/4.

Seton Rosemary E., *"The preservation and administration of private archives"*, Documents Series of the General Information programme and UNISIST. RAMP studies and Guidelines. Paris, 1984. PGI-84/WS/6.

Εγχειρίδια

Manuel d'archivistique. *"Théorie et pratique des archives publiques en France"*. PARIS, 1982 ISBN 2-86000-072-0.

Baumann Roland M., *"A manual of Archival Techniques"*, Harrisburg Pennsylvania Historical and Museum Commission, 1979.

Bradsher James Gregory, *"Managing Archives and Archival Institutions"*, University of Chicago Press, 1989.

Cook M., Grant Kr., *"A Manual of Archival Description"*, Liverpool University, 1985.

Cook Michael, *"The management of Information from Archives"*, Brookfield VT, 1986.

Cook Michael, Grant Kristina C., *"A Manual of Archival Description"*, Liverpool, University of Liverpool, 1985.

Duckett Kenneth W., *"Modern Manuscripts. A Practical Manual for their Management, Care, and Use"*, The American Association for State and Local History, 1975.

Hensen Steven, *"Archives, Personal papers, and Manuscripts"*, Society of American Archivists, 1989.

Jenkinson Sir Hilary, *"A Manual of Archives Administration"*, London, Lund Humphries, 1965.

Makepeace Chris E., *"Ephemera: A Book on its Collection, Conservation, and Use"*, Ashgate Publishing Company, 1985.

McCarthy Paul H., *"Archives Assessment and Planning Workbook"*, Society of American Archivists, 1989.

Muller S., Feith J.A., Fruin R., *"Manual for the Arrangement and Description of Archives"*, New York, H.W. Wilson Company, 1968.

O'Toole James M., *"Understanding Archives and Manuscripts"*, Society of American Archivists, 1990.

Pederson, Ann, *"Keeping Archives"*, Australian Society of Archivists Inc., 1987.

Pederson Ann E. & Farr Gail, *"Archives and Manuscripts: Public Programs"*, Society of American Archivists, 1982.

Penn Ira A., Morddel Anne, Pennix Gail, Smith Kelvin, *"Records Management Handbook"*, Ashgate Publishing Company, 1989.

Ritzenthaler Mary Lynn, *"Preserving Archives and Manuscripts"*, Society of American Archivists, 1993.

Schellenberg T.R., *"The Management of Archives"*, 1990.

Farr Gail, *"Archives and Manuscripts. Exhibits"*, Society of American Archivists 1980.

Εκκαθάριση

Boles Frank, Young Julia Marks, *"Archival Appraisal"*, New York

Neal-Schuman 1991. ISBN 1-55570-064-0

Brichford Maynard J., *"Archives and Manuscripts: Appraisal and Accessioning"*, Society of American Archivists, 1977.

Cook Terry, *"The Archival Appraisal of Records Containing Personal Information"*, Documents Series of the General Information programme and UNISIST. RAMP studies and Guidelines. UNESCO, 1991.

Guptil Marilla B., *"Archival appraisal of records of international organisations"*, Documents Series of the General Information programme and UNISIST. RAMP studies and Guidelines. Paris, 1985 PGI-85/WS/4.

Ham F. Gerald, *"Selecting and Appraising Archives and Manuscripts"*, Society of American Archivists, 1992.

Harrison Helen P., Schuurma R.L., *"The archival appraisal of sound recordings and related materials"*, Documents Series of the General Information programme and UNISIST. RAMP studies and Guidelines. Paris 1987. PGI-87/WS/1.

Hull Felix, *"The use of sampling techniques in the retention of records"*, Documents Series of the General Information programme and UNISIST. RAMP studies and Guidelines. Paris 1981. PGI-81/WS/26.

Kula Sam, *"The archival appraisal of moving images"*, Documents Series of the General Information programme and UNISIST. RAMP studies and Guidelines. Paris 1983. PGI-83/WS/18.

Leary William H., *"The archival appraisal of photographs"*, Documents Series of the General Information programme and UNISIST. RAMP studies and Guidelines. Paris 1985. PGI-85/WS/10.

Naugler Harold, *"The archival appraisal of machine-readable records"*, Documents Series of the General Information programme and UNISIST. RAMP studies and Guidelines. Paris 1984. PGI-84/WS/27.

Εκπαίδευση

Fishbein Meyer, *"A model curriculum for the education and training of archivists in automation"*, Documents Series of the General Information programme and UNISIST. RAMP studies and Guidelines. Paris

1985. PGI-85/WS/27.

Franz Eckhart G., *"Archives and education"*, Documents Series of the General Information programme and UNISIST. RAMP studies and Guidelines. Paris 1986. PGI-86/WS/18.

Kathalia Yash Pal, *"A model curriculum for the training of specialists in document preservation and restoration"*, Documents Series of the General Information programme and UNISIST. RAMP studies and Guidelines. Paris 1984. PGI-84/WS/2.

Proceedings of the International Conference of the Round Table on Archives. Actes de la seizième conférence. *"La formation continue et la promotion dans les archives. Les archives de la littérature et de l'art"*. Kiev 1978.

Έντυπα

Proceedings of the International Conference of the Round Table on Archives Actes des douzième conférences. *"Les archives imprimées. La mission des archives et les tâches des archivistes"*. Jerusalem 1970.

Εξυπηρέτηση

Archives Nationales, *"Guide du lecteur"*, 1990.

Duchet Michel, *"Obstacles to the access, use and transfer of information from archives"*, Documents Series of the General Information programme and UNISIST. RAMP studies and Guidelines. Paris 1983. PGI-83/WS/20.

Holbert, Sue E., *"Archives and Manuscripts: Reference and Access"*, Society of American Archivists, 1977.

Proceedings of the International Conference of the Round Table on Archives. Actes de la cinquième conférence. *"Les archives au service de la recherche historique"*, Lisbonne 1959.

Proceedings of the International Conference of the Round Table on Archives. Actes de la dixième conférence. *"Problèmes concrets posés aux directions d'archives par les projets de libéralisation en matière de communication de documents. Problèmes posés aux directions"*

d'archives par les nouveaux développements du droit d'auteur. Problèmes microfilmages". Copenhage, 1967.

Proceedings of the International Conference of the Round Table on Archives. Actes de la vingtième conférence. *"L'information et l'orientation des utilisateurs des archives"*. Paris 1982.

Proceedings of the International Conference of the Round Table on Archives. Actes de la vingt-troisième conférence. *"Accès aux archives et vie privée"*. Austin, Paris 1987. ISBN 92-891-0003-6.

Pugh Mary Jo, *"Providing Reference Services for Archives and Manuscripts"*. Society of American Archives 1992.

Taylor Hugh A., *"Archival services and the concept of the user"*. Documents Series of the General Information programme and UNISIST. RAMP studies and Guidelines. Paris 1984. PGI-84/WS/5.

Ulate Segura, Bodil, *"Access to the archives of United Nations agencies"*. Documents Series of the General Information programme and UNISIST. RAMP studies and Guidelines. Paris 1986. PGI-86/WS/24.

Αρχεία Επιχειρήσεων

Committee on Business Archives. Publications by ICA Bodies. Business Archives. Studies on International Practices. Munchen. Orders: K.G. Saur verlag KG, Postfach 71 10 09, 8000 MUNCHEN 71, F.R.G. 1983.

EABH First European Colloquium, Frankfurt on Main.

EABH Second European Colloquium, Frankfurt am Main.

Guerin-Brot, I., *"Les archives des entreprises. Conseils pratiques d'organisation"*, Paris 1989. ISBN (2-86000-164-6).

Pritchard Colleen, *"Managing Business Archives"*, Australian Society of Archivists 1988.

Ulfsparr Christina, *"The management of Business Records"*, ICA HANDBOOKS SERIES. VOL. 8. München 1988. ISBN 3-598-20280-6.

Επιστημάνσεις

Charman Derek, *"Records Surveys and Schedules"*. A RAMP Study (PGI-84/WS/26) Paris 1984.

Evans Frank B., Ketelaar Eric, *"A Guide for Surveying Archival and Records Management Systems and....."* A RAMP study. (PGI-83/WS/6). Paris UNESCO 1983.

Fleckner John, *"Archives and Manuscripts: Surveys"*, Society of American Archivists 1977.

Ευρετήρια

Guide to the archives of international organisations. Part.1 The United Nations system. Preliminary version. Documents Series of the General Information programme and UNISIST. RAMP studies and Guidelines. Paris 1979. PGI-79/WS/7.

Evans Frank B., *"Guide to the archives of international organisations: Part I the United Nations system"*, UNESCO Publications Prepared in Cooperation with ICA. Vol.8. Paris. UNESCO 1984.

Hildesheimer Françoise, *"Guidelines for the preparation of general guides to National Archives"*, Documents Series of the General Information programme and UNISIST. RAMP studies and Guidelines. Paris 1983. PGI-83/WS/9.

Mabbs Alfred W., *"Guide to the archives of International organisations. Part III"*, Documents Series of the General Information programme and UNISIST. RAMP studies and Guidelines. Paris 1985. PGI-85/WS/19.

Walne Peter, *"Guide to the archives of International organisations. Part II"*, Documents Series of the General Information programme and UNISIST. RAMP studies and Guidelines. Paris 1985. PGI-85/WS/18.

Walsh Timothy, Daniels Maygene, *"A Modern Archives Reader"*, Washington D.C.: National Archives and Records Administration 1984.

Κτίρια

Special Volumes, *"Archive buildings and the Conservation of Archival materials"*, Vienna 1986.

Duchain M., *"Les bâtiments d'archives. Construction et équipements"*. ISBN 2-86000-114-X.

Duchain, M., *"La conservation des archives. Bâtiments et sécurité"*, Paris 1988. ISBN 2-86000-141-7.

Duchain Michel, *"Archive Buildings and Equipment"*, ICA HANDBOOKS SERIES. VOL. 6. München 1988. ISBN 3-598-20278-4.

Μηχανογραφικά

Bearmann David, *"Archival Management of Electronic Records No13"*, 1991.

Committee on Automation, *"Guidelines for Administering Machine readable Archives"*, Publications by ICA Bodies. Washington DC. 1980.

Ricks Carla J., Cahoon, L.R., *"Magnetic media Archival recommendations"*, Committee on Automation, Publications by ICA Bodies. Koblenz 1986. ISBN 92-891-0006-0.

Dodd Sue A., *"Cataloging Machine-Readable Data Files: An Interpretive Manual"*, Chicago American Library Association 1982.

Dodd Sue A., Sanberg-Fox, *"Cataloging Microcomputer Files: A Manual of Interpretation for AACR 2"*, Chicago. American Library Association 1985.

Hedstrom Margaret L., *"Archives and Manuscripts: Machine-Readable Records"*, Society of American Archivists 1984.

Saffady William, *"Managing Electronic Records"*, ARMA 1992.

Μικροφίλμ

Archives Office of New South Wales, *"Microfilming of Records. Technical Paper No 4"*, Sydney 1983.

Bacso Jenő, Borsa Ivan, Schelnitz György, *"Legal questions of the*

applications of microfilms", Documents Series of the General Information programme and UNISIST. RAMP studies and Guidelines. Paris 1975. COM-75/WS/30.

Borsa Ivan, *"Feasibility study on the creation of an internationally financed and managed microfilming assistance fund to facilitate the solution of problems involved in the.."*. Documents Series of the General Information programme and UNISIST. RAMP studies and Guidelines. Paris 1981. PGI-81/WS/7.

Zeitschik Marc, *"Preservation Microfilming Archival Survival"*.

Gwinn Nancy E., *"Preservation Microfilming: A Guide for Librarians and Archivists"*, American Library Association 1987.

Hendley A.M., *"The archival storage Potential of Microfilm Magnetic media and Optical Data Discs"*, Herdford National Reprographic Center for Documentation. Australia 1983.

Kecskemeti Charles, *"La libéralisation en matière d'accès aux archives et la politique de microfilmage"*, STUDIES. Paris 1968.

Leisinger Albert H., *"Microphotography for Archives"*, STUDIES Washington 1968.

Proceedings of the International Conference of the Round Table on Archives. Actes de la vingt-et-unième conférence. *"Politiques du microfilm"*, Kuala Lumpur, Paris 1983.

Roper Michael, *"Guidelines for the Preservation of Microforms"*, STUDIES Vol. 2. Paris 1986. ISBN 92-891-0005-2.

Weil Georges, *"The admissibility of microforms evidence"*, Documents Series of the General Information programme and UNISIST. RAMP studies and Guidelines. Paris 1981. PGI-81/WS/25.

Νομοθεσία

Archives Nationales, *"Recueil des lois et règlements relatifs aux archives. 1958-1988"*, 1988.

"Projet de loi d'archives type: présentation et texte", Paris, UNESCO 1972.

Ketelaar Eric, *"Archival and records management legislation and regulations"*, Documents Series of the General Information programme and UNISIST. RAMP studies and Guidelines. Paris 1985. PGI-85/WS/9.

Οπτικοακουστικά

Archives Nationales, *"Les documents graphiques et photographiques. Analyse et conservation"*, 1990.

Actes du XXVIIe congrès national des archivistes français, *"Les archives audiovisuelles"*, Archives de France 1986. ISBN 2-86000-121-2.

Ritzenthaler Mary Lynn, Munoff Gerald J., *"Archives and Manuscripts: Administration of Photographic Collection"*, Society of American Archivists 1984.

Pickett A.G. & Lemcoe M.M., *"Preservation and Storage of Sound Recordings"*, Association for Recorded Sound Collections 1991.

Reilly James M., *"Care and Identification of 19th-Century Photographic Prints"*, Eastman Kodak Company 1986.

Stielow Frederic J., *"The Management of Oral History Sound Archives"*, Greenwood Publishing Group Inc. 1986.

Ward Alan, *"A Manual of Sound Archive Administration"*, Ashgate Publishing Company 1990.

White Brenda, *"Directory of audio-visual materials for use in records management and archives administration training"*, Documents Series of the General Information programme and UNISIST. RAMP studies and Guidelines. Paris 1982. PGI-82/WS/8.

Οργάνωση

Cook Michael, *"Guidelines for curriculum development in records management and the administration of modern archives"*, Documents Series of the General Information programme and UNISIST. RAMP studies and Guidelines. Paris 1982. PGI-82/WS/16.

d'Olier J.H., Delmas B., *"La planification des infrastructures nationales de documentation de bibliothèques et d'archives"*, UNESCO

Publications Prepared in Cooperation with ICA. Vol.4. Paris, UNESCO 1974.

GRASP, *"Guide and Resources for Archival Strategic Planning"*, NAGARA (SAA) 1990.

Proceedings of the International Conference of the Round Table on Archives. Actes de la quatorzième conférence, *"Les budgets des archives. La sigillographie, l'héraldique et la symbolique administrative contemporaine dans les archives"*, Paris 1975.

Proceedings of the International Conference of the Round Table on Archives. Actes de la dix-huitième et dix-neuvième conférences, *"Normes à respecter pour l'établissement et l'organisation des institutions d'archives"*, Gosier 1979.

Rhoads James B., *"The role of archives and records management in national information systems"*, Documents Series of the General Information programme and UNISIST. RAMP studies and Guidelines. Paris 1983. PGI-83/WS/21.

Roper Michael, *"Directory of national standards relating to archives administration and records management"*, Documents Series of the General Information programme and UNISIST. RAMP studies and Guidelines. Paris 1986. PGI-86/WS/16.

Stark Marie Charlotte, *"Development of records management and archives services within United Nations agencies"*, Documents Series of the General Information programme and UNISIST. RAMP studies and Guidelines. Paris 1983. PGI-83/WS/26.

Walne, Peter, Mabbs Alfred W., *"Modern archives administration and records management"*, Documents Series of the General Information programme and UNISIST. RAMP studies and Guidelines. Paris 1985. PGI-85/WS/32.

Wilsted Thomas, Nolte William, *"Managing Archival and Manuscript Repositories"*, Society of American Archivists 1991.

Ορολογία

Thésaurus W. "Vocabulaires normalisés pour la description et l'indexation des archives administratives locales contemporaines", Archives Nationales 1989.

Bellardo Lewis, Bellardo Lynn Lady, "A Glossary for Archivists, Manuscripts Curators and Records Managers", Society of American Archivists 1992.

Noguiera Carmen Crespo, "Glossary of Basic Archival and Library Conservation Terms. Committee on Conservation and Restoration". ICA HANDBOOKS SERIES. VOL. 4. München 1988. ISBN 3-598-20276-8.

Walne Peter, "Dictionary of Archival Terminology", ICA HANDBOOKS SERIES. VOL. 7. München 1988. ISBN 3-598-20279-2.

Περιγραφή

Gracy David B., "Archives and Manuscripts: Arrangement and Description", Chicago: Society of American Archivists 1977.

Miller Frederic M., "Arranging and Describing Archives and Manuscripts", Society of American Archivists 1990.

Taylor Hugh A., "The Arrangement and Description of Archival Materials", München 1980, ICA HANDBOOKS SERIES. VOL. 2. ISBN 3-598-20272-5.

Περιοδικά

American Archivist Όλα τα παλιά τεύχη σε μικροφίλμ. University Microfilm International, 300, N. Zeeb Road, Ann Arbor, Michigan 48106-1346.

American Archivist, Society of American Archivists, 600 S. Federal, Suite 504 CHICAGO, ILLINOIS 60605.

Gazette des Archives.

Archivum, ISBN 0066-6793.

Association Professionelles d'Archivistes, JANUS, Mr. Joan van

Albada, Stadsarchief, B.P. 90158, 5200 MK's-HERTOGENBOSCH. The Netherlands.

Business Archives Committee. Bulletin of the Business Archives Committee. Mme Hilda COPPEJANS-DESMEDT, Rijksarchief Gent, Gerard de Duivelstraat 1, 9000 GENT Belgium.

Commisssion for Archival Development, CAD Information, Archives nationales du Canada 395 Wellington Street, OTTAWA Ontario K1A ON3, CANADA.

Committee on Automation, Bulletin ADPA. "Automation-Archives-Informatique", ADPA, M. Jean PIEYNS, Rue du Chéra 79, 4000 LIEGE, Belgique.

White Brenda, "Archives journals: A study of their coverage by primary and secondary sources", Documents Series of the General Information programme and UNISIST. RAMP studies and Guidelines. Paris 1981. PGI-81/WS/10.

Πληροφορική

Actes du XXVIe congrès national des archivistes français. "Bureautique et informatique dans les Archives", Archives de France 1985 ISBN 2-86000-107-7.

ADP Committee, "Elementary terms in archival automation", Publications by ICA Bodies. Koblenz 1983.

Arad A., Olsen M.E., "An Introduction to Archival Automation", Publications by ICA Bodies. Washington DC. 1981.

Cook Michael, "Introduction to Archival Automation", A RAMP study Paris 1986 (PGI-86/WS/15).

Cook Michael, "An introduction to archival automation", Documents Series of the General Information programme and UNISIST. RAMP studies and Guidelines. Paris 1986. PGI-86/WS/15.

Dollar Charles, "Electronic records management and archives in international organisations", Documents Series of the General Information programme and UNISIST. RAMP studies and Guidelines. Paris 1986. PGI-86/WS/12.

Evans Linda J. & Will Maureen O'Brien, *"MARC for Archival Visual materials. A Compendium of Practice"*, Chicago, Chicago Historical Society, 1988.

Evans Max J., *"MARC for Archives and manuscripts: A Compendium of Practice"*, Society of American Archivists, 1985.

Fredberg Birgit, Pieyns-Rigo Paulette, *"Les conséquences juridiques de la production des documents informatiques par les administrations publiques"*, Documents Series of the General Information programme and UNISIST. RAMP studies and Guidelines. Paris 1988. PGI-88/WS/15.

Kesner Richard M., *"Information Systems. A Strategic Approach to Planning and Implementation"*, American Library Association, SAA 1988.

Kesner Richard, Weber Lisa, *"Automating the Archives: A Beginner's Guide"*, Society of American Archivists 1991.

Matters, Marion, *"Introduction to the USMARC FORMAT for Archival and manuscripts Control"*, Society of American Archivists 1990.

Michelson Avra, *"Archives and Authority Control"*, 1988.

Pieyns Jean, *"Feasibility study of a data base on national historical sources in foreign repositories"*, Documents Series of the General Information programme and UNISIST. RAMP studies and Guidelines. Paris 1981. PGI-81/WS/24.

Proceedings of the International Conference of the Round Table on Archives. Actes de la treizième conférence. *"Les archives et l'informatique. Les archives des institutions internationales"*, Bonn 1971.

Smiraglia Richard P., *"Describing Archival materials: The Use of the MARC AMC Format"*, The Haworth Press 1990.

Προφορική ιστορία

"Le témoignage oral aux Archives. De la collecte à la communication", ISBN 2-86000-181-6 Paris 1990.

Moss William W., Mazikana, Peter C., *"Archives, oral tradition and oral history"*, Documents Series of the General Information

programme and UNISIST. RAMP studies and Guidelines. Paris 1986. PGI-86/WS/2.

Συντήρηση

A National Preservation Program. Proceedings of the Planning Conference. Library of Congress. 1980.

Special Volumes *"Conservation of Traditional Records. Paper and Allied Materials Proceedings of the International Seminar"*, New Delhi 1987.

Actes du XXIXe congrès national des archivistes français, *"Préservation, conservation et conditionnement des archives avec les moyens d'aujourd'hui"*, Archives de France, 1989. ISBN 2-86000-147-6.

Cunha Georges M., *"Methods of evaluation to determine the preservation needs in libraries and archives"*, Documents Series of the General Information programme and UNISIST. RAMP studies and Guidelines. Paris 1988. PGI-88/WS/16.

Davies John, *"A Study on the Basic Standards and Methods in Preservation and Restoration Workshops Applicable to Developing Countries"*, STUDIES. Brussels 1973.

Hendriks Klaus B., *"The preservation and restoration of photographic materials in archives and libraries"*, Documents Series of the General Information programme and UNISIST. RAMP studies and Guidelines. Paris 1984. PGI-84/WS/1.

Kathpalia Yash Pal, *"Conservation and restoration of archives: a survey of facilities"*, Documents Series of the General Information programme and UNISIST. RAMP studies and Guidelines. Paris 1978. PGI-78/WS/14.

Paris Jan, *"Choosing and Working with a Conservator"*, SOLINET 1990.

Pascoe N. W., *"Impact of environmental pollution on the preservation of archives and records"*, Documents Series of the General Information programme and UNISIST. RAMP studies and Guidelines. Paris 1988. PGI-88/WS/18.

Proceedings of the International Conference of the Round Table on Archives. Actes des onzième conférences. *"Les archives des collectivités locales. La restauration des documents d'archives"*. Bucarest 1969.

Ritzenthaler Mary Lynn, *"Archives and Manuscripts: Conservation"*, Society of American Archivists, 1983.

Roper Michael, *"Planning equipping and staffing an archival preservation and conservation service"*, Documents Series of the General Information programme and UNISIST. RAMP studies and Guidelines. Paris 1989 PGI-89/WS/4.

Thomas D.L., *"Survey on national standards on paper and ink to be used by the administration for records creation"*, Documents Series of the General Information programme and UNISIST. RAMP studies and Guidelines. Paris 1986. PGI-86/WS/22.

Χάρτες, Σχέδια

Ehrenberg Ralph E., *"Archives and Manuscripts: Maps and Architectural Drawings"*, Society of American Archivists, 1982.

Hildesheimer Françoise, *"Le traitement des archives des architectes, étude de cas: La France"* Documents Series of the General Information programme and UNISIST. RAMP studies and Guidelines. Paris 1986. PGI-86/WS/13.

ΔΙΕΘΝΗ ΝΕΑ

Η 58η ΕΤΗΣΙΑ ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ ΤΗΣ SAA
(Εταιρεία Αμερικανών Αρχειονόμων) στην Ινδιανάπολη
των ΗΠΑ. Μια ανασκόπηση.

Το θέμα της 58ης ετήσιας συνάντησης της Εταιρείας Αμερικανών Αρχειονόμων (SAA) από 7-11 Σεπτεμβρίου 1994 στην Ινδιανάπολη των ΗΠΑ, *"Ο αρχειακός πυρήνας: προσδιορισμός του επαγγέλματος στην εποχή της πληροφόρησης"* (The Archival Core: Defining the Profession in the Information Age), ήταν ο αυτοπροσδιορισμός -ποιοί είμαστε, τί κάνουμε και τί πρέπει να γνωρίζουμε. Το θέμα αυτό προέρχεται από την αντίληψη ότι το επάγγελμα βρίσκεται σε μια φάση πρόκλησης, εφ'όσον αγωνιζόμαστε ταυτόχρονα να προσδιορίσουμε τους εαυτούς μας ως αρχειονόμους αλλά και να προσδιορίσουμε τη θέση μας στον ευρύτερο κόσμο των επαγγελματιών της πληροφόρησης. Τα ηλεκτρονικά μέσα είναι η μεγαλύτερη δύναμη που αποτελεί τον κινητήριο μοχλό προς την πρόκληση αυτή. Μια άλλη άποψη είναι ότι η εκπαίδευση των αρχειονόμων είναι ταυτόχρονα και μια πηγή και μια αντανάκλαση της τρέχουσας διαμάχης στο θέμα αυτό. Οι αρχειονόμοι πρέπει ν'ανταποκρίνονται στις προκλήσεις αυτές επανεξετάζοντας μεθόδους αρχειοθέτησης δοκιμασμένες στο χρόνο καθώς και αναλύοντας τις θεωρητικές βάσεις και τα πνευματικά θεμέλια του επαγγέλματός μας. Κατά τη διάρκεια της συνάντησης υπήρξαν τέσσερις κεντρικές συνεδριάσεις σχετικά με το θέμα αυτό, από την προοπτική της τεχνολογίας της πληροφόρησης, της εκπαίδευσης, της προώθησης και άλλων επαγγελματικών ενδιαφερόντων. Οι ομιλητές των κεντρικών συνεδριάσεων ανέλυσαν διεξοδικά την επίδραση των πρόσφατων εξελίξεων στο επάγγελμα των αρχειονόμων και αξιολόγησαν το μεταβαλλόμενο ρόλο τους.

Οι τέσσερις συνεδριάσεις με θέμα *"Ο αρχειακός πυρήνας"* ήταν οι εξής:

α) Νέες στρατηγικές για χρήσεις αρχειοθέτησης

β) Εκπαίδευση για το μέλλον

γ) Προώθηση για το μέλλον

δ) Ενεργό ενδιαφέρον για μια κοινή προσπάθεια

Επίσης πολλές άλλες συνεδριάσεις αφορούσαν ειδικότερα θέματα που αναφέρονταν στο παραπάνω γενικό θέμα.

1. Ο αρχειακός πυρήνας: Νέες στρατηγικές για τις χρήσεις αρχειοθέτησης

Στο δοκίμιο με τίτλο *"Archival methods"* ("Αρχειακές μέθοδοι") του David Bearman υπάρχει το επιχείρημα ότι οι παραδοσιακές αρχειακές μέθοδοι δε θα μπορέσουν να ικανοποιήσουν τις αρχειακές ανάγκες διότι η ζήτηση υπερβαίνει κατά πολύ τις αρχειακές δυνατότητες. Έν: άλλο επιχείρημα είναι ότι το επάγγελμα χρειαζόταν ν'ανακαλύψει νέες προσεγγίσεις ή να επαναπροσδιορίσει τα προβλήματά του. Στην ανακοίνωση αυτή ο D. Bearman προσδιόρισε τα είδη των στρατηγικών που προτείνει στη θέση των παραδοσιακών μεθόδων και αναφέρθηκε σε ιδρύματα που δοκιμάζουν τις στρατηγικές αυτές. Οι τρεις διεθνείς αρχειονόμοι (Eric Ketelaar (Ολλανδία), Ann Pederson (Αυστραλία) και Jan Wilson (Καναδάς) σχολίασαν τις παραπάνω απόψεις και έκαναν κριτική στα επιχειρήματα που υπάρχουν στο δοκίμιο *"Archival methods"* και τις προτεινόμενες από τον Bearman λύσεις.

2. Ο αρχειακός πυρήνας: Εκπαίδευση για το μέλλον

Μετά από μια δεκαετία πολυάριθμων αλλαγών στην αρχειακή εκπαίδευση -η αύξηση των στελεχών εκπαίδευσης, η κριτική ματιά στο περιεχόμενο των αρχειακών μαθημάτων και ένας αυξανόμενος αριθμός εργαστηρίων που προσφέρονται- ήρθε η ώρα να κοιτάξουμε προς το μέλλον. Οι ομιλητές -όλοι πανεπιστημιακοί- εξέτασαν τέτοιου είδους θέματα ως μια σύνδεση μεταξύ της παιδείας και του μεταβαλλόμενου πυρήνα της εργασίας του αρχειονόμου, στρατηγικές για περαιτέρω βελτίωση στην εκπαίδευση σχετικά με τα αρχεία καθώς και τις μελλοντικές τάσεις που είναι δυνατό να προβλεφθούν.

3. Ο αρχειακός πυρήνας: Προώθηση για το μέλλον

Πώς θα βεβαιωθούμε ότι η κοινωνία εκτιμά -και εξακολουθεί να υποστηρίζει την εργασία των αρχειονόμων; Μια λειτουργία-πυρήνας αρχειοθέτησης κερδίζει την υποστήριξη αυτή από τους υπεύθυνους κατάρτισης προϋπολογισμών, τους ερευνητές, τους φορολογούμενους και άλλους των οποίων οι αποφάσεις επηρεάζουν τα αρχεία. Τρεις ομιλητές, γνωστοί για την εργασία τους πάνω στην υποστήριξη των αρχείων, πρότειναν τοπικές και εθνικές στρατηγικές για τους αρχειονόμους στα δικά τους ιδρύματα αλλά και αρχειονόμοι που εργάζονται σε οργανισμούς αρχείων και άλλα συναφή επαγγέλματα. Οι στρατηγικές αυτές περιλαμβάνουν: αξιολόγηση των αντιλήψεων για την αξία των αρχείων, την αύξηση της συνειδητοποίησης του κοινού και τη δημιουργία περιφερειακών ιδρυμάτων.

4. Ο αρχειακός πυρήνας: Ενεργό ενδιαφέρον για μια κοινή προσπάθεια

Η Εταιρεία Αμερικανών Αρχειονόμων (SAA), όπως πολλοί άλλοι επαγγελματικοί οργανισμοί, απέκτησε πολλές εξειδικεύσεις και διασπάστηκε περιφερειακά. Όμως, τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν τα διάφορα ιδρύματα της SAA έχουν συχνά κοινές ρίζες από τις οποίες πρέπει να εξευρεθούν κοινές λύσεις. Αυτή η συνδιάσκεψη εξέτασε πώς η επικοινωνία μέσα στην ίδια τη SAA και ανάμεσα στη SAA και συναφείς επαγγελματικές οργανώσεις μπορεί να ισχυροποιηθεί για να στραφούν στα σημαντικά προβλήματα που αντιμετωπίζει το επάγγελμα του αρχειονόμου συνολικά.

5. Τεχνολογία της πληροφόρησης

Ουσιαστικά δική σας: Κάνοντας αρχειονομική πληροφόρηση με ηλεκτρονικά μέσα

Με την αύξηση των τοπικών και διεθνών δικτύων ηλεκτρονικών υπολογιστών, οι αρχειονόμοι έχουν τώρα τη δυνατότητα να παρέχουν υπηρεσίες πληροφόρησης με ηλεκτρονικά μέσα. Αυτή η διεπιστημονική διάσκεψη περιέγραψε σχέδια σ'ένα κέντρο τεκμηρίωσης που συντονίζει κρατικές αρχειακές πηγές στις επιστήμες της υγείας και στα εθνικά αρχεία. Η συνεδρίαση μελέτησε προβληματισμούς σχετικά

με τη διαχείριση στους οποίους πρέπει να δοθούν απαντήσεις, όπως τεχνικά επίπεδα και μέθοδοι καταλογογράφησης (ευρετήρια) για ηλεκτρονικά μέσα και τις τεχνικές πληροφόρησης που χρειάζονται για την παροχή τέτοιου είδους υπηρεσιών.

Συντήρηση και ψηφιοποίηση φωτογραφικών συλλογών

Το ειδικό τμήμα της ομάδας έρευνας βιβλιοθηκών (Research Libraries Group RLG) για τη συντήρηση των φωτογραφιών εφάρμοσε τρία σχέδια για να διευκολυνθεί η λήψη αποφάσεων για τη συντήρηση μεγάλων φωτογραφικών συλλογών. Ο πρώτος ομιλητής (Debbie Hess Norris, University of Delaware/Winterthur Museum *"Here, there and everywhere: Establishing Preservation Priorities for Photograph Collections"*) περιέγραψε την εργασία που έγινε πάνω στην εκτίμηση των αναγκών και ο δεύτερος (Jame Reilly, Image Permanence Institute *"Technical Choices in Digitizing Images: An RLG/Stokes Imaging Demonstration Project"*) ερευνήσε τις αναλογίες κόστους-κέρδους στις τεχνικές όψεις της ψηφιοποίησης. Ο τρίτος (Jackie Dooley, Getty center for the History of Art and Humanities *"The RLG Digital Image Access Project"*) περιέγραψε ένα πρόγραμμα παρουσίασης που περιλαμβάνει οκτώ ιδρύματα στα οποία ψηφιοποιήθηκαν 8.000 φωτογραφίες και έγιναν προσιτές στα πλαίσια ενός ολοκληρωμένου συστήματος αποθήκευσης και ανάκτησης.

Κάνοντας απογραφή: Η διάταξη στην έρευνα για τα ηλεκτρονικά αρχεία

"Τα προβλήματα έρευνας στα ηλεκτρονικά αρχεία", μια έκδοση προϊόν της συνάντησης του 1991 γράφτηκε ως ένα "ζωντανό ντοκουμέντο" που θα εξεταστεί στο φως των μελλοντικών ερευνητικών δραστηριοτήτων και του υπό εξέλιξη τεχνολογικού περιβάλλοντος. Μετά από τρία χρόνια, είναι καιρός να εξεταστεί γιατί και πώς η ηλεκτρονική ερευνητική διάταξη σχετίζεται με το αρχειονομικό επάγγελμα. Οι ομιλητές, δύο που συμμετείχαν στη συνεδρίαση του 1991 και ένας που δεν έλαβε μέρος, εκτίμησαν τα θεωρητικά ερωτήματα που δημιουργήθηκαν καθώς και τη χρησιμότητα και τους περιορισμούς της "ημερήσιας διάταξης" των αντίστοιχων ερευνητικών δραστηριοτήτων.

6. Εκπαίδευση: η εκπαίδευση του αρχειονόμου πληροφόρησης (reference archivist)

Η έκδοση της Εταιρείας Αμερικανών Αρχειονόμων (SAA) *"Προσφέροντας υπηρεσίες πληροφόρησης για Αρχεία και Χειρόγραφα"* από την Mary Jo Pugh και η πρόσφατη έκδοση οδηγιών για την ανάπτυξη ενός προγράμματος σπουδών για την απόκτηση masters στην αρχειονομία αποτελούν ένα κατάλληλο σημείο από το οποίο μπορεί να αρχίσει να εξετάζεται η κατάσταση της εκπαίδευσης της αρχειακής πληροφόρησης. Ο συγγραφέας του εγχειριδίου, εκπαιδευτής αρχειονόμος ο ίδιος, που επέβλεψε πτυχιούχους προγραμμάτων για masters όσον αφορά την προετοιμασία τους σχετικά με την αρχειακή πληροφόρηση, πραγματοποιήθηκε την εκπαίδευση σχετικά με την αρχειακή πληροφόρηση ως τμήμα της τυπικής εργασίας ενός σπουδαστή, καθώς και τις υποτροφίες και την πρακτική εξάσκηση των νέων αρχειονόμων.

Η αρχειονομική εκπαίδευση και οι επιταγές της αγοράς

Μεγάλο μέρος της συζήτησης γύρω από την εκπαίδευση των αρχειονόμων έχει εστιαστεί πρόσφατα στις ανάγκες του προγράμματος σπουδών και τα συναφή προβλήματα. Η διάσκεψη αυτή εξετάζει τις ανάγκες της αγοράς εργασίας ως προς τη γνώση και τις πρακτικές ικανότητες που χρειάζονται στους αρχειονόμους και πώς αυτές επηρεάζουν τις επαγγελματικές ευκαιρίες. Η διάσκεψη περιέλαβε τις ανακοινώσεις αυτές από ένα μεσαίο επόπτη αρχείων, ένα ελεγκτή αρχείων που ασχολείται με εργασίες ποικίλων απαιτήσεων και ένα διοικητικό υπάλληλο που ήταν υπεύθυνος για τη συγκρότηση σ'ένα ενιαίο σύνολο της τεχνολογίας της πληροφορικής, των αρχείων και της διαχείρισής τους.

7. Προώθηση για το μέλλον: Πώς οι αρχειονόμοι θα αναδειχθούν σε πρόσωπα της επικαιρότητας

Ίσως οι αρχειονόμοι δυσκολεύονται να δίνουν τόσες πληροφορίες όταν πρόκειται ν'απαντήσουν στα ΜΜΕ. Επειδή ο χρόνος των συνεντεύξεων είναι μικρός, οι καλύτερες συνεντεύξεις είναι αυτές που εστιάζονται σ'ένα μοναδικό θέμα που επαναλαμβάνεται καθόλη τη διάρκειά τους. Το τετράωρο αυτό εργαστήριο που διευθύνθηκε από έναν επιμελητή χειρογράφων και δύο τοπικούς δημοσιογράφους, έδειξε πώς

να προσελκύσει κανείς τα ΜΜΕ με τις πληροφορίες του και πώς να δίνει αποτελεσματικότερες απαντήσεις στους δημοσιογράφους. Οι συμμετέχοντες στο εργαστήρι αυτό έλαβαν προαιρετικά μέρος σε συνεντεύξεις-δοκιμές.

Στο εργαστήρι αυτό ήμασταν παρόντες διότι πιστεύουμε στην αξία των δημόσιων σχέσεων για αρχεία/αρχειακά προγράμματα. Προσπάθειες δημοσίων σχέσεων μπορούν ν'απευθύνονται σε πολλά ακροατήρια -δημόσιους λειτουργούς-νομοθέτες, ανθρώπους που ασχολούνται με τη γενεαλογία, διοικητικούς υπαλλήλους σε συλλογικούς οργανισμούς, κ.α.,- αλλά θα εστιάσουμε το ενδιαφέρον μας σ'ένα μόνο ακροατήριο, τα ΜΜΕ. *"Συμφωνούμε ότι τα οφέλη, η αξία των αρχείων πρέπει να γίνονται ευρέως γνωστά. Όμως, για να γίνει αυτό, η πληροφορία πρέπει να δίνεται μ'έναν απλό τρόπο που προσελκύει την προσοχή -ειδικά για τα ΜΜΕ που κάθε μέρα κυριολεκτικά κατακλύζονται από υλικό προερχόμενο από εταιρείες και συλλόγους"* (Bozell, 1986).

Μπορούμε να μιλήσουμε; Ένα αλφαβητάρι δημοσίων σχέσεων για αρχειονόμους

Η διάσκεψη αυτή που βασίστηκε σε μια προσεχή έκδοση της Εταιρείας των Αμερικανών Αρχειονόμων (SAA) με τίτλο *"Υποστηρίζοντας τ'αρχεία: μια εισαγωγή για τις δημόσιες σχέσεις των αρχειονόμων"*, μας προσέφερε μια πρακτική προσέγγιση στις δημόσιες σχέσεις μέσα σ'ένα αρχειακό περιβάλλον και πρότεινε στρατηγικές εφαρμογές. Οι εισηγητές, αρχειονόμοι με επιτυχημένα προγράμματα σε συλλογικά περιβάλλοντα, προσέφεραν παραδείγματα τρόπων που εφαρμόζονται διεθνώς. Τα θέματα περιελάμβαναν: θεσμοποιημένη συγκέντρωση πόρων από τα ιδρύματα, ανάπτυξη εσωτερικών και εξωτερικών ακροατηρίων, δημιουργία ισχυρών βάσεων στήριξης, ένταξη δημοσίων σχέσεων στα υπάρχοντα προγράμματα και την αποκόμιση του μέγιστου δυνατού οφέλους από τα διαθέσιμα κεφάλαια.

8. Ενεργό ενδιαφέρον για μια κοινή προσπάθεια Ηεπιστήμη σε υποστήριξη της διαχείρισης της συντήρησης

Η Επιτροπή για τη Συντήρηση και την Πρόσβαση (Commission on Preservation and Access: Μη κερδοσκοπικός οργανισμός που

ασχολείται με τη συντήρηση και την πρόσβαση σε αρχεία λογίων. Κατά τη διάρκεια της συνάντησης εξετίθετο μια σειρά από κείμενα και φωτογραφίες του οργανισμού αυτού με θέμα: *"Νέες τεχνολογίες-Νέα πρόσβαση-Νέοι κίνδυνοι"* διευκολύνει ερευνητικά προγράμματα που θα δημιουργήσουν εργαλεία τα οποία βοηθούν τους αρχειονόμους στη διαχείριση των συλλογών τους. Τα προγράμματα κυμαίνονται από μια μελέτη για τ' αποτελέσματα των μακρο- και μικροπεριβαλλόντων στα υλικά έως την μακροβιότητα των μαγνητικών μέσων επικοινωνίας. Η διάσκεψη αυτή αναφέρθηκε στην προϊστορία και τους στόχους της πρωτοβουλίας, παρουσίασε την ημερήσια διάταξη και ανέλυσε τα επόμενα βήματα που πρέπει να γίνουν για τη χρηματοδότηση και τη συμβολή στην έρευνα αυτή.

Η κοινή ιστορική "ημερήσια διάταξη" (agenda) σε εθνικό επίπεδο

Οι αρχειονόμοι μοιράζονται κοινά ενδιαφέροντα με άλλες επαγγελματικές ομάδες για να διαχειριστούν και να διατηρήσουν την πολιτιστική μας κληρονομιά και η στρατηγική της Εταιρείας Αμερικανών Αρχειονόμων (SAA) ενθαρρύνει το κτίσιμο συνασπισμών. Οι εισηγητές μοιράστηκαν μαζί μας τις προοπτικές σχετικά με το ποιά στοιχεία από την ημερήσια διάταξη θα πρέπει να εργαζόμαστε και με ποιά προτεραιότητα, πάνω σε ποιά στοιχεία εργαστήκαμε σε εθνικό επίπεδο και πάνω σε τρόπους με τους οποίους οι αρχειονόμοι -ατομικά και συλλογικά- πρέπει να εργάζονται για την προώθηση αυτών των στόχων.

Μαρία Ζουμπούλη

Δρ. Φιλολογίας

Υπεύθυνη Αρχείου

Αμερικανικού Κολλεγίου Ελλάδος

Η ΧΧΧη ΔΙΕΘΝΗΣ ΣΤΡΟΓΓΥΛΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΩΝ ΑΡΧΕΙΩΝ, Θεσσαλονίκη 12-15 Οκτωβρίου 1994

Στις 12-15 Οκτωβρίου 1994 πραγματοποιήθηκε στη Θεσσαλονίκη η ΧΧΧη Διεθνή Στρογγυλή Τράπεζα των Αρχείων. Στις εργασίες της συμμετείχαν οι διευθυντές των Κρατικών Αρχείων και οι Πρόεδροι των Αρχειακών Εταιρειών 62 χωρών μελών του ΟΗΕ¹.

Το γενικό θέμα της Στρογγυλής Τράπεζας ήταν *"Οι αλληλεξαρτήσεις των αρχείων την εποχή της πληροφόρησης"*.

Στα πλαίσια της συνάντησης εξετάστηκαν στις διαδοχικές συνεδρίες:

1. Το νομικό πλαίσιο των αμφισβητούμενων αρχειακών διεκδικήσεων

Μίλησαν διαδοχικά οι Frank Evans, Charles Kecskemeti, Hervé Bastien και Αργύρης Φατούρος. Στην εισήγηση του με θέμα *"L'action de l'UNESCO et du CIA depuis 1976"* ο Frank Evans από τα Εθνικά Αρχεία των ΗΠΑ τόνισε ότι, από την ίδρυσή του, το ΔΣΑ ενδιαφέρθηκε για τα προβλήματα που αφορούν την ιδιοκτησία και την πρόσβαση στα αρχεία. Από την πλευρά της, η UNESCO, ενώ γνώριζε τους προβληματισμούς του ΔΣΑ για το θέμα αυτό, αφού συμμετείχε με εκπρόσωπο της σ'όλες τις εκδηλώσεις του ΔΣΑ, μόλις το 1970 άρχισε να ενδιαφέρεται σοβαρά για τα ζητήματα αυτά υιοθετώντας τη σύμβαση σχετικά με τα μέτρα που έπρεπε να ληφθούν για την απαγόρευση της αλλαγής ιδιοκτησίας των πολιτιστικών αγαθών με

¹ 1. Allemagne, 2. Antilles Neerlandaises, 3. Australie, 4. Belgique, 5. Bosnie-Herzegovine, 6. Botswana, 7. Bresil, 8. Bulgarie, 9. Burundi, 10. Canada, 11. Chili, 12. Chine, 13. Colombie, 14. Croatie, 15. Cuba, 16. Egypte, 17. Emirats Arabes Unis, 18. Espagne, 19. Etats-Unis, 20. Finlande, 21. France, 22. Ghana, 23. Grèce, 24. Hongrie, 25. Indonésie, 26. Israël, 27. Italie, 28. Japon, 29. Kenya, 30. Lituanie, 31. Luxembourg, 32. Malaisie, 33. Malawi, 34. Mexique, 35. Mongolie, 36. Nepal, 37. Nigeria, 38. Pakistan, 39. Papouasie Nouvelle-Guinée, 40. Pays-Bas, 41. Philippines, 42. Pologne, 43. Portugal, 44. Roumanie, 45. Royaume-Uni, 46. Russie, 47. Senegal, 48. Slovaquie, 49. Slovenie, 50. Soudan, 51. Sri Lanka, 52. Suède, 53. Suisse, 54. Swaziland, 55. Tanzanie, 56. République Tchèque, 57. Trinité et Tobago, 58. Tunisie, 59. Yémen, 60. Yougoslavie, 61. Zambie, 62. Zimbabwe.

την αθέμιτη εισαγωγή, εξαγωγή, και μεταφορά τους. Ένα χρόνο αργότερα η UNESCO υιοθετούσε μια άλλη απόφαση που καλούσε τα κράτη μέλη της να *"εξετάσουν ευνοϊκά τη δυνατότητα μεταφοράς, μέσα από διμερείς συμφωνίες τεκμηρίων που προέρχονται από αρχεία που δημιουργήθηκαν πάνω σε εδάφη άλλων χωρών ή που αφορούν την ιστορία τους"*.

Η οδηγία αυτή είχε σαν αποτέλεσμα την υπογραφή ενός συμβολαίου μεταξύ της γραμματείας της UNESCO και του ΔΣΑ για την εκπόνηση μιάς προκαταρκτικής μελέτης. Η μελέτη αυτή που εκπονήθηκε το 1976 (προϊόν κυρίως του Ch. Kecskemeti) προσδιόριζε τις παρακάτω κατηγορίες αρχείων που εντάσσονται στις αμφισβητούμενες αρχειακές διεκδικήσεις:

α) Τα αρχεία των νέων κρατών που δημιουργήθηκαν από τη διάσπαση πολυεθνικών πολιτικών ενότητων ή από τη συγχώνευση εδαφών που παλιότερα διοικούντο από διαφορετικές χώρες (Π.χ.: η οθωμανική αυτοκρατορία και η αυστροουγγρική μοναρχία).

β) Τα αρχεία μεταφερομένων εδαφών από ένα κράτος σε άλλο (Π.χ. η Αλσατία-Λωρραίνη η Λουιζιάνα).

γ) Τα αρχεία πολεμικών περιόδων, που μεταφέρονται σε σύμμαχα κράτη ή ουδέτερα, που διασπώνται γιατί τα παίρνει μαζί του ο κατακτητής μετά την αποχώρησή του και τα αρχεία που δημιουργούνται από τις κατοχικές στρατιωτικές αρχές.

δ) Τα αρχεία της απο-αποικιοποίησης στα οποία συμπεριλαμβάνονται τα αρχεία που μεταφέρθηκαν από τις παλιές μητροπολιτικές χώρες προς άλλες αποικίες είτε η μεταφορά αυτή συνοδεύτηκε από αναδιοργανώσεις διοικητικές, είτε προηγήθηκε του πολέμου ανεξαρτησίας, είτε πραγματοποιήθηκε κατά τη διάρκεια του πολέμου αυτού.

Σύμφωνα με τη μελέτη, η λύση των προβλημάτων αυτών απαιτεί να ληφθούν υπόψη ζητήματα νομικής, τεχνικής και οικονομικής φύσης. Συνιστούσε δε, μια σειρά ενεργειών των οποίων οι λύσεις είχαν μεγάλο εύρος που εκτεινόταν από την ανασύσταση μιάς αρχειακής κληρονομιάς στο σύνολο της και έφθαναν μέχρι την εγγύηση της πρόσβασης στα αρχεία οπουδήποτε και αν φυλάσσονταν καθώς και την διαπραγμάτευση συνθηκών για τον διακανονισμό πολυεθνικών

προβλημάτων. Η μελέτη κατέληγε στην ανάγκη κατάρτισης ενός αντιπροσωπευτικού καταλόγου όλων των διαφορών που απαιτούν διμερείς αρχειακές συμφωνίες, τη διατύπωση αρχών και διαδικασιών που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη στην επεξεργασία τέτοιων συμφωνιών και την επεξεργασία ενός κειμένου διεθνούς αναφοράς.

Όλες οι προηγούμενες ενέργειες για το θέμα των αμφισβητούμενων αρχειακών διεκδικήσεων εξετάστηκαν στην Στρογγυλή Τράπεζα των αρχείων στο Cagliari τον Οκτώβριο του 1977. Η Στρογγυλή Τράπεζα του Cagliari υιοθέτησε ένα κάλεσμα για μια συγκροτημένη διεθνή ενέργεια που περιελάμβανε τέσσερα σχέδια:

- α. Την απογραφή σε κάθε χώρα όλων των αρχείων που έχουν σχέση με την ιστορία άλλων χωρών και φυλάσσονται στα ιδιωτικά και δημόσια αρχειοστάσια.
- β. Την έκδοση μιάς αντιπροσωπευτικής συλλογής συμφωνιών και συμβάσεων που αφορούν τη μεταφορά πρωτότυπων και στην οργάνωση της πρόσβασης στα τεκμήρια.
- γ. Την κωδικοποίηση των αρχών και των όρων που πρέπει να χρησιμοποιούνται στη διαδικασία εξάλειψης των διαφορών μαζί με ένα ή περισσότερα πρότυπα σχέδια συμφωνίας.
- δ. Τη μελέτη του τρόπου χρηματοδότησης των επιχειρήσεων μικροφωτογράφισης.

Την εκπόνηση των σχεδίων αυτών θα αναλάμβανε το ΔΣΑ με την οικονομική στήριξη της UNESCO.

Στη συνέχεια η UNESCO συνεκάλεσε μια δεύτερη επιτροπή ειδικών για να εξετάσει το ζήτημα με τα νέα δεδομένα που προέκυψαν μετά την Στρογγυλή Τράπεζα του Cagliari. Η επιτροπή αυτή επεξεργάστηκε το πλαίσιο και, το περιεχόμενο της έκθεσης του Γενικού Διευθυντή. Η έκθεση αυτή αναφερόταν σε ότι είχε γίνει από το 1974 και πρότεινε τις αρχές και τις οδηγίες που θα διευκόλυναν τις διαπραγματεύσεις τέτοιων συμφωνιών.

Συμπεριελάμβανε:

1. Την αναγνώριση της νομικής φύσης των περισσότερων διαφορών αφού τα αρχεία αποτελούν ένα δημόσιο αγαθό που πηγάζει από την βασική κυριαρχία του ίδιου του κράτους.
2. Την προσφυγή όποτε αυτό είναι δυνατό στις αρχές του διεθνούς δικαίου.
3. Την αναφορά στις διαπραγματεύσεις της εθνικής νομοθεσίας και των κανονισμών που διέπουν το καθεστώς των αρχείων.
4. Την υιοθέτηση των αρχών της αναδρομικής κυριαρχίας, του σεβασμού της αρχής της προέλευσης των αρχείων, (με μοναδική

εξαίρεση την αρχή εκείνη που απορρέει από την εφαρμογή της αρχής της λειτουργικότητας) και της αρχής της κοινής κληρονομιάς.

Η έκθεση κατέληγε σ' ένα σχέδιο δράσης που υιοθετούσε ένα μέρος των συμβουλών της Στρογγυλής Τράπεζας του Cagliari όπως:

1. Τη συνέχιση των προσπαθειών της UNESCO για την κατάρτιση και δημοσίευση οδηγιών για τις πηγές της ιστορίας των εθνών με ιδιαίτερη έμφαση στην ταύτιση και εντοπισμό των αρχείων που διεκδικούνται και φυλάσσονται στο εξωτερικό και στα αρχεία που έχουν σχέση με την ιστορία μιάς χώρας αλλά νόμιμα φυλάσσονται σε άλλη χώρα.
2. Την πραγματοποίηση μιας μελέτης για τις δυνατότητες και τα προβλήματα που συνδέονται με την αυτοματοποίηση των συστημάτων και των τεχνικών αποθήκευσης και ανάκτησης των πληροφοριών σχετικά με τις εθνικές ιστορίες που διατηρούνται στο εξωτερικό.
3. Την κατάρτιση και δημοσίευση πρότυπων διμερών συμφωνιών και κανόνων που αφορούν τη μεταφορά αρχείων, την πρόσβασή τους και τη συγκρότηση κοινής κληρονομιάς.
4. Την επεξεργασία, μετά από συνεννόηση των ενδιαφερομένων κυβερνήσεων που εμπλέκονται σε διμερείς ή πολυμερείς συμφωνίες, ενός πρότυπου σχεδίου που θα ενημερώνει τους ενδιαφερόμενους για τις προηγούμενες εμπειρίες άλλων κρατών σε παρεμφερή ζητήματα. Το πρότυπο αυτό σχέδιο θα αναφέρεται ειδικά στις έρευνες και αναλύσεις που αφορούν τις διαδικασίες και τεχνικές που υιοθετήθηκαν για τον εντοπισμό και αναπαραγωγή διαφόρων ειδών εγγράφων και στην ενδεχόμενη οικονομική βοήθεια που θα μπορούσε να προσφερθεί.
5. Την προετοιμασία μιας μελέτης για τις δυνατότητες δημιουργίας ενός αρχείου μικροφωτογραφημένου υλικού.

Στη συνέχεια το λόγο πήρε ο Ch. Kecskemeti ο οποίος αναφέρθηκε στη συνδιάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για τη διαδοχή των κρατών σε ό,τι αφορά τα αγαθά, τα αρχεία και τα χρέη των κρατών, η οποία δυστυχώς αντιμετώπισε το έργο της με πνεύμα εντελώς αντίθετο από εκείνο της UNESCO. Η συνδιάσκεψη κατά τον Kecskemeti δεν ενδιαφερόταν ουσιαστικά για την εξεύρεση συμβιβαστικών λύσεων κοινά αποδεκτών αλλά εντασσόταν στην πολιτική της διαμάχης των δύο μπλοκ. Έτσι υιοθετήσε προτάσεις με αποφάσεις της πλειοψηφίας που ελάχιστες χώρες αποδέχθηκαν.

Στη συνέχεια ο ομιλητής αναφέρθηκε στο κείμενο που επεξεργάστηκε το ΔΣΑ το 1983 με θέμα: *"Avis professionnel sur la troisième partie (article 191 310) de la Convention de Vienne sur la succession d'États en matière de biens archives et dettes d'États"* στο οποίο τονιζόταν ότι η μη εφαρμογή της σύμβασης τη Βιέννης οφείλεται στο γεγονός ότι το κείμενο καθόριζε τα τμήματα των κρατικών αρχείων

που έπρεπε να περάσουν από ένα προηγούμενο κράτος στο επόμενο στην περίπτωση που δεν ήταν δυνατό να υπάρξει συμφωνία ανάμεσα στις εμπλεκόμενες χώρες. Μια τέτοια αντίληψη, συνέχισε το κείμενο, αγνοεί τόσο τη φύση των αρχείων όσο και τους λόγους ύπαρξης μιας διεθνούς σύμβασης για τα αρχεία στην περίπτωση διαδοχής κρατών. Σύμφωνα με το ίδιο κείμενο είναι αδύνατο να υπάρξει μεταφορά αρχείων χωρίς ειδική συμφωνία που θα απαριθμεί τα αρχεία, τις σειρές, τις υποσειρές, τους φακέλους (σε ορισμένες περιπτώσεις ακόμα και τα έγγραφα) που θα έπρεπε να μεταφερθούν.

Πριν από οποιαδήποτε άλλη ενέργεια το κείμενο πρότεινε να επανακαθιερωθεί η παραδοσιακή πρακτική που ίσχυε από το 17ο αιώνα μέχρι την απο-αποικιοποίηση το 1960 που συμπεριελάμβανε σε όλες τις συμφωνίες, όρους για την τύχη των αρχείων. Τα υπόλοιπα, δηλαδή τα κριτήρια διανομής, η αναφορά στην κοινή κληρονομιά κλπ, είναι εργαλεία που θα διευκολύνουν την διαδικασία οριστικοποίησης των συμφωνιών. Δεν μπορούν όμως να χρησιμεύσουν παρά μόνο εφόσον προηγούμενα έχει ανοίξει η συζήτηση. Η πολιτική κατάσταση που διαμορφώνεται μετά το 1989 με την διάλυση των ομοσπονδιακών κρατών (Τσεχοσλοβακία, Σοβιετική Ένωση και Γιουγκοσλαβία) περιπλέκει τα θέματα των αρχείων αν και επιτρέπει πλέον το άνοιγμα του ζητήματος των αρχείων του Β' Παγκοσμίου Πολέμου.

Από την πλευρά του ο Hervé Bastien έκανε μια επισκόπηση και τυποποίηση της νομοθεσίας που υπάρχει γύρω από τα ζητήματα των αρχειακών διαφορών. Αρχικά αναφέρθηκε στην τυπολογία των διάφορων ενδοκρατικών περιπτώσεων στις οποίες αναφέρεται η έννοια των αρχειακών διαφορών:

Οι αρχειακές διαφορές μπορεί να οφείλονται:

- Σε καταστάσεις εκτάκτου ανάγκης
 - πολεμικές λεηλασίες
 - μετακινήσεις πληθυσμών και αρχείων
 - στρατιωτική κατοχή
- Σε κλοπές και λαθρεμπόριο
- Σε αλλαγές συνόρων
 - Διανομή εδαφών ανάμεσα σε πολλά κράτη
 - Διάλυση κρατών
 - Παραχώρηση μιάς ζώνης σε άλλο κράτος

- Σε ιδιαίτερες διοικητικές δομές
 - αποικιοκρατία
 - "αυτοκρατορική" διοίκηση που εγκαθίσταται εκτός της διοικητικής ζώνης (π.χ. το *secrétariat d'État* για την Φιλανδία που ήταν εγκατεστημένο στην Αγία Πετρούπολη ή της Ισλανδίας που διοικείτο από την Κοπεγχάγη).

Για όλες αυτές τις περιπτώσεις ο ομιλητής τόνισε ότι πρέπει να μελετήσουμε τη διεθνή νομοθεσία που ισχύει, να αποφασίσουμε ποιές αρχές πρέπει να υιοθετήσουμε και ποιές πρέπει να απορρίψουμε και ποιά συγκεκριμένα μέτρα θα μπορούσαν να προωθηθούν στον τομέα αυτό από το ΔΣΑ.

Σε ό,τι αφορά τις διεθνείς συμβάσεις ο Hervé Bastien τόνισε ότι η έννοια της διαδοχής των κρατών αποτελεί ένα σημαντικό πεδίο των διεθνών σχέσεων και της διεθνούς νομοθεσίας. Παρόλα αυτά, το ατυχέστατο προηγούμενο της συνθήκης της Βιέννης πρέπει να μας κάνει προσεκτικούς στον τρόπο που μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την επίλυση των προβλημάτων των αρχείων. Οι επιφυλάξεις αυτές δεν πρέπει να μας εμποδίσουν να εντοπίσουμε στο διεθνές δίκαιο τα στοιχεία εκείνα που μπορεί να ενισχύουν, από νομική άποψη, τις αρχειονομικές αρχές. Έτσι, για παράδειγμα, το διεθνές δίκαιο θεωρεί παραδοσιακά ότι η συνέχεια και η ταυτότητα των κρατών δεν επηρεάζεται από μια στρατιωτική κατοχή. Η άποψη αυτή είναι χρήσιμη για τη στήριξη των αρχών της σύμβασης της Χάγης του 1954 σχετικά με την προστασία των πολιτιστικών αγαθών σε περίπτωση πολέμου. Ακόμα τόνισε ότι παρουσιάζει αναμφίβολα ενδιαφέρον η προσπάθεια κοινής προσέγγισης της έννοιας αρχείου με εκείνη του πολιτιστικού αγαθού. Στη συνέχεια αναφέρθηκε στις βασικές αρχειακές αρχές που πρέπει να προωθηθούν (στην αρχή του σεβασμού της αρχειακής ενότητας και της αρχειακής προέλευσης). Τέλος αναφέρθηκε στη δραστηριότητα που μπορεί να αναπτύξει το ΔΣΑ με την έκδοση σε δύο γλώσσες της διεθνούς νομοθεσίας που διέπει τις αρχειακές διαφορές και τα πολιτιστικά αγαθά.

Στη συνέχεια ο κ. Α. Φατούρος αναφέρθηκε στο νομικό πλαίσιο που διέπει τη διαδοχή των κρατών και ειδικότερα στις συμβάσεις του 1978 και 1983 που δεν έτυχαν της αναγκαίας υποστήριξης με αποτέλεσμα να έχουν επικυρωθεί από ελάχιστες χώρες. Κατά τον ομιλητή και οι δύο αυτές συμβάσεις είναι προϊόντα του καιρού τους.

Εγιναν με γνώμονα τη διαδοχή κρατών στην περίπτωση της απο-αποικιοποίησης και οι συντάκτες τους δεν απασχολήθηκαν με τις ιδιαιτερότητες άλλων καταστάσεων που τα τελευταία τέσσερα χρόνια έχουν εμφανιστεί. Για πολλά χρόνια τα δημόσια αρχεία αντιμετωπίστηκαν σαν δημόσια περιουσία των οποίων η τύχη καθορίζεται από τους κανόνες που ισχύουν στη διαδοχή των κρατών. Πρόσφατα, ιδιαίτερα μετά από το 1983, η προσέγγιση αυτή άλλαξε. Αναγνωρίστηκε ότι τα αρχεία αποτελούν ξεχωριστή περίπτωση γιατί διαθέτουν ιδιαίτερα χαρακτηριστικά. Αφού αναφέρθηκε στους λόγους που τα αρχεία είναι σημαντικά για τα εμπλεκόμενα κράτη (ιστορική, πολιτική, διοικητική τους διάσταση) τόνισε ότι υπάρχουν δύο τρόποι για το καθορισμό της μοίρας των δημόσιων αρχείων. Ή να υπάρξει συμφωνία μεταξύ των δύο κρατών ή να μην υπάρξει οπότε τα πράγματα θα παραμείνουν όπως έχουν. Σαν συμπεράσματα επεσήμανε ότι είναι αναγκαίο να ληφθεί υπόψη η επιμονή των αρχειακών για ειδικές και συγκεκριμένες συμφωνίες για κάθε περίπτωση μετατοπισμένων αρχείων. Είναι αυταπόδεικτο ότι οι αρχειονόμοι θα πρέπει να συμμετέχουν στις διακρατικές διαπραγματεύσεις. Στις συμφωνίες θα πρέπει να συμβιβαστούν τα συμφέροντα όλων των πλευρών με την αρχή του σεβασμού της αρχειακής ενότητας. Βέβαια όλα αυτά δεν συμβιβάζονται εύκολα. Η τεχνολογία αναπαραγωγής μπορεί να βοηθήσει προς αυτή την κατεύθυνση όπως και η έννοια της κοινής κληρονομιάς. Τελειώνοντας, επεσήμανε την αναγκαιότητα οι συμφωνίες που αφορούν τη διαδοχή των κρατών να συμπεριλαμβάνουν κανόνες που να προβλέπουν ειδικούς μηχανισμούς και διαδικασίες για την λύση των αρχειακών διεκδικήσεων.

2. Η εφαρμογή της έννοιας της κοινής αρχειακής κληρονομιάς:

Αρχεία που αφορούν μεγάλες περιφέρειες

Στην αρχή πήρε το λόγο ο N. Todoron ο οποίος έκανε μια εμπειριστατωμένη αναδρομή στη σημασία των οθωμανικών αρχείων. Ειδικότερα αναφέρθηκε στην πρόσφατη αναδιοργάνωση των τουρκικών αρχείων, στις διευκολύνσεις που παρέχονται στους διεθνείς επιστημονικούς κύκλους για την πρόσβαση των οθωμανικών αρχείων και στις ιδιαίτερες προσπάθειες των χωρών της νοτιοανατολικής Ευρώπης για την καθιέρωση ειδικών σχέσεων. Τόνισε δε ότι πρόσφατα ο διευθυντής των Τουρκικών Κρατικών Αρχείων, κ. Ismet Binark,

επισκέφθηκε την πρώτη Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας, τη Ρουμανία, τη Βουλγαρία και την Ουγγαρία και υπέγραψε συμφωνίες για την ανταλλαγή μικροφίλμ και την επιστημονική συνεργασία.

Στη συνέχεια τον λόγο πήρε ο Salieu Mbaye από τα Κρατικά Αρχεία της Σενεγάλης ο οποίος αναφέρθηκε στα αρχεία της δυτικής γαλλικής Αφρικής που βρίσκονται στο Ντακάρ. Τα αρχεία αυτά αφορούν τα εδάφη οκτώ κρατών [Mauritanie, Senegal, Soudan (Mali actuel), Haute Volta (Burkina Faso actuel), Niger, Guinée, Côte d'Ivoire, Dahomey (Bénin actuel)]. Τα αρχεία αυτά συνολικού μήκους 3 χιλιομέτρων αποτελούνται από τα έγγραφα που παρήγαγε και έλαβε η γενική κυβέρνηση, οι διευθύνσεις και η γενική επιθεώρηση στο Ντακάρ. Τα αρχεία αυτά είναι πολύ πλούσια, είναι ταξινομημένα και υπάρχει κατάλογος. Ο ομιλητής τόνισε ότι το αρχείο αυτό έχει την ιδιαιτερότητα να είναι το μόνο αρχείο προερχόμενο από εδάφη που ανήκαν στη κυριαρχία της Γαλλίας που παρέμεινε επί τόπου και αναφέρθηκε στο ιστορικό αυτής της εξέλιξης.

Ο Atique Zafar Sheikh, διευθυντής των Κρατικών Αρχείων του Πακιστάν, αναφέρθηκε στις αρχειακές πηγές που έχουν σχέση με την ιστορία των Ινδίων του Πακιστάν και του Μπαγκλαντές. Τόνισε ότι οι χώρες της Νότιας Ασίας δεν συνδέονται μόνο από τη γεωγραφία, αλλά συνδέονται επίσης στενά γιατί έχουν κοινή ιστορία, πολιτισμό, γλώσσα, λογοτεχνία, οικονομία και πολιτική. Τα έθνη της Νότιας Ασίας βρέθηκαν υπό βρετανική κυριαρχία για περισσότερο από ένα αιώνα. Τα ιστορικά τους αρχεία είναι με τέτοιο τρόπο αλληλένδετα και αλληλοεξαρτώμενα που δεν είναι εύκολο να τα ξεχωρίσει κανείς. Σε σύγκριση με το παρελθόν τα σημερινά σύνορα είναι πολύ πρόσφατα. Ειδικότερα στο Πακιστάν φυλάσσονται σημαντικά αρχεία που παρουσιάζουν ενδιαφέρον για όλες τις χώρες της Νότιας Ασίας αλλά η πρόσβασή τους περιορίζεται στους ερευνητές λόγω των ποικίλων διοικητικών διατυπώσεων που απαιτούνται για πολιτικούς λόγους. Η κατάσταση αυτή πρέπει να αντιμετωπιστεί με την προώθηση συμφωνιών ανταλλαγής αρχείων μέσω προγραμμάτων μικροφίλμ, την ανταλλαγή καταλόγων και ευρετηρίων.

Τέλος, η Aida Luz Mendoza Navarro από τα Γενικά Αρχεία του Περού, αφού αναφέρθηκε στα αρχεία του Περού, της Αργεντινής, της Βολιβίας, της Κολομβίας, της Χιλής, του Εκουατόρ, της Παραγουάης,

τόνισε ότι δεν είναι δυνατό να διευρυνθεί η αντίληψη της ιστορίας των λαών χωρίς την ένταξή της στην προοπτική της περιφερειακής και παγκόσμιας ιστορίας. Δεν μπορεί να έχουμε μια ολοκληρωμένη ιστορική έρευνα χωρίς τα στοιχεία που υπάρχουν στα αρχεία των γειτονικών χωρών. Για τον λόγο αυτό πρέπει να γίνει απογραφή των αρχείων που διασώζονται σε τοπικό και εθνικό επίπεδο και να συντονιστούν οι εργασίες με την ενοποίηση και τυποποίηση των δεδομένων. Οι κυβερνήσεις πρέπει να βοηθήσουν στη συγκέντρωση των τεκμηρίων της εποχής της αποικιοκρατίας και της δημοκρατίας που βρίσκονται διασκορπισμένα στο έδαφος τους και που κινδυνεύουν να καταστραφούν. Πρέπει να διευκολύνουν την έρευνα σε εθνικό και διεθνές επίπεδο υιοθετώντας κοινούς κανόνες περιγραφής του αρχειακού υλικού. Γενικότερα επεσήμανε ότι πρέπει να γίνουν προσπάθειες για την ανάπτυξη της συνεργασίας μεταξύ των χωρών.

3. Η αρχειακή κληρονομιά του παγκόσμιου εργατικού κινήματος: Τα μεγάλα κέντρα φύλαξης αρχείων

Η Anne Van Camp αναφέρθηκε στο Hoover Institution το οποίο ιδρύθηκε σαν βιβλιοθήκη και αρχειακό κέντρο με θέμα τα αίτια και τις συνέπειες του Πρώτου Παγκόσμιου Πολέμου και τη μελέτη των κοινωνικών, πολιτικών και οικονομικών αλλαγών του 20ου αιώνα. Σήμερα η βιβλιοθήκη και τα αρχεία του συμπεριλαμβάνουν 1.600.000 τόμους και πάνω από 4.000 αρχεία. Το Hoover Institution διατηρεί χειρόγραφα, έγγραφα, φωτογραφίες και άλλου είδους αρχειακό υλικό σχετικά με διάφορα ζητήματα όπως είναι η ανάπτυξη των δημοκρατικών θεσμών, οι διεθνείς υποθέσεις, οι διαπραγματεύσεις για την ειρήνη, οι πολιτικές ιδεολογίες (κομμουνισμός, ναζισμός, φασισμός, αποικιοκρατία) οι πολιτικές ανατροπές και επαναστάσεις, τα παράνομα αντιστασιακά κινήματα, η προπαγάνδα, οι εξόριστες κυβερνήσεις, η στρατιωτική ιστορία. Οι συλλογές καλύπτουν τις περισσότερες γεωγραφικές περιοχές από τη Βόρεια Αμερική έως τη Ρωσία διασχίζοντας της κεντρική και ανατολική Ευρώπη την Ασία την Λατινική Αμερική την Αφρική και τη Μέση Ανατολή. Τα αρχεία του διεθνούς εργατικού κινήματος είναι από τα πιο αντιπροσωπευτικά.

Στη συνέχεια ο Kyrril Anderson, διευθυντής του Ρωσικού Κέντρου Διατήρησης και Μελέτης των Αρχείων της Σύγχρονης

Ιστορίας στη Μόσχα, αφού περιέγραψε τον τρόπο που συγκροτήθηκαν τα αρχεία της KOMINTERN και τις περιπέτειες που γνώρισαν μέσα στην πρόσφατη ιστορία της Σοβιετικής Ένωσης. Αναφέρθηκε επίσης στους κανόνες που ισχύουν σήμερα για την πρόσβαση στα αρχεία αυτά, τα οποία γνωρίζουν κυριολεκτικά μια διεθνή εισβολή ερευνητών. Έτσι ενώ το 1980 υπήρχαν 5-8 επισκέπτες τον μήνα, τώρα επισκέπτονται τα αρχεία πάνω από 12.000 ερευνητές το χρόνο, πράγμα που δημιουργεί σοβαρά προβλήματα στη διαχείριση και συντήρηση των εγγράφων.

Ο Jaap Kloosterman αναφέρθηκε στην Ίδρυση το 1935 και λειτουργία του International Institute of Social History στο Αμστερνταμ το οποίο διαθέτει πάνω από 100 άτομα προσωπικό και διαθέτει 2.000 αρχεία και συλλογές. Σήμερα θεωρείται ένα από τα σπουδαιότερα κέντρα έρευνας της ιστορίας του εργατικού κινήματος.

Τέλος, ο Φίλιππος Ηλιού αναφέρθηκε στην πρωτότυπη προσπάθεια μιάς ομάδας Ελλήνων ιστορικών για την ίδρυση της Εταιρείας Αρχείων Σύγχρονης Κοινωνικής Ιστορίας, το 1992, για τη συγκέντρωση και διάθεση στο κοινό των αρχείων που αφορούν την ιστορία της ελληνικής αριστεράς και ιδιαίτερα την ιστορία του ΚΚΕ.

4. Η διεθνής συνεργασία για την ανασύσταση των αρχειακών κληρονομιών

Στην ανακοίνωση της με θέμα "*Les pièces manquantes dans les Archives du Patriarcat de Constantinople et leur reconstitution*" η κα Μάγνη Παϊζή-Αποστολοπούλου αναφέρθηκε στο ερευνητικό πρόγραμμα του Κέντρου Νεοελληνικών Ερευνών για την ανασύσταση των Αρχείων του Πατριαρχείου από τα μέσα του 15ου αιώνα έως το 19ο αιώνα.

Αφού τόνισε ότι ένα μεγάλο τμήμα των αρχείων του Πατριαρχείου έχουν καταστραφεί λόγω των ιστορικών γεγονότων που γνώρισε η Ανατολή, αναφέρθηκε στις κατηγορίες αρχειακού υλικού που διατηρούσε το Πατριαρχείο και στις δυνατότητες ανασύστασης του αρχείου με τον εντοπισμό αρχειακού υλικού που διατηρείται σε άλλα μέρη, όπως μητροπόλεις, μοναστήρια, βιβλιοθήκες ή ακόμα στις συλλογές αξιωματούχων του Πατριαρχείου που τα διατήρησαν για προσωπική τους χρήση.

Ο Pedro Gonzalez Garcia στην ανακοίνωση του με θέμα *"Οι νέες τεχνολογίες και η ανασύσταση της αρχαιολογικής κληρονομιάς"* αναφέρθηκε στην προσπάθεια του βασιλιά της Ισπανίας Καρόλου Ζου να συγκεντρώσει στη Σεβίλλη όλα τα αρχεία που αφορούσαν τις ισπανικές αποικίες στην Αμερική. Το πρόγραμμα αυτό πραγματοποιήθηκε σε μεγάλο βαθμό. Παρόλα αυτά, πολλά τεκμήρια που αφορούσαν τις αποικίες δεν μεταφέρθηκαν ποτέ στη Σεβίλλη. Στη συνέχεια ο εισηγητής αναφέρθηκε στην εισαγωγή της νέας τεχνολογίας στο κέντρο που επιτρέπει στον αναγνώστη που βρίσκεται καθισμένος στη θέση του στα αρχεία της Σεβίλλης να μπορεί να συμβουλευθεί τα αρχεία που αφορούν τις αποικίες αλλά φυλάσσονται αλλού. Τα προτερήματα του συστήματος είναι αναμφίβολα η μεγάλη ταχύτητα πρόσβασης και μετάδοσης των πληροφοριών, οι μεγαλύτερες δυνατότητες επεξεργασίας της εικόνας που βελτιώνει την ποιότητα της και την αναγνωσιμότητα της, η δυνατότητα αναπαραγωγής της ψηφιακής εικόνας επ'απειρον χωρίς να χάσει σε ποιότητα, η δυνατότητα ενσωμάτωσης της εικόνας σε μαζικά συστήματα αποθήκευσης κλπ. Τα μειονεκτήματα από τη χρησιμοποίηση της τεχνολογίας είναι το υψηλό κόστος της, η απουσία κανόνων περιγραφής, από την έλλειψη των οποίων δημιουργούνται προβλήματα στην ανταλλαγή των πληροφοριών, η ταχύτατη εξέλιξη της που απαιτεί ειδικές στρατηγικές ανανέωσης των αντιγράφων για να είναι προσαρμοσμένα στα καινούργια συστήματα, τέλος η αναγκαιότητα περιοδικής αντιγραφής των πληροφοριών σε καινούργια υποστρώματα για την αποφυγή φθοράς ή καταστροφής.

Στην εισήγηση του με θέμα *"Διμερείς και πολυμερείς συνεργασίες για την επανασύσταση της αρχαιολογικής κληρονομιάς"* ο Klaus Oldenhage από τα γερμανικά αρχεία αναφέρθηκε σε διάφορες συμφωνίες συνεργασίας όπως π.χ. στις συμφωνίες συνεργασίας μεταξύ της Γερμανίας και των ΗΠΑ που κατέληξαν αφενός στην επιστροφή όλων των γερμανικών αρχείων που είχαν κατάσχει οι Αμερικανοί και αφετέρου στην από κοινού περιγραφή, αξιολόγηση, επιλογή και αναπαραγωγή των αρχείων της αμερικανικής στρατιωτικής κατοχής στη Γερμανία τα έτη 1944-1949. Αναφέρθηκε επίσης στις συμφωνίες με τη Μεγάλη Βρετανία και την Ολλανδία. Τελειώνοντας ο ομιλητής επεσήμανε την τακτική που κατά την άποψή του πρέπει να ακολουθείται σε τέτοιες περιπτώσεις:

1. Πριν από οποιαδήποτε διεθνή συνθήκη οι κυβερνήσεις θα πρέπει να

έχουν συμφωνήσει σε ορισμένες νομικές αρχές τις οποίες οι επαγγελματίες πρέπει να υιοθετήσουν.

2. Οι ειδικοί θα πρέπει να ετοιμάζουν σύμφωνα με τις επιστημονικές μεθόδους, τις αρχές που πρέπει να συζητήσουν οι κυβερνήσεις.

3. Τα πολιτικά και νομικά προβλήματα θα πρέπει να συζητούνται ελεύθερα για να εκτιμηθεί από επαγγελματική σκοπιά εάν θα πρέπει να αλλάξει η εθνική νομοθεσία.

4. Τα διμερή προβλήματα δεν θα πρέπει να τίθενται σε όλες τους τις λεπτομέρειες σε πολυμερείς συναντήσεις για να μην καταστρέφεται η δυνατότητα επίτευξης διμερών συμφωνιών.

5. Η μακρόχρονη επιτυχία είναι καλύτερη από οποιαδήποτε άμεση διαφωνία σε αρχές.

6. Ο χρόνος και η υπομονή είναι παράγοντες πολλοί σημαντικοί.

7. Όλοι πρέπει να αποφεύγουμε να επεμβαίνουμε στα προβλήματα τρίτων, εκτός και αν αυτό μας ζητηθεί.

Καταλήγοντας τόνισε ότι είναι καθήκον όλων των αρχειονόμων να προσπαθούν να ανασυστήσουν την αρχαιολογική κληρονομιά με τον καλύτερο τρόπο.

Ν. Παντελάκης

IALHI (Διεθνές Ινστιτούτο Εργατικής Ιστορίας) Συνέδριο Μάντσεστερ 1994

Το συνέδριο και η γενική συνέλευση του IALHI (International Association of Labour History Institutions) πραγματοποιήθηκαν φέτος στην Αγγλία. Μεγάλο ενδιαφέρον παρουσίασε η εισήγηση με θέμα τις δραστηριότητες των μουσείων εργατικής ιστορίας στην Ευρώπη. Εντυπωσιακότερη στιγμή του συνεδρίου υπήρξε η επίσκεψη στο νέο Μουσείο του Μάντσεστερ "Pump House People's History Museum". Πρόκειται για μια θαυμάσια καινοτομική δημιουργία όπου η καθημερινή ζωή των εργαζομένων και οι αγώνες τους παρουσιάζονται με όλα τα μέσα της σύγχρονης μουσειολογίας.

Α. Κράους

ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ

Δημοσιεύουμε την επιστολή παραίτησης των μελών του Δ.Σ., κκ. Λίτσας Μπαφούνη και Ελένης Αναγνωστοπούλου, καθώς και την απάντηση των υπολοίπων μελών του Δ.Σ. της ΕΑΕ.

Επιστολή παραίτησης

ΠΡΟΣ ΤΟ Δ.Σ.

ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΑΡΧΕΙΑΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ.

Αθήνα, 1 Νοεμβρίου 1994

Κύριοι Συνάδελφοι,

βρισκόμαστε στη δυσάρεστη θέση να σας υποβάλουμε την παραίτησή μας από μέλη του ΔΣ της ΕΑΕ. Οι λόγοι που μας οδήγησαν σ' αυτή μας την απόφαση είναι πολλοί. Σας εκθέτουμε τους κυριότερους:

1. Από την πρώτη κιόλας συνεδρίαση του παρόντος ΔΣ κατέστη σαφής η πολιτική και η τακτική που θα ακολουθούσε το ΔΣ της ΕΑΕ και ιδιαίτερα ο Πρόεδρος της, σε όλη τη διάρκεια της θητείας του. Το τύποις "ΔΣ" της Εταιρείας όφειλε να είναι διασπασμένο σε δυο αντίπαλες μερίδες. Από τη μια βρισκόταν ο Πρόεδρος και οι περί αυτόν και από την άλλη οι κυρίες Αναγνωστοπούλου και Μπαφούνη.

2. Σ' όλη τη διάρκεια της διετίας που πέρασε η οποιαδήποτε ενέργεια και κίνηση της Εταιρείας ήταν πάντοτε γνωστή, εκ των προτέρων και με κάθε λεπτομέρεια, στους "ημετέρους" ενώ σε εμάς γινόνταν, συνήθως μετά από καιρό ή ενόχληση, μια μικρή νύξη εκ των υστέρων. Αυτό άλλωστε μπορεί να διαπιστώσει κανείς και από τα Πρακτικά του ΔΣ. Ένα εξοργιστικό δείγμα αυτής της τακτικής της "πλειοψηφίας" ήταν το γεγονός ότι πληροφορηθήκαμε από τα Αρχαιακά Νέα και μόνο το μεγαλόπνοο πρόγραμμα του κ.Α.Κράους για τους Ολυμπιακούς Αγώνες, ύψους πολλών εκατομμυρίων δραχμών. Παρόλο που το πρόγραμμα αφορούσε ανάληψη σημαντικών οικονομικών και

επιστημονικών υποχρεώσεων της ΕΑΕ δεν ήταν σε γνώση της Ταμίας της Εταιρείας. Σχηματίσατε και υποβάλατε προϋπολογισμούς για αμοιβές συνεργατών σε πλήρη άγνοια του αρμοδίου οργάνου του ΔΣ. Και ενώ σας είχαμε επανειλημμένως ζητήσει να δούμε και να μελετήσουμε το φάκελο του προγράμματος, τούτο δεν κατέστη δυνατό παρά μόλις πριν από λίγες ημέρες. Και πάλι αυτός μας επιδείχθηκε κατά "παραχώρηση" (επειδή δεν υπήρχαν αντίγραφα) σχεδόν "εξ αποστάσεως".

3. Ο Πρόεδρος έκανε συνεχείς κρούσεις για χρηματοδότηση της ΕΑΕ προς φορείς και ιδρύματα χωρίς όχι απλώς να ενημερώνει την Ταμία του ΔΣ αλλά και χωρίς να της κοινοποιεί τις επιστολές. Εκτελούσε προφανώς η πλειοψηφία του ΔΣ τα χρέη όλων των οργάνων της Εταιρείας. Η δε θέση της Ταμίας του ΔΣ είχε καταλήξει σε μία απλή εκ των υστέρων μετάβαση στις ουρές των τραπεζών για αναλήψεις ποσών που κάλυπταν προαποφασισμένες δαπάνες για τις οποίες δεν είχε συχνά ενημερωθεί.

4. Το παρόν "ΔΣ" έκρινε σκόπιμο, από την πρώτη στιγμή, να αδρανοποιήσει, και στην πράξη ουσιαστικά να καταργήσει -ακολουθώντας τις προσφυλίες σ' αυτό σιωπηλές διαδικασίες- οποιαδήποτε Επιτροπή είχε συγκροτηθεί από την πρώτη Γενική Συνέλευση της Εταιρείας. Αντίθετα, συγκροτούσε Επιτροπές, κατά περίπτωση, τις οποίες φυσικά πληροφορούμασταν κάποια στιγμή, στο ΔΣ.

5. Τις ίδιες τάσεις αποκλεισμού και αδρανοποίησης των μελών της ΕΑΕ φρόντισε το "ΔΣ" της Εταιρείας να εφαρμόσει και για τα "Σεμινάρια Αρχειονομίας" που αυτό διοργάνωσε. Παρά τις παρατηρήσεις που είχαν γίνει στην τελευταία Γ.Σ. σχετικά με τον αριθμό των ακροατών, με την αναγκαιότητα εξειδίκευσης των ομιλητών αλλά και το περίφημο κόστος συμμετοχής, το "ΔΣ" προτίμησε, αντί να προχωρήσει σε σύγκλιση της υπάρχουσας Επιτροπής Επιμόρφωσης να δημιουργήσει τετελεσμένα οργανώνοντας διαλέξεις για λίγους. Αποκλεισμός λοιπόν και αδρανοποίηση τόσο των θεσμοθετημένων οργάνων όσο και των μελών της ΕΑΕ.

6. Εισηγμένες για την εύρυθμη λειτουργία της ΕΑΕ είχαν γίνει και στην προηγούμενη Γενική Συνέλευση της Εταιρείας. Όχι μόνο δεν εισακούστηκαν αλλά παρεγράφησαν μαζί με κάθε έννοια

συναδελφικότητας, επιστημονικού ήθους και δημοκρατικής ευαισθησίας.

7. Εκείνο όμως που προκάλεσε την αγανάκτησή μας ήταν ο χειρισμός της υπόθεσης CITRA '94 στη Θεσσαλονίκη. Τη διοργάνωση του CITRA στην Ελλάδα, με συνδιοργανωτές τα ΓΑΚ και την ΕΑΕ ο σημερινός Πρόεδρος και οι περί αυτόν είχαν ψηφίσει αρνητικά. Αυτό μπορεί κανείς να το διαπιστώσει από τα Πρακτικά του ΔΣ. Χρειάστηκε όμως τελικά παρέμβαση-επιστολή της κας Μπαφούνη, εκπροσώπου της Ελλάδας στο Διεθνές Συμβούλιο Αρχείων, στον τότε Υπουργό Παιδείας ώστε να οριστικοποιηθεί η διοργάνωση αυτού του Διεθνούς Συνεδρίου από την Ελλάδα. Η "πλειοψηφία" του "ΔΣ" της ΕΑΕ φρόντισε αμέσως να δράξει την τελευταία ευκαιρία που της παρουσιαζόταν για "έργο" με σκοπό την προσωπική προβολή ορισμένων.

8. Στην πορεία προς την τελική υλοποίηση του CITRA στην Ελλάδα, και παρά τις έντονες διαμαρτυρίες και προειδοποιήσεις μας τόσο στο Μεξικό όσο και μετέπειτα, ο Πρόεδρος και οι συν αυτό έβαζαν συνεχή προσκόμματα. Η στάση τους αυτή δημιούργησε πολλαπλά προβλήματα που εξέθεσαν διεθνώς όχι μόνο την ΕΑΕ αλλά και την Ελλάδα. Η αλληλογραφία της εκπροσώπου της Ελλάδας στο Διεθνές Συμβούλιο Αρχείων με τα άλλα μέλη του CITRA αποτελεί αδιάψευστο ντοκουμέντο αυτής της τακτικής που συνεχίζονταν μέχρι τις παραμονές του συνεδρίου. Οι συνεχείς της παρεμβάσεις προς τους ξένους με μόνο σκοπό τη διάσωση του κύρους της χώρας που είχε εκτεθεί από τις ενέργειες του Προέδρου της ΕΑΕ, αλλά και της ολοκλήρωσης του συνεδρίου ήταν η πιο δυσάρεστη έκπληξη που μας επιφύλασσε η "αγαστή" συνεργασία του παρόντος ΔΣ.

9. Ποιό ήταν το τελικό αποτέλεσμα; Ένα συνέδριο το οποίο είχε ουσιαστικά προετοιμάσει η ΕΑΕ και για το οποίο είχαν γίνει σχέδια για τη συμμετοχή ενός σημαντικού αριθμού Ελλήνων αρχειακών να περάσει, καθ'ολοκληρία, ως έργο των ΓΑΚ, αφού το "ΔΣ" της Εταιρείας δε "μπόρεσε" τυπικά και δε θέλησε ουσιαστικά να εξασφαλίσει παρά μόνο τη συμμετοχή των μελών του ΔΣ.

10. Μ' άλλα λόγια η Εταιρεία που ήταν όχι μόνο ο εμπνευστής της διεξαγωγής του CITRA στην Ελλάδα αλλά και που χωρίς τις ενέργειές της, ήδη από το 1992, δεν θα πραγματοποιείτο ποτέ στη χώρα μας

τέτοιο συνέδριο, βρέθηκε στο τέλος και απών και ουραγός... Αντίθετα η "πλειοψηφία του ΔΣ" δήλωσε "παρών" χάριν και μόνο της προσωπικής της προβολής.

Κύριοι Συνάδελφοι σας είχαμε επανειλημμένως και προειδοποιήσει και ενημερώσει. Γνωρίζετε πάρα πολύ καλά όλα όσα διαδραματίστηκαν και ειπώθηκαν στο παρόν ΔΣ. Επίσης γνωρίζετε κατά βάθος ότι, στην ουσία, ο κύριος λόγος παραμονής μας στο ΔΣ της ΕΑΕ, κατά τον τελευταίο χρόνο, ήταν η πίεση προς όλους για την πραγματοποίηση του CITRA στην Ελλάδα που ποτέ δεν είχατε ενστερνισθεί.

Η όλη σας συμπεριφορά μας είχε φέρει πολλές φορές στα όρια της παραίτησης την οποία και επιδιώκατε. Τώρα που το CITRA, με όλα τα θετικά και αρνητικά του, είναι γεγονός που δεν μπορείτε να αναστρέψετε δεν νομίζουμε ότι υπάρχει λόγος να παρευρισκόμαστε σε ένα ΔΣ που "έχει πάρει την Εταιρεία στο σπίτι του"! Το δυστύχημα όμως είναι ότι η μοναδική αυτή ευκαιρία για το σύνολο των Ελλήνων αρχειακών έχει χαθεί γιατί θυσιάστηκε στο βωμό της προσωπικής προβολής των ολίγων.

Ελπίζουμε η παραίτησή μας αυτή να αποτελεί μία συνεισφορά στην Εταιρεία.

Με εκτίμηση

Ε. Μπαφούνη

Ελ. Αναγνωστοπούλου

Κοιν.: Μέλη της Ε.Α.Ε.

Απάντηση στην επιστολή παραίτησης

Αθήνα, 14 Νοεμβρίου 1994

Αγαπητές συνάδελφοι,

Με μεγάλη έκπληξη πληροφορηθήκαμε και διαβάσαμε την επιστολή παραίτησής σας από το Δ.Σ. της Ε.Α.Ε. την ημέρα που σας περιμέναμε στην προκαθορισμένη συνεδρίαση του Δ.Σ.

Αναπάντεχη και λυπηρή η ενέργειά σας από τη στιγμή που ποτέ

δεν είχατε επισημάνει στο Δ.Σ. τη σοβαρότητα των προβληματισμών που σας απασχόλησαν και σας οδήγησαν στην ακραία λύση της παραίτησης, τρεις μόλις μήνες πριν από τη λήξη της θητείας του Δ.Σ. και τις εκλογές, γεγονός που αναμφισβήτητα δημιουργεί μία δυσάρεστη κατάσταση για το σύνολο της Ελληνικής Αρχαικής Εταιρείας.

Με την επιστολή σας μας δίνετε την ευκαιρία να κάνουμε έναν πρωτότερο απολογισμό απαντώντας στα θέματα που θίγετε και στις ανυπόστατες και ανακριβείς κατηγορίες που αβίαστα προσάπτετε στα υπόλοιπα μέλη του Δ.Σ.

1. Η διαπίστωσή σας, για την πολιτική και τακτική που ακολούθησε το Δ.Σ. χωρίς εισαγωγικά (καθότι είναι απόλυτα νόμιμο, εκλεγμένο θεσμικό όργανο της Ε.Α.Ε.), είναι μια απόλυτα αυθαίρετη ερμηνεία. Οι συζητήσεις μας στο Δ.Σ., η ανταλλαγή των απόψεων του καθένα μας, μας οδηγούσαν όπως είναι φυσικό και σε συμφωνίες και σε διαφωνίες, χαρακτηριστικό γνώρισμα της ζωντανής αντιπαράθεσης και της δημοκρατικής λειτουργίας. Στα περισσότερα από τα θέματα που μας απασχόλησαν στο διάστημα της θητείας μας, οι αποφάσεις μας ήταν κοινές και ομόφωνες, ενώ για πολύ λιγότερα υπήρξαν διαφωνίες. Πάντως ποτέ δεν εκφράστηκαν διαφωνίες στόχων και πολιτικής. Το να μοιράζονται ορισμένοι άνθρωποι κοινές απόψεις για ορισμένα θέματα δεν καταλαβαίνουμε γιατί σημαίνει ότι αποτελούν "αντίπαλη μερίδα", "ημετέρους" και "πλειοψηφία". Εκείνο ίσως που σας ενόχλησε από την πρώτη κιόλας συνεδρίαση ήταν η αλλαγή προσώπου στο αξίωμα του Προέδρου της Ε.Α.Ε.

2. Από την πρώτη συνεδρίαση του σημερινού Δ.Σ. (11 Φεβρ.1993) και μέχρι σήμερα, το Δ.Σ. συγκλήθηκε 22 φορές και πραγματοποίησε 20 συνεδριάσεις. Το πρόβλημά σας, που φαίνεται να είναι η έλλειψη ενημέρωσης για τα λεχθέντα και τα τεκταινόμενα, οφείλεται προφανώς στο γεγονός ότι δεν παρακολουθούσατε και δεν συμμετείχατε συστηματικά στις συνεδριάσεις του Δ.Σ. Είσατε δυστυχώς παρούσες μόνο στις μισές σχεδόν συνεδριάσεις, ενώ δεν ζητήσατε ποτέ να ενημερωθείτε άμεσα για τα θέματα που συζητιόντουσαν, ούτε από τη γραμματέα ούτε από τα μαγνητοφωνημένα πρακτικά. Είναι προφανές λοιπόν ότι η ενημέρωσή σας γινόταν εκ των υστέρων και ενδεχομένως ήταν ελλιπής.

Όσο για το πρόγραμμα της Επιτροπής Αθλητικών και Ολυμπιακών Αρχείων, του οποίου εμπνευστής και συντονιστής ήταν ο συνάδελφος κ. Αλ.Κράους, έχετε ακούσει πολλά (σας είχε κάνει ο ίδιος ειδική πρόταση για την έρευνα αθλητικών αρχείων στον Πειραιά) και μάλιστα έτυχε να παρευρίσκεστε στη συνεδρίαση της 10 Μαΐου 1994, όπου έγινε εκτενέστατη ενημέρωση από τον ίδιο για τη συνεργασία της Εταιρείας με το Κ.Ν.Ε./Ε.Ι.Ε., την εταιρεία που θα αναλάμβανε τη χρηματοδότηση και το ύψος του προϋπολογισμού. Μάλιστα εσείς προτεινάτε, και πολύ σωστά, ότι λόγω του υψηλού προϋπολογισμού του προγράμματος έπρεπε η Εταιρεία να αποτανθεί σε νομικό σύμβουλο. Πώς λοιπόν είχατε πλήρη άγνοια; Το ενδιαφέρον σας για το φάκελο των Ολυμπιακών δεν μεταφράστηκε σε αντίστοιχες ενέργειες. Θα μπορούσατε να έρθετε σε απευθείας συνεννόηση με τον κ. Αλ.Κράους που τον είχε συγκροτήσει και τον είχε στην κατοχή του και να τον συμβουλευτείτε ή να τον φωτοτυπήσετε.

3. Η ευθύνη ανεύρεσης πόρων για την Εταιρεία δεν είναι αποκλειστικά υποχρέωση του Προέδρου, αλλά ολόκληρου του Δ.Σ. Όσες φορές ο Πρόεδρος έκανε "κρούσεις" για χρηματοδότηση ήταν μετά από απόφαση του Δ.Σ. Οι εισπράξεις και οι πληρωμές ανήκουν στην αποκλειστική αρμοδιότητα του Ταμία, έστω και αν αυτό σημαίνει κάποιο κόπο (νομίζουμε ότι η Ταμίας δεν πρέπει να έκανε "ουρά" περισσότερες από 2-3 φορές το χρόνο και συγκεκριμένα για τις πληρωμές της έκδοσης των "Αρχαικών Νέων").

4, 5. Οι Επιτροπές που συγκροτήθηκαν στην πρώτη Γενική Συνέλευση αδρανοποιήθηκαν δυστυχώς από μόνες τους για λόγους που είναι σε όλους μας γνωστοί (δυσκολίες μετακίνησης των μελών της περιφέρειας προς το κέντρο της Αθήνας για συναντήσεις, έλλειψη ενδιαφέροντος κ.λ.π.).

Στη συνεδρίαση της 10/6/1993, το Δ.Σ. αποφάσισε να συγκληθεί η Επιτροπή Επιμόρφωσης της οποίας υπεύθυνη ήταν η κα. Λίτσα Μπαφούννη, για να συζητήσει το σχέδιο του Δ.Σ. για τα επιμορφωτικά Σεμινάρια Αρχαιονομίας που είχε προγραμματίσει. Η Επιτροπή Επιμόρφωσης δεν μπόρεσε ή δεν θέλησε να συγκροτηθεί και έτσι, έξι μήνες μετά, στις 2/12/1993, το Δ.Σ. όρισε τριμελή Επιτροπή για την οργάνωση των σεμιναρίων τον Απρίλιο του 1994. Για καμία λοιπόν αδρανοποίηση ή αποκλεισμό μελών και Επιτροπών δεν ευθύνεται το Δ.Σ. της Ε.Α.Ε. Θα σας υπενθυμίσουμε επίσης ότι, ενώ η κα. Λίτσα

Μπαφούννη είχε αναλάβει να μιλήσει για τα Δημοτικά Αρχεία, την τελευταία στιγμή, ακριβώς όταν η Εταιρεία δεχόταν σαφή επίθεση από τον κο.Π.Γκιαούρη με αφορμή τα σεμινάρια, απέσυρε τη συμμετοχή της και ότι, όσο διήρκεσαν τα σεμινάρια στο Ίδρυμα Γουλανδρή-Χορν (4 μέρες), καμιά σας δεν θέλησε ή δεν μπόρεσε να παρευρεθεί, έστω και από περιέργεια, σε μία από τις βασικές εκδηλώσεις της Εταιρείας για τα μέλη της.

6. Δεν κατανοούμε ποιές επισημάνσεις για την εύρυθμη λειτουργία της Εταιρείας δεν εισακούστηκαν και μάλιστα *"παρεγράψαν μαζί με κάθε έννοια συναδελφικότητας, επιστημονικού ήθους και δημοκρατικής ευαισθησίας"*. Οι επισημάνσεις αναφέρονταν στην ανεύρεση στέγης και πόρων για την Εταιρεία και στον προϋπολογισμό εξόδων και εσόδων. Την ανεύρεση στέγης ανέλαβε να μελετήσει η κα. Ελένη Αναγνωστοπούλου, η οποία δεν μας ανακοίνωσε ποτέ τα αποτελέσματα, την ανεύρεση οικονομικών πόρων ανέλαβε ο Πρόεδρος και έτυχε της οικονομικής ενίσχυσης 500.000 δρχ. από την Εθνική Τράπεζα, όσο για τον προϋπολογισμό δεν καταρτίστηκε διότι δεν μας εδόθη ποτέ γραπτά ο αναλυτικός απολογισμός του ταμείου, ενώ επανειλημμένα ζητήθηκε.

7, 8, 9, 10. Σχετικά με τα σημεία που θίγετε για το CITRA 94 στη Θεσσαλονίκη:

Είναι γνωστό ότι παρόλες τις επιφυλάξεις ορισμένων μελών του Δ.Σ. της Ε.Α.Ε., ήδη από το 1992, για τη διοργάνωση του CITRA στην Ελλάδα, το σημερινό Δ.Σ. όχι μόνον δεν ψήφισε αρνητικά, αλλά σας υπενθυμίζουμε την επιστολή μας της 20/2/1993 (αρ.πρωτ.25) στον Υφυπουργό Α.Σπηλιόπουλο, την Εφορεία και τον Διευθυντή των Γ.Α.Κ., όπου προτείναμε τη συνδιοργάνωση του CITRA με το ΥΠΕΠΘ και τα Γ.Α.Κ. με δυνατότητα οργανωτικής και επιστημονικής υποστήριξης εκ μέρους της Εταιρείας. Μπορεί η επιστολή της κας Λίτσας Μπαφούννη που εστάλη επίσης στον Υπουργό, εν αγνοία μας, αλλά με το αναφαίρετο δικαίωμα της ως εκπροσώπου της Ελλάδας στο Διεθνές Συμβούλιο Αρχείων και οι καίριες παρεμβάσεις της να έπαιξαν καθοριστικό ρόλο για την οριστικοποίηση και τελική πραγματοποίηση του CITRA στη Θεσσαλονίκη. Είμαστε βέβαιοι ότι οι ακούραστες ενέργειές της αναγνωρίστηκαν από το σύνολο της αρχειακής κοινότητας.

Όσο για τις ενέργειες του Προέδρου της Ε.Α.Ε. και τα συνεχή προσκόμματα που εξέθεσαν το κύρος της χώρας, θα σας παρακαλούσαμε να μας αναλύσετε τις ενέργειες και να μας αποδείξετε του λόγου το αληθές. Σχετικά με τη συμμετοχή των ελλήνων αρχειακών στο Συνέδριο, γνωρίζετε ότι η δυνατότητα αυτή απεκλείσθη από το σύνολο της οργανωτικής επιτροπής μειοψηφούντος του Προέδρου της Ε.Α.Ε., τη στιγμή που στην κρίσιμη αυτή συνεδρίαση και οι δυό σας απουσιάζατε (11-μελής οργανωτική επιτροπή με 3 αντιπροσώπους της Ε.Α.Ε.). Όταν το Δ.Σ., στις 27/9/1994, διαμαρτυρήθηκε προς κάθε κατεύθυνση για τον αποκλεισμό των μελών του Δ.Σ. ως παρατηρητών (βλ. σχετική επιστολή Γραφείου CITRA) δεν πήρατε θέση (ψηφίζοντας λευκό). Να προσθέσουμε εδώ, ότι τελικά εσείς δεν τιμήσατε το συνέδριο με την παρουσία σας.

Κύριο μέλημα της Ε.Α.Ε., που ήταν πράγματι ο εμπνευστής της διεξαγωγής του CITRA στην Ελλάδα, ήταν από την αρχή η από κοινού προσπάθεια και συνεργασία της Ε.Α.Ε με τα Γ.Α.Κ. και το Δ.Σ.Α. για την επιτυχημένη διοργάνωση του Συνεδρίου. Η κρίση ανήκει στους συμμετέχοντες.

Θα θέλαμε τέλος να επισημάνουμε, μιας που στα τελευταία σημεία της επιστολής σας αναφέρεστε συχνά (3 φορές) στην προσωπική προβολή των μελών του Δ.Σ., ότι ο καθένας από εμάς, που τυχαίνει να είμαστε μέλη του συγκεκριμένου Δ.Σ., έχει την προσωπική του ιστορία και καταξίωση στον επαγγελματικό και επιστημονικό του χώρο και χωρίς να αποζητάμε δάφνες και εξουσία επιθυμούμε να συμβάλλουμε με τις γνώσεις μας και τη δουλειά μας στην εξέλιξη της αρχειακής κοινότητας.

Με εκτίμηση
Τα μέλη του Δ.Σ.
Νίκος Παντελάκης
Νίκος Καραπιδάκης
Χριστίνα Βάρδα
Αλέξης Κράους
Ζήσιμος Συνοδινός

ΠΟΙΚΙΛΙΑ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ ΠΟΥ ΕΛΑΒΕ Η Ε.Α.Ε.:

1. *Bibliotheek & Archiefgids*, Uitgegeven door de Vlaamse Vereniging voor Bibliotheek, Archief en Documentatiewezzen, 1993/5, 1994/1, 1994/2, 1994/3, 1994/4 (παρουσιάζονται τα Αρχειακά Νέα Ν°7 και 8 στη σελ. 202).

2. *La Gazette des Archives*, Revue trimestrielle de l'Association des Archivistes Français, No163, 4e trimestres 1993.

3. *Nederlands Archievenblad*, Koninklijke Vereniging van Archivarissen in Nederlands, N°4, Δεκέμβριος 1993, Νο1 Μάρτιος 1994, Νο2 Ιούνιος 1994, Νο3 Σεπτέμβριος 1994.

4. *Tabula*, Revista de Archivos de Castilla y Leon, Gestion de Archivos Hospitalarios, N°2, 1993.

5. *KITANOMARU*, The Journal of the National Archives of Japan, N°26, Μάρτιος 1994.

6. *Annual Report of the National Archives of Japan*, 1993 (N°23).

7. C.I.A., *Janus*, Revue Archivistique, N°2, 1993.

8. C.I.A., *Directory*, 1994.

9. C.I.A., *Bulletin*, N°39-41, Δεκέμβριος 1992 - Δεκέμβριος 1993.

10. *Vestnik Archivista*, N°7, Μόσχα 1992.

11. *Boletim*, N°3 1993, N°1 1994.

12. *Der Archivar*, 1-3, 1994.

13. AN, Associazione Nazionale Archivistica Italiana - Notizie, N°1 Μάρτιος 1994, N°3 Ιούνιος 1994.

14. Ville de Montpellier, *Bulletin Historique de la Ville de Montpellier*, N°17, 1993-1.

15. Stouls, *Catalogue - Conservation, restauration, archivage*, 1994-95.

BIBΛΙΑ ΠΟΥ ΕΛΑΒΕ Η Ε.Α.Ε.

1. Direction des Archives de France, *"La pratique archivistique française"*, Paris 1993.

2. Colloque de Nîmes, *"Le papier permanent. Les nouveaux enjeux de la conservation"*, Nîmes 1990.

3. Thierry Hentsch *"L'orient imaginaire"*, Les Éditions de Minuit, Paris 1988.

4. Paul Bouteiller *"Un port du Languedoc dans la seconde moitié du XVIIIe siècle"*, Paris 1990.

5. Cercle Généalogique de Languedoc, *"Généalogie et histoire familiale. Catalogue général de l'exposition"*, 1994.

6. Musée Languedocien, *"Trésors de la Bibliothèque de la Société Archéologique de Montpellier"*, Montpellier 1991.

7. Βουλή των Ελλήνων, *"Το Κυπριακό στη Βουλή των Ελλήνων. Τόμος Α', 1915-1956"*. Συλλογή κειμένων και επιμέλεια Τρ.Γεροζήσης, Αθήνα, 1994.

8. Αρχαία Ελληνικής Παλιγγενεσίας 1821-1832. Τόμος 15ος. Αυτά έγγραφα Α' και Β' Βουλευτικής Περιόδου. Τόμος 7ος. Αυτά έγγραφα 1822. Μέρους Α' και Β', Πελοπόννησος, Στερεά Ελλάς, Νήσοι. Αθήνα, Βιβλιοθήκη Βουλής των Ελλήνων, 1994.

9. Παναγιώτης Χριστόπουλος, *"Εφημερίδες αποκείμενες στη Βιβλιοθήκη της Βουλής 1789-1970. Περιγραφικός κατάλογος"*. Βιβλιοθήκη Βουλής των Ελλήνων-Κ.Ν.Ε./Ε.Ι.Ε. Αθήνα, 1994.

10. *"Εκθεση ιστορικών αντικειμένων της νεότερης Ελλάδας. 150 χρόνια συνταγματικού βίου"* Μάιος, 1994, (Κατάλογος).

CONTENTS

Editorial. 5 / **ACTIVITIES OF THE HELLENIC SOCIETY OF ARCHIVES** *N.Pantelakis*, The rescue of the Greek Communist Party's Archives. 6 / Motion about the GCP Archives. 8 / *N.Pantelakis*, Organization of a meeting about "The axes of the archival policy in Greece today". 8 / *A.Krauss*, Olympism - Athletism. 10 / **POSITIONS AND POINTS OF VIEW** *N.Karapidakis*, Department of Archives and Librarianship Studies in Corfu. 11 / *Stella Davarouka*, The institution of liaison officers. 14 / **ABOUT ARCHIVES** *Margarita Dritsa*, Business archives and business history. 17 / **ARCHIVES NEWS** *Amalia Pappa-Karapidakis*, Archival exhibition at Corfu. 27 / *A.Krauss*, An excursion in spring. 29 / **CONSERVATION** *V.Pelikoglou*, Environment and preservation of the written, the image and sound. 30 / **BOOK REVIEW** *N.Pantelakis*, Selection of bibliography. 38 / **INTERNATIONAL NEWS** *Maria Zoumbouli*, The 58th meeting of the SAA. 55 / *N.Pantelakis*, The XXXth Round Table of Archives. 62 / *A. Krauss*, Congress of IAHLL at Manchester. 73 / **INFORMATION** *Litsa Bafouni and Eleni Anagnostopoulou*, Demission letter from the Board of S.H.A. 74 / *Members of the Board*, Answer to the letter. 77 / **VARIA** Reviews received. 82 / Books received. 83

TABLE DES MATIÈRES

Editorial. 5 / **ACTIVITÉS DE LA SOCIÉTÉ HÉLLENIQUE D'ARCHIVES** *N.Pantelakis*, Le sauvetage des archives du Parti communiste grec. 6 / Motion pour les archives du PCG. 8 / *N.Pantelakis*, Organisation d'une journée autour du sujet "Les axes de la politique archivistique en Grèce aujourd'hui". 8 / *A.Krauss*, Olympisme - athlétisme. 10 / **PRISES DE POSITION** *N.Karapidakis*, Le département d'archivistique et de bibliothéconomie à Corfu. 11 / *Stella Davarouka*, L'institution des fonctionnaires de liaison. 14 / **AUTOURS D'ARCHIVES** *Margarita Dritsa*, Archives d'entreprises et histoire des entreprises. 17 / **NOUVELLES D'ARCHIVES** *Amalia Pappa-Karapidakis*, Exposition de matériel d'archives à Corfu. 27 / *A.Krauss*, Une excursion au Printemps. 29 / **CONSERVATION** *V.Pelikoglou*, Environnement et préservation de l'écrit, de l'image et du son. 30 / **REVUE DE LIVRES** *N.Pantelakis*, Sélection de bibliographie. 38 / **NOUVELLES INTERNATIONALES** *Maria Zoumbouli*, La 58e rencontre de la Société des archivistes américains (SAA). 55 / *N.Pantelakis*, La XXXe Table ronde d'archives. 62 / *A.Krauss* Congrès de l'IAHLL à Manchester. 73 / **INFORMATION** *Litsa Bafouni et Eleni Anagnostopoulou*, Lettre de démission du Comité directeur. 74 / *Membres du C.D.*, Réponse à la lettre de démission. 77 / **DIVERS** Presse reçue. 82 / Livres reçus. 83